

در این شماره پرونده ویژه‌ای به مناسبت یازدهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی داریم. از جمله مطالب این پرونده ویژه، مروری بر ۱۰ دوره پیشین این مراسم و گفت‌وگو با «ابراهیم طاهری»، دبیر این اجلاس، است. همچنین ضمن اقتراح از پیر غلامان برگزیده این دوره اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی، ایشان را معرفی می‌کنیم.

در این شماره نشریه «دعبل» به حدود یک دهه فعالیت‌های خدماتی، علمی، فرهنگی و رسانه‌ای «بنیاد دعبل خزاعی» نیم‌نگاهی می‌اندازیم. از جمله، نشست‌های علمی و آثار و تألیفات بنیاد را معرفی می‌کنیم.

یادداشت شفاهی دکتر «محمد رضا سنگری»، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی درباره نشست‌های تخصصی «شعر هیئت» و گزیده‌ای از مقالات ارائه شده در نشست‌هایی که تا کنون برگزار شده، از مطالب بخش ادبیات این شماره است. در این شماره، در گفت‌وگویی با «ابوالقاسم حسین جانی» شاعر شعر معروف «جاده و اسب مهیاست بی‌تا برویم» و مجموعه «جغرافیای رازها» به وجوه حماسی و جنبه‌های شناختی عاشق‌دور در شعر فارسی پرداخته‌ایم.

ضمیمه لوح فشرده «عبرات ۱۶» نیز حاوی اشعار و نغمات مناسبتی ماه محرم است.

- باغبانان مودت ذی القربی / ۲۲
- نوکر پیر غلامی تو هستم / ۲۳
- پیر غلامان حسینی الگوی مناسب برای ذاکران جوان / ۲۴
- امر و راه اهل بیت علیهم السلام / ۲۴
- نگاه عمیق و وسیع مداحان به موضوع بصیرت دینی / ۲۴
- معرفی بنیاد دعبل خزاعی / ۲۵
- بایسته‌ها و نابایسته‌های قلمرو ستایشگری اهل بیت علیهم السلام / ۲۹
- شعر هیئت / ۳۰
- ویژگی شعر آیینی ماندگاری است / ۳۲
- عاشورا یعنی توانمندی تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها (گفت‌وگو با ابوالقاسم حسین جانی) / ۳۳
- پیام برانگیزاننده و جهان شمول شعر آیینی / ۳۴
- عبرات / ۳۵
- اشعار مناسبتی ماه محرم / ۳۶
- کتیبه (معرفی کتاب) / ۳۹
- نظر سنجی / ۴۰

- مداحی پراکندن معرفت و حکمت و امید و عقیده راسخ است (رهنمودهای رهبری) / ۲
- پرونده ویژه یازدهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی برانگیختن عواطف مقدمه خردورزی است / ۶
- تبلیغ و ترویج راه حسین علیه السلام (مروری بر ۱۰ دوره همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی) / ۷
- منشور ولایت (گزیده‌ای از اولین نشست علمی در اجلاس دهم پیر غلامان حسینی) / ۱۰
- مقتل خوانی صحیح و تنقیح اشعار (گزیده‌ای از دومین نشست علمی در اجلاس دهم پیر غلامان حسینی) / ۱۱
- رسالت مداحان در وحدت جهان اسلام / ۱۴
- تجلیل از پیر غلامان، تکریم از حماسه حسینی است (گفت‌وگو با ابراهیم طاهری) / ۱۵
- این خاندان رازها نکند (معرفی برگزیدگان یازدهمین همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی) / ۱۸
- پیر غلامان و آموزش مداحی / ۲۰
- تجلیل و تکریم از پیر غلامان حسینی / ۲۱

نشریه داخلی بنیاد دعبل خزاعی
مدیر مسئول: علی عظیمی
مشاور تحریریه: حجت الاسلام والمسلمین محمد مهدی انصاری
سر دبیر: امیر عیسی ملکی
طراحی و صفحه بندی: علی اکبر محمدخانی
با سپاس از:
مجید مبینی، حسن بختیاری، متین رضوانی پور، میثم ملائجفی، مسعود اسکندری، عیسی نصیری، پوریا شیرآشتیانی، فاطمه غریبی، الهام غریبی، مجتبی روشن روان، مسعود توحیدی، بهنام حمیدی، محمد حسینی، بهنام گلشنی، معصومه توحیدی
آدرس: خیابان طالقانی، نرسیده به میدان فلسطین،

خیابان شهید عباس سرپرست، روبروی اداره کل آموزش و پرورش، پلاک ۲۵ (ساختمان لایست)، طبقه سوم شمالی
کد پستی: ۱۴۱۶۶۳۳۶۸
صندوق پستی: ۵۶۵۶-۱۴۱۵۵
تلفن: ۳۲-۸۸۹۷۶۵۳۱
پایگاه اطلاع رسانی:
www.deabel.com/news

هو الحبيب

به هوش که کربلا هنگامه به مسلخ کشاندن نفس آماره و هواهای ظلمانی نفس است. کربلا آموزشگاه ادب را به خود و اقبال به خداست. و تا انسان بار سفر از خیمه سیاه نفس بدر فرما بر نبسته و در کربلا قتل عشق را به نظاره نشیند به یقین راه و رسم موحد زیستن را نخواهد آموخت. در این تجلی گاه رفیع، مادحان و ذاکران اند که با افتخار در یافت لقب روضه خوان، بار بستگان از شب دیجور را به سوی کاروان نور راه نمایند و نشریه «دعبل» بر آن است، مجلسی از روضه فراهم آورد تا در بساط آن روضه خوانان با نوای حزین خویش بنالند و جویندگان راه، گرم بگردند و در یک کلام محملی از اشک در عزای کشته اشک فراهم آورد.

گویند رمز عشق مگو بید و مشنوبد
مشکل حکایتی ست که تقریر می کنند

شیعیان دیگر هوای کربلا دارد حسین ... و اینک حسین است که بار سفر بسته و در ورای قلب‌های محبان نشسته، جان‌های عاشق را به تیر محبت هدف ساخته و برای رفتن به وادی کرب و بلا، بلی گویان را اصلاح دهد که: هر که دارد عطش کرب و بلا بسم الله اگر حبیب خدا سعادت جوینان را به گفتن کلمه توحید فراخواند، انگشت اشارت متوجه حضرت حسین ساخت که حسین منی و انا من حسین هر که راهی طریق توحید است و سر مایه از اخلاص بر گرفته است، بداند که کربلا دانشگاه گسستن از علایق فضول و رهیدن از موانع وصول است. لاله الله گویان بسیارند؛ اما احرار و تارکین نفسانیات بسیار کم

اللهم صل على الصديق فاطمة الزكوة

رهنمودهای مقام معظم رهبری به جامعه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام

مداحی پراکندن معرفت و حکمت و امید و عقیده راسخ است

این سلسله و رشته و جریان و شبکه توسل به اهل بیت و محبت اهل بیت و برانگیختن عواطف خیلی فرصت مهمی است

این زبان استدلال عقلی و بگو و مگو و ان قلت و قلت نیست؛ این زبان، ترکیبی است از اندیشه و عقل و عواطف؛ عاطفه است که می تواند مسیر فهم عقلی و حرکت عقلی و جریان عقلی را هموار کند. ما به طور طبیعی این جریان را داریم؛ هم در جلسات مدح و عزا و شادی و مولودی خوانی و عزاداری، هم در جلسات دعاخوانی؛ این دعای کمیل، این دعای ندبه، این دعای امام حسین در عرفه، و دعاهایی

است. این سلسله و رشته و جریان و شبکه توسل به اهل بیت و محبت اهل بیت و برانگیختن عواطف، خیلی فرصت مهمی است. حالا به هر دلیلی، دیگران در مناطق دیگر، از این نعمت بزرگ، از این برکت عام، به این شکل برخوردار نیستند؛ ما داریم.

یقیناً یکی از عواملی که دین راه معنویت راه، عقیده راه و اخلاق راه در یک جمعیتی در طول تاریخ حفظ می کند، عواطف است؛ در کنار عقل و خرد و استدلال، انبیاء و فرستادگان الهی ننشسته اند با مردم با زبان فلسفی حرف بزنند؛ اگر چه برای فهمیدن کلام آنها و تعمق در بیان آنها، عقل فلسفی لازم بود و هست؛ یعنی فلاسفه بزرگ از سفره گسترده عمومی انبای الهی بیشترین بهره را می برند؛ اما این سفره، سفره خاص نیست؛ لذا زبان آن،

دو مطلب در این جلسه گفتنی است - اگر چه حرف گفتنی بیش از اینها است - یک مطلب در مورد مدیحه سرایی خاندان پیغمبر است؛ این مهمی که شماها بر عهده گرفته اید. امروز بحمدالله در سرتاسر کشور شبکه مداحان و ثناگستران خاندان پیغمبر توسعه پیدا کرده است؛ جمعیت زیادی، استعدادهای زیادی، دل های مشتاقی در میان خود مداحان - که از جوان های ما، پیشکسوت های ما، اساتید ما تشکیل شده است - بحمدالله میان مردم می روند و وسیله توسل مردم را فراهم می کنند و سفره برکت اهل بیت را می گسترانند؛ این یک فرصتی است برای کشور ما؛ مثل خیلی از فرصت های دیگری که ما داریم. برادران مسلمان ما در کشورهای دیگر، خیلی از فرصت های ما را ندارند؛ یکی اش همین

در ذهن‌ها تردید ایجاد کنیم، در دل‌ها یأس تزریق کنیم، حماسه به وجود می‌آید؟ معلوم است که نه. حماسه‌آفرینی این است: فضای بدبینی به وجود نیاید؛ فضای سوء ظن به وجود نیاید؛ فضای امید، فضای خوشبینی، فضای نگاه به چشم‌اندازها به وجود آید؛ چشم‌اندازهایی که قطعی است، یقینی است، حقیقی است، تلقینی نیست.

اینترنت و وسائل گوناگون انتقال پیام وجود دارد؛ عکس و تصویلات آن برود در فلان نقطه، چهار تا آدم جاهل متعصب را تحریک کند، بیندازد به جان یک مشت زن و بچه‌بی‌گناه، خوس اینها را بریزد. مراقب این چیزها باشید. اینکه بنده این همه اصرار می‌کنم، تأکید می‌کنم، برای اینکه اختلافات مذهبی و طایفه‌ای را کمرنگ کنید،

که مخصوص ما است. در میان دیگران، این مقدار دعای خوش‌لفظ خوش‌معنای خوش‌مضمون وجود ندارد؛ این هم از اختصاصات امتیازی است که بحمدالله پیروان اهل‌بیت از آن برخوردارند. اینها همه‌اش عقل و عاطفه را در آمیخته با یکدیگر در طول تاریخ و در عمق ذهن بشر و عواطف انسان جاری می‌کند.

بنابر این شأن مداح این است؛ یعنی برانگیختن عواطف، و به کمک اندیشه و خرد بردن این عواطف. شأن مداح و ستایشگر - این حرفه‌ای که امروز در کشور ما بحمدالله به‌وفور وجود دارد - این است که بتواند با بیان هنری، با شیوه هنری، با اجرای هنری، معرفت را در بین مردم گسترش دهد. این شمس‌محور اصلی، شعری که انتخاب می‌کنید، لحنی که انتخاب می‌کنید، شیوه‌ای که در آن با مردم حرف می‌زنید، در این جهت قرار بگیرید؛ در جهت افزایش معرفت و عمق بخشیدن به هدایت مردم و دانایی‌های آنها از دین و از راه زندگی؛ این کاری است که جامعه مداح به بهترین وجهی می‌تواند انجام دهد.

بارها عرض کرده‌ایم و این یک حقیقتی است که وقتی شما یک قصیده را یا یک غزل را که حامل معارف است، در یک مجلسی می‌خوانید، گاهی از ساعات‌ها سخن گفتن فصیح و بلیغ یک‌گوینده تأثیرش بیشتر و عمیق‌تر می‌شود؛ این یک فرصت است؛ از این فرصت باید استفاده کرد؛ این فرصت را نباید ضایع کرد. شعری که محتوا نداشته باشد، این فرصت را ضایع می‌کند؛ یا اگر چنانچه در آن یک نکته ضعیف و احیاناً غلط وجود داشته باشد، این فرصت را ضایع می‌کند؛ یا اگر چنانچه کیفیت اجرا جوری باشد که مرزهای شرعی را مخدوش کند، این فرصت ضایع شده است؛ یا اگر جوری باشد که نیازهای نقد را که امروز مردم به دانستن آنها احتیاج دارند، ندیده بگیرد، این فرصت ضایع شده است. فرض کنیم در دوران

جنگ تحمیلی که کشور نیاز داشت به یک حماسه‌پرشور عملی و جهاد در میدان، جوان‌ها هم آماده بودند، پدر و مادرها هم آماده بودند، یک نفری برود در مجالس و محافل خود، شعر هم بخواند، خوب هم اجرا کند، منتها اشاره‌ای به این نیاز وقت نکند؛ این ضایع کردن فرصت است. آن روز مداح‌ها نقش‌های خیلی خوبی آفریدند. در این جبهه کارهایی که مداح‌های ما کردند، اثری که آنها در اعماق جان رزمندگان ما گذاشتند، کم‌نظیر است. من بعضی را اطلاع دارم؛ مداح‌های ترک‌زبان یک جور، مداح‌های فارس‌زبان یک جور. همین آقایان مداح‌های زنگان که امروز یکی از آنها اینجا خواندند، و جاهای دیگر و جاهای دیگر و از همه جا، و همچنین شعری که این مداح‌ها را پشتیبانی می‌کردند، آن روز همه به وظیفه‌شان عمل کردند. امروز هم من نگاه می‌کنم، می‌بینم در میان این شعرهایی که خوانده شد، به نیازهای نقد توجه شده بود؛ نمونه کاملش همین شعر آقای «سازگار» است، که هر سال همین جور است. ایشان در این شعرها و سرودها یک پیوند لطیف درست هنری‌ای بین عرش و فرش می‌زند؛ از حریم ملکوت همین طور آرام و با شیوه هنری حرکت می‌کند، می‌آید در نیاز امروز، آنجا به این نیاز می‌رسد. ببینید، این ترکیب هنر مندانه است؛ شعر هم خوب است. شما از حنجره استفاده می‌کنید، که نعمت خدا است؛ از لحن و آهنگ استفاده می‌کنید، که نعمت خدا است؛ از شعر استفاده می‌کنید، که قریحه‌اش نعمت خداداد الهی است. این نعمت‌ها در اختیار شما است؛ اینها را در خدمت چه قرار می‌دهید؟ در خدمت معرفت‌افزایی. اگر در خدمت اختلاف‌افکنی واقع شد، اگر در خدمت تحریک عصبیهایی قرار گرفت که امروز به خاطر این عصبیت‌ها، متعصبین لجاج در نقاطی از دنیا نیست، تا سی تا سر می‌پرند، این استفاده، استفاده بدی است؛ این را خیلی مراقب باشید.

شما اینجا یک شعری بخوانید، امروز هم که ویدئو و

مثلاً در اوائل دهه ۶۰-سی سال قبل از این - اگر چنانچه ما می‌گفتیم آینده چنین و چنان خواهد شد، ممکن بود بعضی‌ها بگویند بله، اینها دارند تلقین می‌کنند؛ اما امروز که دیگر این حرف‌ها نیست؛ امروز که داریم می‌بینیم حرکت عمیق و وسیع پیشرونده انقلاب و کشور را به سوی اهداف؛ هم اهداف مادی، هم اهداف معنوی؛ هم اهداف سیاسی، هم اهداف اجتماعی؛ هم اهداف داخلی، هم اهداف بین‌المللی؛ اینها جلوی چشم ما است؛ مگر کسی می‌تواند منکر شود؟ آن وقت این چشم‌اندازی را که امروز ما برای خودمان ترسیم می‌کنیم، کسی بیاید در آن تردید آفرینی کند، یأس آفرینی کند، ناامیدی به وجود بیاورد؛ همچنین در حرکت و جهاد مداوم که نیاز یک کشور و یک امت و یک تاریخ است.

جهاد مداوم، نیاز همه است. همه پیشرفت‌ها، همه تمدن‌سازی‌ها، به برکت مجاهدت دائم شده است. مجاهدت دائم هم همه‌اش به معنای رنج کشیدن نیست. جهاد، شوق آفرین است. جهاد، شادی و نشاط آفرین است. امروز که نیاز به این جهاد داریم، کسی بیاید به تنبلی و کسالت و انزوا و بیکاری و بیکاری دعوت کند، اینها می‌شود کفران نعمت الهی؛ «لم تر الی الذین بدلوا نعمت الله کفراً و احلوا قومهم دار البوار»؛ این نباید بشود.

در بین شما عزیزان بحمدالله هم پیشکسوت‌ها هستند، هم جوان‌ها هستند، استعدادهای خوبی هم وجود دارد. در میان شما، گلهای پرطراوت نوری من مشاهده می‌کنم، که توانسته‌اید خوب وسط میدان بیایید و جای خالی گذشتگان را نه فقط پر کنید، بلکه برتر و بهتر از آنها - ما خیلی از گذشتگان را هم دیدیم - حرکت کنید.

آنچه که من به شما عرض می‌کنم، این است: مداحی، معرفت‌افزایی است. مداحی، پرانگدن معرفت و حکمت و امید و عقیده‌را سخ است. مداحی، جوشاندن چشمه‌های عواطف در دل‌ها است؛ با استفاده از هنر شعر، هنر آواز، هنر اجرا.

البته یک اصل مسلمی وجود دارد عزیزان من! مردم از

عاطفه است که می‌تواند مسیر فهم عقلی و حرکت عقلی و جریان عقلی را هموار کند

برای این است. کسی خیال نکند که اگر ما بخواهیم نعمت این عشقی که دل‌های مردم ما را بحمدالله پر کرده و مالمال از محبت اهل‌بیت است، شکرگزاری کنیم و این عواطف را تحریک کنیم، راهش آن است؛ نه، اشتباه است. اختلاف‌افکنی یا تحریک عصبیت‌های اختلاف‌افکن، مصلحت نیست؛ نه امروز مصلحت است، نه زمان امام صادق علیه‌السلام مصلحت بود؛ آنها هم جلوی ما را گرفتند. بعضی از افراد سطحی نگر به این مسئله توجه ندارند.

اگر شما از لحاظ اخلاق از لحاظ تدین از لحاظ عفت نمود تحسین‌آوری داشتید همه آنچه را که عرض کردیم به صورت مضاعف در مردم اثر خواهد کرد

همین طور است اختلافات داخلی و درونی. امروز مردم ما باید امید داشته باشند؛ اگر امید بود، حماسه خواهد بود. اینکه ما عرض کردیم «حماسه»، حماسه که دستوری نیست، بخشنامه‌ای نیست؛ بخشنامه صادر می‌کنیم، مردم حماسه ایجاد کنند! مگر می‌شود چنین چیزی؟ مگر معقول است؟ حماسه از دل می‌جوشد، حماسه با عقل هدایت می‌شود، حماسه با ایمان پشتیبانی می‌شود؛ اینها که دستوری نیست. اگر چنانچه دل از امید خالی شد، فکر از منطق صحیح تهی شد، حماسه به وجود نمی‌آید. ما

شما کسانی که در عرصه دین و معرفت و امور الهی دارید کار می‌کنید خیلی باید مراقب باشید مراقب اخلاق مراقب پاکی زبان پاکی دامان پاکی دل پاکی دست

صدای شما خوششان می‌آید، از شعر شما لذت می‌برند، از اجرای شما - چه در مدح تان، چه در مصیبت تان - دل‌هایشان تکان می‌خورد و اشک می‌ریزند؛ اما به خود شما هم نگاه می‌کنند. اگر شما از لحاظ اخلاق، از لحاظ تدین، از لحاظ عفت، نمود تحسین آوری داشتید، همه آنچه را که عرض کردیم، به صورت مضاعف در مردم اثر خواهد کرد. اما اگر خدای نکرده به عکس شد؛ مردم نشانه تزلزل اخلاقی، نشانه عقب ماندگی از لحاظ اخلاق و رفتار و خدای نکرده عفت و این چیزها مشاهده کنند، اثر این هنرها و زیبایی‌هایی که در کار شما هست، از بین خواهد رفت؛ این را مراقب باشید. همه‌مان باید مراقب باشیم؛ ما عمای‌ها بیشتر از دیگران، گویندگان مذهبی بیشتر از دیگران، نامداران عرصه دین و تقوا بیشتر از دیگران. همه باید مراقب باشیم؛ شما هم همین طور. شما کسانی که در عرصه دین و معرفت و امور الهی دارید کار می‌کنید، خیلی

باید مراقب باشید؛ مراقب اخلاق، مراقب پاکی زبان، پاکی دامان، پاکی دل، پاکی دست. خدای متعال به شما کمک کند. یک مداح آستان فاطمی سلام الله علیها وقتی که در یک چنین جایگاهی قرار گرفت، یک انسان برجسته است. یعنی همین جوری که بین ماها فهمیده شده، دانسته شده و اعتقاد پیدا کرده‌ایم، کسانی که در راه مدح ائمه علیهم السلام و اظهار ارادت به این بزرگوار و توجه دادن دل‌ها به این بزرگواران هستند، اینها پیش خدای متعال عزیز و محبوب‌اند.

البته امروز یک نکته‌ای در جلسه ما وجود داشت که این نکته، نکته مستحسنی است. من در این سال‌های طولانی، خیلی اوقات به برادران مداح که اینجا می‌خواندند، این اعتراض را می‌کردم که جلسه جشن و مولود را تبدیل می‌کردند به مجلس عزاداری؛ مفصل روضه خواندند و اشک گرفتند؛ هر چیزی به جای خودش. به شما می‌گویند مداح، مداح یعنی چه؟ شاخصه اصلی شما مداحی است، نه روضه‌خوانی. روضه بخوانید، بنده طرفدار روضه‌خوانی‌ام، خودم هم روضه‌خوانم. این جور نیست که در مجلس مولودی خوانی ائمه علیهم السلام هم حتماً باید یک روضه‌ای خوانده شود، یک دمی داده شود، یک اشکی گرفته شود؛ هیچ لزومی ندارد. بگذارید عواطفی که مردم نسبت به ائمه علیهم السلام دارند، در

بگذارید عواطفی که مردم نسبت به ائمه علیهم السلام دارند در خارج این جور وانمود نشود که منحصر است در قضیه گریه و سینه‌زنی و عزاداری به جای خود مدیحه و مولودی خوانی و شادی هم به جای خود اینها را نباید با هم مخلوط کرد

خارج این جور وانمود نشود که منحصر است در قضیه گریه و سینه‌زنی و عزاداری؛ نه، عزاداری به جای خود، مدیحه و مولودی خوانی و شادی هم به جای خود؛ اینها را نباید با هم مخلوط کرد.

بیانات

در دیدار جمعی از مداحان

در سالروز ولادت حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها

ش. ۱۳۹۲/۰۲/۱۱

پیر غلام

در پرونده پیش رو به مناسبت بازدهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی، مروری بر ۱۰ دوره پیشین و نگاهی بر برنامه‌های این دوره خواهیم داشت. معرفی برگزیدگان این دوره و گفت‌وگو با «پراهیم طاهری»، مدیر اداره کل نغمات آیینی و رادیو نوا و دبیر اجلاس، از جمله مطالب این پرونده است. در ابتدای این پرونده، دکتر «محمد رضا سنگری»، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، با تأملی در رهنمودهای مقام معظم رهبری در دیدار اخیر با مداحان و ذاکران اهل بیت علیهم السلام، به مطالبات ایشان از جامعه ستایشگری اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم اشاره‌های دارد.

تأملی در رهنمودهای مقام معظم رهبری در دیدار اخیر با مداحان و ذاکران اهل بیت علیهم السلام

برانگیختن عواطف مقدمه خرد دورزی است

محمد رضا سنگری

مقام معظم رهبری در بیانات خود در نشست اخیر (۱۳۹۲/۰۲/۱۱ ش.) با مداحان و ذاکران در یک طلیعه و مقدمه - به قول اهل ادبیات - یک براعت استهلال دارد؛ یعنی یک ورود مناسب برای طرح بحث خودشان دارند؛ اصل بحث دو بخش عمده دارد: بخش دوم مباحث ایشان درباره شخصیت حضرت زهرا سلام الله علیهاست و بخش اول در باب مداحی است.

بخش اول طلیعه و تبشیر است؛ کاملاً تبشیری است. برخلاف سال گذشته که عدم رضایت را مطرح کردند، در سال جدید رضایت کامل خود را مطرح می کنند و تشکر کردند و آن را جلسه موفقی دانستند. در شروع بیانات، ایشان سه تعبیر دارند که تعبیرهای جالبی هستند؛ ابتدا تریک گفتند و از مداحان با سه عنوان یاد می کنند:

۱. «بلبلان باغ مدحت آل پیامبر»
۲. «ثناگستران برترین و بهترین خلایق عالم و آدم»؛ در حقیقت این جمله شان مداحی را مشخص و روشن کرده است.
۳. تعبیر به «توسل» کردند و گفتند: «این جلسه توسل است.»

واژه توسل یعنی وسیله بودن و نوعی اتصال و پیوند و ایشان کل جلسه را واسطه‌ای برای ارتباط با اهل بیت علیهم السلام دانستند و فرمودند که این یک برنامه ۳۰ ساله است؛ سپس با چند تعبیر رونق، شکوه، معنویت، رشد معانی و مفاهیم آن را ذکر کردند. بعد از آن فرمودند که برنامه از لحاظ محتوا و قالب خیلی خوب بوده است و هم شعرها، اجرا و هم خواندن‌ها را تأیید کردند. بعد از آن دعا کردند و جالب است که این دعا در کل متن تسری پیدا کرده است؛ ولی حسن نمی شود و اگر کسی متن را با دقت بخواند آن را در می یابد.

گفتند: «ان شاء الله موفق تر باشید در معرفت‌افزایی و نورپراکنی در فضای ذهنی جامعه» این تعبیر معرفت‌افزایی بسیار مهم و کلیدواژه است و در کل متن خود را نشان می دهد. این مقدمه بود و حال به متن می‌رسیم.

بخش اول متن، تلفیقی است از تبشیر و تشویق. آنچه در اینجا مطرح شده است، تعریف جدیدی از مداحی را پیش روی ما قرار می دهد که البته تعریف روشنی است. ابتدا از گسترش شبکه مداحان در کشور ابراز خوشحالی می کنند. نکته دیگر تفاوت نسلی است که ایشان به آن اشاره کردند: «ترکیب جوان، پیشکسوت و استاد در حال فراهم کردن توسل و گسترش سفره اهل بیت هستند که این یک فرصت است.»

ایشان تعبیرهایی را که ما در تقسیم بندی به آنها احتیاج داریم، در اینجا آوردند: استاد، پیشکسوت و جوان؛ و فرمودند: «این ترکیب یک فرصت است که در کشورهای دیگر این امکان وجود ندارد.» که حقیقتاً این گونه است و این اتفاق مخصوص کشور ماست.

فرمودند: «این فرصت حافظ دین، معنویت، عقیده و اخلاق است» که بسیار مهم است و جایگاه مداحان را

سیر را طی کند و بعد فرمودند که این را چندین بار تکرار کرده‌ام: «ارزش این کار از ساعات سخن بلیغ و فصیح بیشتر است». به زبان دیگر، اعتبار کار مداحی از اهل منبر بیشتر است.

امروز حوزه مداحی گسترده شده است یعنی ادعیه خوانی و حتی شادی آفرینی هم در حوزه مداحی قرار می گیرد

بعد از توسعه، تحذیر است. ایشان تحذیر کردند: «نکته، شعر و اجرای ضعیف نداشته باشید»، «مخدوش کردن مرزهای شرعی ممنوع»، «عدم توجه به نیازهای روز» مداح باید به نیازها توجه کند؛ مثل دوره جنگ که مداحان در آن زمان تأثیرگذار بودند. مقام معظم رهبری به نام کسی اشاره نکردند؛ اما معلوم است منظورشان چه کسانی هستند و می گویند که اگر مداح در آن زمان به این موارد توجه نمی کرد جایگاهی نمی توانست داشته باشد؛ چون مردم و خانواده‌ها شهید می دهند و می جنگند. آقا از طرح این مسئله مصداق امروزی را طرح می کنند و در همان جلسه «آقای سازگار» را مطرح کردند و می فرمایند: «بین عرش و فرش پیوند برقرار کرد» و منظورشان این است که سیر هنرمندان‌ای در شعرهایشان وجود دارد و تعبیر من این است؛ البته به گونه‌ای هم می گویند: «هنرمندان، موضوع را به امروز رساند» یعنی شما بتوانید مقوله‌هایی را که طرح می کنید پیوندی با امروز داشته باشند و به تعبیر دیگر این زمان را فراموش نکنید.

در نکته بعد که به گمان من تحذیر و تذییر با هم است، می گویند: «مراقب باشید، همه چیز در خدمت

تعبیر می کنند، یعنی یک مداح به اندازه مدیر معنوی در جامعه تأثیر گذار است و حتی بیشتر.

«چون توسل به اهل بیت محبت به اهل بیت و برانگیختن عواطف است» اما نکته این است که برانگیختن عواطف مقصد نیست؛ بلکه ابزاری است برای دستیابی به چیز دیگر: «برانگیختن عقل و هموار کردن حرکت عقلی و قدرت خرد و استدلال که کار انبیاست با شمامست»؛ یعنی مقدمه خرد دورزی برانگیختن عواطف است و این برانگیختن عواطف کار شمامست یعنی شما راه هموار کن انبیا هستید؛ به عبارت دیگر مداح مسیر انبیا را هموار می کند و به زبان دیگر و به تعبیر من اگر پیغمبران اسوه هستند زمینه ساز اسوه شدن پیغمبر را مداحان باید فراهم کنند. به مدد این حوزه‌ها: مدح، عباداری، شادی، مولودی خوانی و دعاخوانی و ایشان به این ترتیب تمام ابعاد کار مداح را معلوم کردند. می دانید که تعبیر مداحی در گذشته محدود بود. امروز حوزه مداحی گسترده شده است؛ یعنی ادعیه خوانی و حتی شادی آفرینی هم در حوزه مداحی قرار می گیرد.

قسمت بعد توسعه است. توسعه یعنی گستره کار مداحی که در آن، در ابتدا ایشان آغاز کار و شأن مداح را مشخص کردند و گفتند:

۱- «برانگیختن عواطف و عواطف را به کمک اندیشه و خرد بردن». یعنی از عواطف نردبانی ساختن برای صعود به پشت بام خرد.

۲- «مداح با بیان هنری و با شیوه و اجرای هنری، معرفت را گسترش می دهد». اتصال بین حوزه عاطفه و معرفت در اینجا مطرح شده است.

۳- «شعر، لحن و شیوه حرف زدن باید در این جهت باشد». یعنی بستری که مداح انتخاب می کند باید بستری باشد که در آن از عاطفه آغاز و به معرفت ختم شود و این

تبلیغ و ترویج راه حسین علیه السلام

تاریخچه ۱۰ دوره مراسم تجلیل از

پیر غلامان حسینی

محمد حسینی

معرفت افزایی است؛ یعنی خروجی جلسه شما معرفت افزایی باشد. «شعر، حنجره، لحن و آهنگ همه در خدمت معرفت افزایی؛ نه در خدمت اختلاف افکنی یا در خدمت تحریک عصبیت» و اشاره می کند که سرهایی را بریدند و ... «مراقب باشید تحریک جاهل متعصب نکنید». معلوم است که به چه موردی اشاره می کند، جلسه ولادت حضرت زهرا سلام الله علیهاست و می دانید که عمده این تحریفها معمولاً در ایام فاطمیه و ولادت حضرت زهرا اتفاق افتاده است. می فرمایند: «کم رنگ کردن اختلافات مذهبی و طایفه ای» تلاش کنید تا این اختلافات کم شود و اشاره می کند که در عصر امام صادق علیه السلام نیز این گونه بوده است.

این نکته قابل تأملی است که مقام معظم رهبری در دیدار اخیر با مداحان فرمودند: «قالب، محتوا و شکل برنامه مورد تأیید بوده است.»

در نکته بعد می فرمایند: «تردید آفرینی، یاس آفرینی و ناامیدی نکنید؛» به نظر من هم معلوم است که مخاطب این سخن چه کسانی هستند. بعد از آن این نکته را روشن می کنند: «جهاد مداوم نیاز است و نباید به تنبلی، کسالت، انزوا و بیکارگی دعوت کرد که کفران نعمت است؛» یعنی ما باید جامعه را به تحرک و فعالیت دعوت کنیم؛ شاید به گونه ای اشاره به عرفان های صوفیانه که به تنبلی دعوت می کند، اشاره کرده باشند. در انتها باز هم به تیشیر و تشویق روی آوردند و این جالب است. ورود، فرود و خروج مثل هم شدند؛ می فرمایند: «استعدادهای تازه ای بروز کردند که بهتر از گذشته هستند» که حرف قابل تأملی است. می گویند که استعداد های جوان از گذشتگانی که ما می شناسیم، توانا تر هستند.

«مداحی پراکندن معرفت، حکمت، امید و عقیده راسخ است.» من جایی ندیدم که اینقدر صریح، روشن و مشخص قلمرو های مداحی روی سخنرانی روشن باشد. «مداحی پراکندن معرفت، حکمت، امید و عقیده راسخ است. مداحی جوشاندن چشمه عواطف در دل ها با هنر شعر، آواز و اجراست» تذکری را هم دادند و گفتند که «مراقب خودتان از لحاظ اخلاق، تدین و عفت باشید که مردم می بینند» و می فرمایند: «امکاناتی وجود دارد که راحت صدا و تصویرها منتشر می شود... مراقب اخلاق و پاکیزگی زبان، پاکیزگی دل و دامن و پاکیزگی دست باشید. اگر چنین باشید، پیش خدای متعال عزیز و محبوب اید» و یک نکته ویژه مطرح کردند که یک نقطه عطف است: «پرهیز از مرثیه و نوحه در مدیحه و مولودی». هر چیز جای خودش را دارد.

البته این نکته قابل تأملی است که مقام معظم رهبری در دیدار اخیر با مداحان فرمودند: «قالب، محتوا و شکل برنامه مورد تأیید بوده است.»

همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی امسال یازده ساله می شود. این همایش با تجلیل از پیر غلامان ابا عبدالله الحسین علیه السلام و با معرفی کسانی که سال های طولانی از عمرشان را با نام و یاد اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم صرف تبلیغ و ترویج راه حسین علیه السلام کرده اند، الگوهای مناسبی را برای دوستداران اهل بیت علیهم السلام معرفی می کند؛ تا با توجه به عملکرد مناسب آنها نام و یاد آن بزرگان را هر چه بهتر از گذشته پاس دارند. این مراسم سه سال است که در قالب یک اجلاس بین المللی و با حضور پژوهشگران، هنرمندان، ناشران و مداحان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم برگزار می شود و بازتاب گسترده ای دارد. در ادامه گزارشی از ۱۰ دوره پیشین از مراسم تجلیل از پیر غلامان حسینی را بخوانید:

انتخاب هایی وجود داشت. از دوره هفتم به بعد سه نفر از تهران و ۱۲ نفر از سایر استان ها انتخاب شده اند. از دوره ششم به بعد، برگزاری همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی به عهده «اداره کل نغمات آیینی و رادیو نوا» واگذار شد. در دوره ششم، «مجید حسینی» مدیریت اداره کل نغمات آیینی را به عهده داشت و دبیر ششمین همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی ایشان بود. دوره هفتم، هشتم و نهم این همایش، با مدیریت «مهدی دهقان نیری» برگزار شد. در این سه دوره ایشان دبیر برگزاری این همایش بودند.

در دوره هشتم که در استان بوشهر برگزار شد، سبک سینه زنی بوشهری به عنوان یک میراث فرهنگی و مذهبی، ثبت ملی شد. پیر غلامان برگزیده این دوره به همراه ۴-۳ نفر از اعضای خانواده شان برای یک سفر به کربلائی معلی، میهمان ستاد بازسازی عتبات عالیات شدند.

دوره نهم همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی به صورت یک اجلاس بین المللی و با حضور ۵۰۰ نفر

تجلیل از پیر غلامان ابا عبدالله الحسین علیه السلام از سال ۱۳۸۲ ش. با هدف نشر و گسترش ادبیات اسلامی و ترویج فرهنگ صحیح سوگواری برای اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در ماه محرم، با مدیریت «شهرام گیل آبادی»، مدیر وقت رادیو تهران آغاز شد. در دوره اول این همایش از ۲۱ نفر و در دوره های بعدی تا دوره دهم در سال ۱۳۹۱ ش. به ترتیب از ۱۶، ۱۶، ۱۷، ۱۵، ۱۶، ۱۵، ۱۵، ۱۵ نفر تجلیل شده است. شش دوره اول این همایش در «حسینیة جماران» در تهران برگزار شد.

دوره هفتم در زنجان، دوره هشتم در بوشهر، دوره نهم در همدان و دوره دهم در اردبیل برگزار شد. ان شاء الله دوره یازدهم این همایش که در حقیقت سومین اجلاس بین المللی تجلیل از پیر غلامان هم است، امسال هشتم و نهم آبان ماه در استان گلستان برگزار خواهد شد.

در دوره اول تا ششم، اکثر منتخبان از تهران بودند، به دلیل کثرت جمعیت در تهران و مرکزیت آن و به دلیل حضور بسیاری از شاخص های این عرصه، ظرفیت چنین

- حاج فیروز زیرک کار از آذربایجان شرقی
- حسن فخری از خوزستان
- علی محمد قربانی از لرستان
- اصغر احمدی از تهران
- حاج علی نکویی از تهران
- حسن حاج احمدی از تهران
- محمدعلی مجاهدی از قم

دوره چهارم

- سید علی محمودی از تهران
- حاج اکبر بازوبند از تهران
- مرحوم حاج محمد یوسفی از تهران
- محمد قاری از تهران
- حاج قدرت‌الله جوادی از تهران
- حاج علی آهی از تهران
- غلامرضا شیععه‌خلص از آذربایجان شرقی
- حاج ارشد نوری اردبیلی از اردبیل
- مرشد حسن پنجه‌پور از اصفهان
- سید علی هاشمی از خراسان رضوی
- محمود طناتی از سمنان
- ابوالفضل ثقفی از قزوین
- محمود مولوی از قم
- ناصر برکی از کرمانشاه
- مرحوم سید محمد دارقیاسی از همدان
- حاج حسن پهلوان از یزد
- اسماعیل حیدری از کردستان

دوره پنجم

- حجت‌الاسلام صدیقی از تهران
- حاج علی آهی از تهران
- محسن حافظی از تهران
- مرحوم حاج محمدعلی اسلامی از تهران
- سید محمدسادات موسوی کسایی از تهران
- سید جلال هاشمی از شمیران
- ولی‌الله سلیمانی از تهران
- بایرام تبریزی از اسلامشهر
- علی میرزا علی اخباری از قم
- استاد مازارچی از یزد

- حاج حسین حسینی زاهد
- حاج رحمت‌اله نجفی دولابی
- مرحوم حاج حسن ارضی
- حاج یدالله بهتاش
- حاج سید محمد موسوی سجاسی
- حاج علی ترابی
- حاج تقی طاهری
- حاج علی انسانی
- مرحوم حاج مرشد اکبر دوست
- حاج غلامرضا سازگار
- حاج منصور ارضی
- حاج ذبیح‌الله ترابی
- حاج حجت کسری
- حاج رضوی
- حاج مهدی آصفی
- مرحوم حاج احمد صالح
- حاج آقا کمیلی
- مرحوم حاج ژولیده نیشابوری
- حبیب‌اله چاپچان

دوره دوم

- محمود اکبرزاده از مشهد
- سید رضا مؤید از مشهد
- حاج اصغر زنجانی از زنجان
- مرحوم حاج حسن مصفا از مازندران
- سلیم مؤذن‌زاده از اردبیل
- آقای ستایشگر از قم
- حسن کوچک‌زاده از قم
- غلامعلی سماواتی از تهران
- سید حسن معطر از تهران
- مرحوم رضا فرشیچی از تهران
- مرحوم حاج اکبر کاظمی از تهران
- حسن نیکنام (خطیب) از تهران
- حاج اصغر فتاحی از کاشان
- آقای صنایعی از کاشان
- حجت‌الاسلام سید جعفر ماهر خسار از مشهد
- حجت‌الاسلام سید قاسم شجاعی از تهران

دوره سوم

- حسین نصیری از مشهد
- احمد مشجری از کاشان
- مرتضی اشتری از اصفهان
- عباس سلیمانی زاد از قم
- ماشاء‌الله لطفعلی زاد از کرمان
- علی عابدپور از مازندران
- محمدرضا حسین ذاکر از شیراز
- محمداقبر تمدنی از اردبیل

از مداحان کشورهای اسلامی در همدان برگزار شد. در این اجلاس ۴۵۰ پیرغلام حسینی از سراسر ایران و ۵۰ پیرغلام حسینی از سایر کشورهای اسلامی نظیر: عراق، ترکیه، تاجیکستان، آذربایجان، افغانستان، پاکستان، بحرین، لبنان، هندوستان، فیلیپین، آرژانتین و برخی کشورهای حوزه آفریقا شرکت کردند.

دهمین دوره این همایش که دومین اجلاس بین‌المللی تجلیل از پیرغلامان حسینی بوده، با مدیریت جدید اداره کل نغمات آیینی و رادیو نوا، «ابراهیم طاهری» در اردبیل برگزار شد. برپایی نمایشگاه عکس پیرغلامان حسینی، برپایی نمایشگاه عاشورا و بیداری اسلامی، رونمایی از دومین مجموعه برگزیده نغمه‌های آسمانی، ابطال تمپر ویژه اجلاس، ثبت ملی آیین طشت‌گذاری اردبیل در فهرست ملی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی و مباحث علمی در دو روز برگزاری همایش از جمله برنامه‌های جنبی دهمین همایش و دومین اجلاس بین‌المللی تجلیل از پیرغلامان حسینی بود. علاوه بر این موارد، قرار شد، کتاب «دهه پیرغلامان حسینی»، شامل ۱۰ دوره برگزاری این همایش، بعد از پایان این همایش به چاپ برسد و به عنوان مجموعه‌ای نفیس در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

در پایان مراسم افتتاحیه دهمین اجلاس بین‌المللی پیرغلامان حسینی، ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول‌الله صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم‌السلام» را قرائت کردند. این مرام‌نامه به همت هیئت علمی «بنیاد دعبل خزاعی» در سال ۱۳۹۰ ش. تهیه و تدوین و در اولین نشست علمی مداحان سراسر کشور در بهمن ۱۳۹۰ ش. رونمایی شده است.

در این اجلاس مداحان و ذاکران اهل بیت علیهم‌السلام از ۲۱ کشور اسلامی و ۳۱ استان کشورمان حضور داشتند و در مجموع از ۱۵ پیرغلام ملی، پنج چهره ویژه، ۱۰ پیرغلام بین‌المللی و پنج پیرغلام استان اردبیل به همراه هنرمندان تأثیرگذار و خانواده‌های شهید که فرزندان آنها مداح بودند، با اهدای لوح سپاس و هدیه ویژه تجلیل شد. در پایان این اجلاس نشان و پرچم اجلاس پیرغلامان ابا عبدالله الحسین علیه‌السلام به معاونت سیاسی استانداری استان گلستان تحویل داده شد.

در ادامه، اسامی برگزیدگان ۱۰ دوره تجلیل از پیرغلامان حسینی به استحضار می‌رسد:

دوره اول

برگزیدگان این دوره همگی از استان تهران انتخاب شده‌اند.

- مرحوم حاج حسن محمدی
- مرحوم حاج سید مصطفی هاشمی دانا

- حاج سیدعلی میرمعینی از کرمانشاه
- حاج حجت‌الله شیخ‌فندرسکی از گلستان
- حاج محمدباقر فدائیان از مازندران
- حاج زین‌العابدین اخوان فرد از گیلان
- حاج اسحاق ایران منش از هرمزگان
- حاج حسین خاضع پور از تهران
- حاج حسین توکلی از تهران
- حاج مجید فرسادی از تهران

دوره دهم

- زنده یاد عباسقلی بیحوی ملقب به تاج الشعراء اردبیل
- محمدصادق آهنگران از مداحان هشت سال دفاع مقدس
- محمدرضا سنگری استاد دانشگاه، پژوهشگر عاشورایی و رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی
- علی محمد شیخی هنرمند عاشورایی
- صادق کمالی از استان آذربایجان شرقی
- سلیم مؤذن زاده اردبیلی از اردبیل
- جواد ابو عطا از اصفهان
- ماندری فرید از بوشهر
- عنایت‌الله کریم‌پور از تهران
- محمد مطهری نصب از تهران
- قاسم فرهمندزادگان از تهران
- محمدتقی عطاپور از خراسان رضوی
- داراب بدخشان از خراسان شمالی
- عبدالرحیم شهروزیان از خوزستان
- قاسم بصیر از زنجان
- سید اسماعیل داور پناه از سمنان
- رحیم اکتفایی از فارس
- عبدالحسین خاکی از قم
- شهریار آل احمد از کهگیلویه و بویراحمد
- شیخ یعقوب ابراهیم رهبر شیعیان نیجریه
- سید فضل‌الله قدسی شاعر آیینی و امام جمعه مزار شریف افغانستان
- زهیر نباتی از عمان
- علی الاطاز لبنان
- قصار کربلایی از عراق
- مبارز عیسی‌اف از اوکراین
- فرمان کیزماز ترکیه
- دکتر ادقاردو روبین از آرژانتین
- ابراهیم خالی از عراق
- محمد صالح از عمان
- حافظ ذاکر توسلی پدر دو شهید
- حافظ دیرین پدر دو شهید
- مرحوم رحیم منزوی شاعر آیینی از اردبیل
- مرحوم امین الواعظین ذاکر اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم از اردبیل
- شفیع تفاخری ذاکر حسینی از اردبیل

- حاج نصرالله اشرفی از تهران
- حاج حسین خلیج‌تهرانی از تهران
- حاج محمدعلی شاهمرادی از خراسان رضوی
- مرحوم حاج حبیب‌الله معلمی از خوزستان
- حاج میرزا علی اکبر خلدی از زنجان
- حاج محمدرضا مؤلف از قزوین
- حاج قنبرعلی خرم‌شکوه از فارس
- حاج اصغر مهجور از قم
- حاج اسدالله خیری از مازندران
- حاج محمد خراطی از مرکزی
- حاج علی اصغر سپهری از همدان
- مرحوم صبحدل از تهران

دوره هشتم

- علی شمس‌آبادی از تهران
- احمد حاتمی نیک از تهران
- محمود ملکی کفش‌دوز از تهران
- بیوک آسایش از آذربایجان شرقی
- محمدعلی جهان‌زاد از سیستان و بلوچستان
- محمدکاظم انصاری نژاد از کرمان
- مهدی آقاباباگلی از اصفهان
- غلامحسین غفارنژاد از آذربایجان غربی
- علی اکبر توکلی از خراسان رضوی
- زین‌العابدین امیدی از زنجان
- محمدرضا ناظری از مرکزی
- حسین حیدرپور جبری از بوشهر
- سید محمدعلی مصطفوی از خوزستان
- سید مهدی مساجدیان از همدان
- حسن حقیقی از فارس

دوره نهم

- حاج محمدرضا مشکین (شاهنگین) از اصفهان
- حاج محمدرحیم مسکین از همدان
- حاج عباس حدادکاشانی از اصفهان
- حاج هاشم شکوهی از خراسان رضوی
- حاج محمد رحمانی از البرز
- حاج محمدحسین آل مبارک از خوزستان
- حاج مراد عباس پور از چهارمحال بختیاری

- حاج حسن عابدینی از تهران
- سیف‌الله ارزاقی از سمنان
- رضا علی شکری از مازندران
- علی اکبر منتظری از سیستان
- عسگر رضوانی از کرج
- محسن عسگری از تبریز

دوره ششم

- مرحوم حاج ابوالقاسم شیخی از تهران
- حاج محمد اسماعیل خدای از تهران
- حاج احمد اکبری از تهران
- مرحوم حاج علی بهاری از تهران
- حاج علی مقدم از تهران
- حاج رضا مهاجرانی از تهران
- حاج حسین زارع از تهران
- حاج جواد متشرف ملک از تهران
- حاج محمدحسین زبانی از گلستان
- حاج احمد صومی از گیلان
- حاج محمد فطرس از لرستان
- حاج جعفر عباسی از مرکزی
- حاج محمدعلی نقدی از زنجان
- حاج غلامعلی عسگری از مشهد
- حاج حسن افلاکیان از همدان

دوره هفتم

- حاج سید حبیب‌صدر از آذربایجان شرقی
- حاج رحیم حیدری از اردبیل
- حاج حسین خرمایی پور از بوشهر
- حاج حمید فرسادی از تهران

اولین نشست علمی در اجلاس دهم تجلیل از پیرغلامان با موضوع منشور ولایت

گزیده‌های از اولین نشست علمی و آموزشی در دهمین اجلاس تجلیل از پیرغلامان حسینی

منشور ولایت

منویات مقام معظم رهبری در عرصهٔ مداحی و بیداری اسلامی

غلامحسن رفیعا*

... در یادوارهٔ ستایشگران اهل بیت در قم، خدمت آیت‌الله فاضل لنکرانی مشرف شدیم، گفتند: «شما آقایان مداحان قبل از انقلاب جایی نداشتید و در حاشیه بودید؛ ولی بعد از پیروزی انقلاب در متن قرار دارید و محافل عظیم در کشور را شما اداره می‌کنید و تریبون در اختیار شماست. ای کاش نام من را جزو مداحان اهل بیت ثبت کنند.»

حضرت آقا خطاب به شما می‌فرمایند: «من به شما مداحان اخلاص دارم. شماها را دوست می‌دارم و کارتان را با ارزش می‌دانم. شما جای فرزندان من هستید. نصیحتی کردم این نصیحت پدران است. ان‌شاءالله دنبال کنید.» ... بنده به تأسی و تبعیت از رهبری در سفر به خراسان شمالی - که بحث‌های عمیق و فوق‌العاده مهمی را ایراد کردند - عراضم را در قالب سوال مطرح می‌کنم: در حوزهٔ مداحی پشتوانه‌های پژوهشی - پیش از هر تصمیم‌گیری - ضرورت دارد؛ اولویت‌های پژوهشی کدام است؟ پژوهش در عرصهٔ ستایشگری اهل بیت کمترین سهم را در فهرست فعالیت‌ها و برنامه‌های نهادهای متولی در این حوزه دارد. پیشنهاد می‌کنم پژوهش‌های کاربردی دربارهٔ موضوعات ذیل در دستور کار قرار گیرد:

- بایست‌ها و نبایست‌ها در امر مقتل و مقتل خوانی
- بایست‌ها و نبایست‌ها در ادبیات آیینی
- بایست‌ها و نبایست‌ها در کاربرد الحان موسیقایی در مداحی و دستگاه‌ها و نغمات آیینی دخیل در این زمینه
- شناسایی، بررسی و نقد منابع مکتوب در حوزه‌های مرتبط با ستایشگری و معرفی آنها به مخاطبان به‌ویژه

و پیشکسوتان نظر خواهی شود، باید روز به روز شاهد بهتر شدن برنامه‌های مداحی از سوی صدا و سیما باشیم. طی نشست‌های تخصصی به تبیین ضوابط تولید و پخش برنامه‌های مداحی صدا و سیما بپردازیم. بی‌شک تبیین منویات و رهنمودهای مقام معظم رهبری زیربنای این نشست و همهٔ نشست‌هایی که در دو دههٔ اخیر برگزار شده، بوده است. به نظر رهنمودهای رهبری در دیداری که با جامعهٔ مداحان در سال گذشته - در سالروز ولادت حضرت زهرا سلام الله علیها - داشتند، نمایانگر رهنمودهای سال‌های گذشته‌شان بود. فرمودند: «امیدوارم سال آینده اگر زنده بودیم و توانستیم در جمع شما مداحان و ستایشگران حاضر شرکت کنیم، جمع مداحان احساس کنند که در همین جهتی که عرض شد، قدم‌های بلندی را جلو گذاشتند» در این یک سال چه قدمی به جلو برداشتیم یا قصد برداشتن داریم؟ در فرمایشاتشان چند نکته وجود داشت: کار مداحان، کار تربیتی است. بیان حقیقت در کار مداحی مهم است. عرضهٔ الگوها؛ که ما از آن غفلت داریم. بصیرت‌بخشی، داشتن اخلاق، ایمان راسخ، شناخت دنیا و آخرت، بالا بردن سطح فکر اجتماعی، مسئلهٔ محبت اهل بیت علیهم‌السلام.

یکی از فرازهای بیانات رهبری بعد اندازی داشت: خسران، خطر خسران، تنزل و سقوط، هدف‌های مادی، استعاضه، هدف‌های پست. شیب پیش‌رو را باید مراقب بود. مواردی که فهرست‌وار عرض کردم، در بیانات ایشان بود.

پرداختن به موضوعات مبنایی، اصلی و ریشه‌ای در حوزهٔ ستایشگری و مداحی و پرہیز از پرداختن به موضوعات فرعی و تکراری و فاصله‌دار با مقتضیات زمانی، از وظایف حتمی اجلاس پیرغلامان است. این همایش چه تأثیری در تقویت دانش مداحی داشته و چه نقشی را ایفا نموده است؟ به دلیل اینکه متولی اصلی این همایش سازمان صدا و سیما است، چند نکته را عرض می‌کنم. صدا و سیما به عنوان یکی از پر مخاطب‌ترین و تأثیرگذارترین رسانه‌های جمعی در ایران، نیازمند توجه جدی و منسجم در موضوعات مربوط به مداحی است. از طرفی باید امکانات، فرصت‌ها، محدودیت‌ها و مأموریت‌های این سازمان را در نظر داشته باشیم. صدا و سیما خود را آرمان‌گرا می‌داند؛ حتماً باید در امر مداحی فرصت‌محور باشد، ایجاد پشتوانهٔ فکری و اندیشهٔ عمیق برای تولید برنامه‌های مداحی در سازمان صدا و سیما ضروری و لازم است؛ تا به یک برنامهٔ مطلوب دست پیدا کند. گاهی مشاهده شده که برنامه‌های مداحی روی آنتن خنثی و بی‌خاصیت بوده و صرفاً وقت را پر می‌کند. پیشنهاد می‌کنم سازمان صدا و سیما رادیوی ویژهٔ مداحی تأسیس و راه‌اندازی کند و همانند شورای عالی قرآن، شورای عالی مداحان و ستایشگران نیز تشکیل شود؛ تا همهٔ امور مربوط به مداحی در سراسر و خارج از کشور مخصوصاً برنامه‌های مربوط به سازمان صدا و سیما را حمایت، نظارت و هدایت کند.

از این پس، پخش برنامه‌های مداحی از رسانهٔ ملی باید پخته‌تر و با گزینش دقیق‌تر باشد. از استادان، پیرغلامان

دومین نشست علمی در اجلاس دهم تجلیل از پیرغلامان حسینی با موضوع آسیب‌شناسی مداحی

گزیده‌ای از مباحث دومین نشست علمی در دهمین اجلاس پیرغلامان

مقتل خوانی صحیح و تنقیح اشعار

بهنام گلشنی

در دهمین اجلاس تجلیل از پیرغلامان حسینی که آبان‌ماه ۱۳۹۱ ش. در استان اردبیل برگزار شد، ضمن برنامه‌های تجلیل از پیرغلامان حسینی دو نشست علمی برگزار شد. اولین نشست با ریاست «غلامحسن رفیعا»، عضو هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، به نام «منشور ولایت» که در آن منویات مقام معظم رهبری در عرصه مداحی و بیداری اسلامی مورد مذاکره قرار گرفت. و دومین نشست با ریاست دکتر «محمد رضا سنگری»، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، با موضوع «آسیب‌شناسی مداحی؛ مقتل خوانی صحیح و تلفیق اشعار» برگزار شد. در دومین نشست، چهار تن از استادان، عاشوراپژوهان، خدمت‌گذاران و تلاش‌گران تبیین و واکاوی نهضت عاشورا که خارج از ایران در حوزه ستایشگری اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم خدمت می‌کنند، حضور داشتند: دکتر «ادگار دوروبین» پژوهشگر و مبلغی که در گستره وسیعی در کشور آرژانتین و ۲۰ کشور اروپایی و امریکای لاتین در حال فعالیت هستند، دکتر «محمد صالح»، استاد دانشگاه و شاعر آیینی از کشور عمان، «مبارز عیسی اوف» مبلغ دینی از کشور اوکراین و «الیاس قاسم‌اف» دانشجوی دکترای علوم حدیث از تاجیکستان. در ادامه، گزیده‌ای از مباحث دومین نشست علمی در دهمین اجلاس تجلیل از پیرغلامان حسینی به استحضار می‌رسد:

بی‌تردید مقتل شناسی را که مقدم بر مقتل خوانی، این‌که کدام مقتل خوانده شود؟ چگونه باید عرضه کرد؟ و روش‌های شناسایی مقتل را بررسی خواهیم کرد. و همیشه در دیدارهای مداحان و

هم بحث کنیم. بحث‌های دربارهٔ مقتل خوانی، این‌که کدام مقتل خوانده شود؟ چگونه باید عرضه کرد؟ و روش‌های شناسایی مقتل را بررسی خواهیم کرد.

محمد رضا سنگری:

موضوع بحث، «مداحی و شعر» است. برای این نشست موضوع «نوحه» مطرح نشده است؛ اما ما می‌توانیم دربارهٔ این موضوع

سو تیتز: برنامه‌های مداحی از رسانه ملی باید پخته‌تر و باک‌بینش دقیق‌تر باشد از استادان پیرغلامان و پیشکسوتان نظر خواهی شود باید روز به روز شاهد بهتر شدن برنامه‌های مداحی از سوی صدا و سیما باشیم

ذاکران و مداحان

در حوزه رسانه باید قلمرو پژوهش را دربارهٔ همهٔ عناصر مداحی مشخص کنیم: نوحه خوانی، مرثیه خوانی، مقتل خوانی، روضه خوانی، مولودی خوانی، دعا خوانی، منبر خوانی، اردوز خوانی و ... (من در مقامی نیستم که عناصر مداحی را بشمارم) به گونه‌ای که شعاع عمومی داشته باشد و تصویر جامعی از مجموعه برنامه‌ها در سطح کشور ارائه دهد.

برای توجه به آسیب‌های موجود در عرصه مداحی و جست‌وجو از علل این آسیب‌ها، فهرستی مطرح می‌کنم:

۱. چرا فرهنگ کار جمعی در جامعه مداحان ضعیف است؟ «و تعاونوا علی البر و التقوی»

۲. علت مطالعه ضعیف و کم برای اجرای موفق برنامه‌های مداحی چیست؟

۳. در محافل که چند مداح برنامه اجرا می‌کنند، چقدر حقوق دیگران را رعایت می‌کنند؟

۴. چرا بخش عظیمی از رهنمودهای رهبری به عنوان حرف‌ها، نظر‌ها و ایده‌های خوب، در حد رؤیا و حرف باقی مانده است؟ (در خیلی از مکان‌ها رهنمودهای رهبری در قالب پیامک ارسال می‌شود؛ یا به صورت تابلو نصب می‌شود؛ ولی بسیاری از رهنمودهای ایشان، امروز در حد گفتن و شنیدن و احیاناً در حد کتاب نوشتن است و اتفاقی که باید به صورت کاربردی رخ دهد، نیفتاده است)
۵. آیا در جامعه مداحان اخلاص، تقوا و تزکیه نفس - که مورد تأکید رهبری است - در اولویت قرار گرفته است؟
۶. چرا در انتخاب شعر در جامعه مداحان سختگیری صورت نمی‌گیرد؟

۷. آیا رابطه تعریف‌شده‌ای بین جامعه مداحان و وعاظ وجود دارد؟ در گذشته مداحان با وعاظ برنامه‌ریزی کرده و خود را با یکدیگر تطبیق می‌دادند؛ تا هر موضوعی را که سخنران مورد بحث قرار می‌دهد، مداح در همان رابطه شعر خوانی کند.

۸. بالا بردن سطح آگاهی‌های ستایشگران در جهت تسلط روحی درست بر مخاطب و موضوع، در کجا و توسط چه کسانی یا چه مرجع رسمی فرهنگی باید صورت گیرد؟

۹. آموزش تخصصی در کجا و تحت نظارت کدام دستگاه فرهنگی باید صورت گیرد؟ تا به نام نوآوری، ستایشگران دچار آسیب نشوند.

۱۰. آیا برنامه‌های مداحی که توسط بانوان انجام می‌شود، مورد شناسایی، ارزیابی، هدایت و نظارت قرار می‌گیرد؟ دربارهٔ این موضوع کدام دستگاه مسئول است؟
۱۱. بین لحن و مولودی در مدح و مولودی خوانی‌ها با

۱۲. آیا برای ارتقاء سطح دانش، بینش، معلومات و آگاهی‌های لازم در زمینه مخاطب‌شناسی ستایشگران و مداحان برنامه‌ریزی می‌شود؟

۱۳. آیا وقت آن نرسیده که در دههٔ چهارم انقلاب اسلامی به فکر تغییر آموزش از حالت سنتی به صورت آموزش نوین و پیشرفته باشیم؟ به آموزش در سطح متوسطه و عالی بیندیشیم؟ مثلاً این‌که در دانشگاه‌ها رشته‌ای با نام هنر ستایشگری با تمهیدات لازم ایجاد شود.

*عضو هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی

محمد صالح:

مداح باید ارزش‌ها و مواضع امام حسین علیه‌السلام را به مردم برساند. افکار مداح باید آشکار، واضح و متناسب با افکار امام حسین علیه‌السلام باشد. باید از کلمات دلنشین، ساده و آسان استفاده کند؛ تا شنونده به راحتی کلمه را در ذهن خود حلاجی کند؛ تا تحت تأثیر این کلمات به دور از مبالغه و تحریف قرار گیرد. در اینجا دو کتابی را که در تحقیقاتم از آنها استفاده کرده‌ام و بسیار هم تأثیر گذار هستند، معرفی می‌کنم؛ تا مداحان هم از این دو کتاب استفاده کنند: «مقتل الحسین» از مرحوم استاد مقرر و «حماسه حسینی» از شهید مطهری.

مبارز عیسی‌اف:

من در حال حاضر ساکن اوکراین هستم و خودم را در حدی نمی‌دانم که وارد مباحث عاشورایی و دینی شوم؛ ولی از خاطرات شیعه شدنم می‌گویم. در سال ۱۹۹۳ م. برای مسافرتی به کشور ترکیه سفر کردم. در هتلی اقامت داشتم و آن روزها بسیار مضطرب بودم. در خواب کسی به خوابم می‌آید که چابک‌سوار و اسب‌سوار است به من می‌گوید، تا به کی در خواب غفلت خواهی بود! مبارز بیدار شو که وقت نماز است؛ و وقتی بیدار می‌شوم صدای اذان می‌آید. وقتی صدای نماز را می‌شنوم از پنجره بیرون را نگاه می‌کنم و مسجدی را می‌بینم. از هتل خارج شده و به مسجد رفتم و دیدم که نماز در حال برگزاری است؛ ولی چون نه عربی می‌دانستم و نه مسلمان بودم به تبعیت از آنها تکبیر گفتیم و هر کاری که آنها کردند، من هم کردم؛ سپس نزد عالم بزرگی که در آنجا بود، شهادت را گفتم و مسلمان شدم. ۱۲ سال از آن روز می‌گذرد. وارد بحث علمی عاشورا نمی‌شوم؛ ولی به عنوان یک شیعه و عزادار و چون مراسم تجلیل از

الیاس قاسم‌اف: ما باید در گفتار و روضه‌های خود سنجینده سخن بگویم و از راهی که شرع نشان می‌دهد خارج نشویم چون چنان که اشاره کردم مطالب دشمن‌شادکن را دشمن به صورت وسیع منعکس خواهد کرد ولی مطالب مثبت از طریق خودمان و به صورت محدود منعکس می‌شود

می‌فرماید: «مَنْ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ فِينَا دَمْعَةً بَقَطْرَةً أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى الْجَنَّةَ». این مطالب را می‌دانیم و فراوان شنیدیم؛ ولی این حدیثی از خود امام حسین علیه‌السلام در کتاب «فضائل الصحابه» از احمد بن انور و از منابع اهل سنت و با سند صحیح آمده است. این موضوع برای مخاطبی که مخالف ما است بسیار با اهمیت خواهد بود؛ زیرا این مخاطب با واقعیت‌ها آشنایی ندارد، مخاطبی که به راحتی در دسترس و هابیت است و وهابیت در آنها نسبت به اهل بیت سوءظن ایجاد می‌کنند.

محمد رضا سنگری:

ایشان به دو نکته کلیدی اشاره کردند: نخستین نکته که چندین بار رهبری نیز بر آن تأکید کرده‌اند، بحث حفظ حریم و خط قرمزهاست؛ که باید رعایت شود؛ به خصوص در مناطقی که برادران و خواهران اهل تسنن هم وجود دارند. نکته دوم: بهره‌گیری عاشورا در منابع اهل تسنن است؛ یعنی شیوه‌ای که مرحوم علامه امینی در «الغدیر» برای طرح اثبات غدیر داشتند. ایشان از ۳۶۰ منبع اهل تسنن برای اثبات غدیر استفاده کردند. این زاویه و رویکرد بسیار خوبی است که می‌توان آن را به سمت عاشورا گشود.

ذاکران با مقام معظم رهبری - بدون استثنا - مطرح شده است. ایشان بر موضوع شعر تأکید دارند و می‌دانید که شعر گواه اصلی کار مداحی و ستایشگری است. در گذشته مداح را شاعر معرفی می‌کردند و در قرون اولیه کسانی که مداح بودند شاعر بودند و در خدمت اهل بیت اشعار خود را عرضه می‌کردند.

الیاس قاسم‌اف:

ما در فضای اهل سنت بوده و هستیم و با اطمینان می‌گویم که متأسفانه بیش از ۹۰ درصد برادران اهل سنت از حقایق معارف اهل بیت آگاهی ندارند. ما و شما عزیزان که پشت بلندگوه‌ها می‌گیرید، می‌توانیم هم نقش منفی و هم نقش مثبت در تبیین و رساندن معارف اهل بیت برای این برادران داشته باشیم. نکاتی منفی که می‌توانیم به آنها برسانیم، انعکاش گسترده و مؤثر خواهد بود؛ چون اگر مطلبی را در تریبون‌ها طرح کنیم که دشمن شادکن و برخلاف شرع و واقعیت باشد، این موضوع را وسیله قرار می‌دهند و آن را بزرگ‌نمایی می‌کنند. مطلع هستید که اهل سنت و وهابیت فضاهای زیادی دارند و به راحتی علیه مذهب شیعه نکات منفی را عنوان می‌کنند؛ مثلاً از طریق اینترنت، ماهواره‌ها و... بنابراین ما باید در گفتار و روضه‌های خود سنجینده سخن بگویم و از راهی که شرع نشان می‌دهد خارج نشویم؛ چون چنان که اشاره کردم مطالب دشمن‌شادکن را دشمن به صورت وسیع منعکس خواهد کرد؛ ولی مطالب مثبت از طریق خودمان و به صورت محدود منعکس می‌شود.

می‌توانیم واقعیت و عظمت قیام امام حسین علیه‌السلام را از اخبار و منابع اهل سنت استخراج کنیم و در بیانات، روضه‌ها و مدایح خود از آنها استفاده کنیم؛ تا آن عزیزان بدانند که این واقعیت‌ها در منابع خود آنها موجود است و از مسلمات اسلام است. امام حسین علیه‌السلام

مبارز عیسی‌اف: مداح کار و وظایفش مشخص است؛ مداحی یعنی مدیحه‌سرایی کردن. مداح نباید وارد عرصه کار علما شود. مداح نباید پا فراتر از عرصه شعرخوانی و مداحی بگذارد. گاهی دیدم که احساسات مداح باعث شده که مداحان پا فراتر از مداحی بگذارند.

شعری بخوانم؛ ولی در آخر این را گفتم تا از لحاظ عاطفی هم متأثر شوند، این شعر معروف را خواندم: «شیعتی ما ان شربتم عذب ماء فاذکرونی او سمعتم بغریب او شهید فاندبونی» وقتی این را خواندم همه افراد گریه کردند؛ با آن که با معنای آن آشنا نبودند... منظورم این است که باید کاری انجام شود تا این حالت عاطفی به کشورهای غربی هم منتقل شود.

پیر غلامان است یک نکته را برای مداحان گوشزد می‌کنم: مداح کار و وظایفش مشخص است؛ مداحی یعنی مدیحه‌سرایی کردن. مداح نباید وارد عرصه کار علما شود. مداح نباید پا فراتر از عرصه شعرخوانی و مداحی بگذارد. گاهی دیدم که احساسات مداح باعث شده که مداحان پا فراتر از مداحی بگذارند.

ادگار دوروبین:

در فرهنگ عاشورا بحث عاطفه مهم است. یکی از مسائلی که در روزهای عاشورا مهم است، تحریک احساسات مسلمانان است. این حرارتی که در روایت آمده: «ان للحسین حراره فی قلوب المسلمین لا تبرد أبدا»، این حرارت مربوط به بعد عاطفی عاشورا است. در بین تازه‌مسلمانان بحث عاطفه صفر است؛ چون آگاهی این افراد نسبت به امام حسین علیه‌السلام و عاشورا کاملاً عقلانی است. این افراد با مطالعه نسبت به امام حسین علیه‌السلام شناخت پیدا کرده‌اند؛ نه با مجالس عزاداری. اشکال جدی این است که مبلغان در ایام محرم، زبانشان یا فارسی است یا عربی؛ اما زبان کشورهای آمریکای لاتین و اروپا انگلیسی، فرانسوی یا اسپانیایی است. خود افراد هم از این بابت شکایت می‌کنند؛ که چرا در جهان اسلام عاشورا را به صورت کاملاً عاطفی اما در کشورهای غربی به صورت علمی مطرح کرده‌اید. مادر اینجا توسط کتاب با امام حسین علیه‌السلام آشنا می‌شویم؛ اما شما توسط شعر، مقتل یا مصیبت‌خوانی. این بحث بسیار مهمی است؛ که ما باید تازه‌مسلمانان را هم با بعد عاطفی عاشورا آشنا کنیم. من در یکی از سخنرانی‌هایم در کشور آرژانتین یک ساعت درباره فلسفه عاشورا صحبت کردم. کسانی که در مجلس بودند اشکی نریختند؛ ولی چون این افراد زبان عربی و فارسی نمی‌دانستند، نتوانستم

ادگار دوروبین:

برای رهایی از مشکلاتی که پیش روی داریم، من چند پیشنهاد عرض می‌کنم: اول کسانی که در کشورهای اروپایی مسلمان شده‌اند از طریق کتاب‌های «علامه طباطبایی» یا «مطهری» با این دین آشنا شده‌اند. اگر نهضت ترجمه عاشورایی داشته باشیم؛ و اگر تمام آثار محرم و عاشورا به زبان‌های مهم ترجمه شود، کار بسیار مفیدی صورت گرفته است. دوم تأسیس مرکز تخصصی خادمین اباعبدالله‌الحسین در سطح بین‌الملل و جهانی. همان‌طور که مبلغین در ماه محرم به مناطق زیادی از ایران پخش می‌شوند، ایجاد چنین مرکزی باعث می‌شود، افراد برای توزیع در سطح جهانی تربیت شوند؛ و با زبان و فرهنگ کشورهای دیگر آشنا شوند. سوم ایجاد دوره‌های کوتاه‌مدت برای بومی‌ها. اگر بتوانیم این افراد را به ایران بیاوریم و به مدت ۲ ماه دوره ببینند خوب است؛ مثلاً در حوزه علمیه قم در بعد تبلیغ این کار را انجام داده‌ایم و هر سال چند هزار نفر از کشورهای مختلف می‌آیند و ۲ ماه دوره می‌بینند. چهارم استفاده از رسانه‌های عمومی اعم از تلویزیون، اینترنت و ماهواره.

محمدرضا سنگری:

حضرت حسین علیه‌السلام سه محور کلیدی در وصیتنامه خود فرمودند و بعد به دست حنفیه سپردند: اول) من برای اصلاح امت جدم حرکت می‌کنم. اولین هدف حرکت امام حسین علیه‌السلام اصلاح و ساختن است؛ و رفع کاستی‌ها و زشتی‌ها. دوم) امر به معروف و نهی از منکر سوم) سیره حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم و امام علی علیه‌السلام را رواج و گسترش بدهم. اگر کسی هست که کار طلبگی کرده و با مسائل این چنین آشنا است و روایت را می‌شناسد، قلمرو کارش این است، که به این کارها بپردازد. هر مداح و ذاکری باید روایت را بشناسد و معروف‌شناس باشد. اما من عرض کردم در قلمروهایی که نمی‌داند ورود نکند. امیر المؤمنین می‌فرماید: هر کس قول لادری را رها کند مرگ خود را امضا کرده است. اگر من مداح و ذاکر وارد حوزه‌های شوم که اطلاعی از آن ندارم و اگر از من سؤال بپرسند، نتوانم جواب بدهم، باعث می‌شود که اعتبار محفل و مجلس خودم از بین برود. اگر در آن حوزه اطلاع دارم، آن وقت می‌توانم ورود پیدا کنم.

مقام معظم رهبری: وحدت بر همه ضرورت‌ها و اولویت‌ها ترجیح دارد

رسالت مداحان در وحدت جهان اسلام

حسن بختیاری

هرگاه قرآن که باطل و سستی در آن راه ندارد، همراهی اهل کتاب اعم از مسیحی، یهودی، مسلمان و صاحبان سایر ادیان الهی را ممکن می‌داند، به طریق اولی وحدت میان مسلمانان که صاحب دین واحد، پیامبر واحد و کتاب آسمانی واحد هستند، امکان‌پذیر بوده؛ بلکه به تشخیص دانشمندان و اولیا دینی، امری واجب و ضروری به‌شمار می‌رود.

این مسئله امری بسیار مهم و حساس است. هر طایفه از مسلمانان می‌باید مسئولیت و وظیفه خود را در این رابطه به‌خوبی تشخیص دهند؛ و در مسیر عمل به آن کوشش فراوان نمایند. به یقین مداحان، شاعران و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام نیز دارای وظیفه و رسالتی عظیم بوده و سستی در این امر اثرات زیان‌باری را به همراه خواهد داشت.

آنچه عامه مداحان و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام باید نسبت به آن حساسیت داشته باشند، این است که هر کلام و رفتاری ممکن است هزینه بالایی بر جامعه شیعی و ولایی و در نهایت بر جامعه مسلمانان تحمیل کند. وسایل و امکانات ارتباطی گسترده، هیچ فضایی را به عنوان فضای امن باقی نگذاشته و هیچ کس حتی در فضای خصوصی خود نباید خود را از آثار سوء این دستاوردها در امان بداند. شواهد و اتفاقات فراوانی این امر را تأیید می‌نماید.

برخی می‌گویند: در مجلس و محفل خصوصی جایز است هر گونه که بخواهیم سخن گفته و یا به هر شیوه‌ای که می‌پسندیم رفتار نماییم؛ واضح است برای کسانی که درک نسبتاً صحیحی از پیشرفت‌های علوم بشری دارند، این عقیده پذیرفته نیست؛ این سخن تنها از افرادی ممکن است شنیده شود که یا فهم صحیحی از علوم روز نداشته و یا به غایت ساده‌لوح هستند که این دو دسته هیچ یک به عنوان رجال دینی محسوب نمی‌شوند و مجاز به اداره جلسات دینی و مذهبی نیز نیستند.

توفیق نسبتاً بیشتری دارند. این موضوع در بیانات مقام معظم رهبری در جمع مداحان نیز مشهود است. با دقت در متن بیانات رهبر معظم انقلاب در خصوص وحدت جهان اسلام در می‌یابیم، ایشان همه مسلمانان را در مسیر ایجاد وحدت یا لاقبل پرهیز از تفرقه‌افکنی مسئول دانسته‌اند؛ اما برخی طوایف را دارای تأثیری فراتر می‌دانند که از جمله، رجال فرهنگی و دینی هستند و بی‌تردید مداحان و شاعران آیینی را می‌توان از این گروه برشمرد.

فهم ضرورت اتحاد، مسئله‌ای است که به صراحت و با تأکید هر چه تمام‌تر در بیانات معظم له نمایان است. در عصری که دشمنان اسلام برای مقابله و خصومت با اسلام و مسلمانان دست در دست یکدیگر نهاده و برای نیل به هدف مشترک که همانا محو اسلام و تحقیر مسلمانان

فهم ضرورت اتحاد مسئله‌ای است که به صراحت و با تأکید هر چه تمام‌تر در بیانات معظم له نمایان است

است، اختلافات فراوان خود را به فراموشی سپرده‌اند و از هر گونه تلاش و صرف هزینه در این مسیر فروگذار نمی‌کنند، بسیار عجیب و حیرت‌آور است که مسلمانان با تعداد قابل توجهی که در سطح جهان دارند - و بحمد الله این تعداد روز به روز در حال افزایش است - مشترکات فراوان خود را نادیده گرفته و با تکیه بر اختلافات جزئی در واقع آب به آسیاب دشمن می‌ریزند.

قرآن کریم که حبل الهی است و مسلمانان مأمور به اعتصام به آن‌اند، اهل کتاب را نیز با ملاحظه مشترکات، امر به همراهی و اتحاد می‌نماید و ایشان را در مقابل دشمنان و معاندان ادیان آسمانی و الهی به وحدت فرا می‌خواند؛ پس

امروز امت اسلام برای حیات، سربلندی و نجات خود و برای برافراشتن پرچم اسلام به وحدت احتیاج دارد. کدام منطق است که در مقابل این مسائل بتواند مقاومت کند تا اختلاف ایجاد

شود؟ وحدت بر همه ضرورت‌ها و اولویت‌ها ترجیح دارد و از آنها اولی‌تر و مقدم‌تر است. چرا ضرورت اتحاد بین مسلمانان رانمی‌فهمیم؟

بار سنگینی بر دوش ماست و اگر دشمنان بتوانند با اعمال قدرت این منطقه را تصرف کنند، دنیای اسلام باز هم ۱۰۰ سال دیگر عقب خواهد افتاد و ۱۰۰ سال دیگر فاصله امت اسلامی با دنیای مدرن و صنعتی بیشتر خواهد شد. ما باید جوابش را بدهیم، امروز ما مسئول هستیم، امروز دولت‌ها، نخبگان، زیدگان، رجال فرهنگی و دینی مسئول‌اند. همه ما در مقابل وحدت دنیای اسلام مسئول ایم. امام بزرگوار ما - رضوان الله تعالی علیه - از مهم‌ترین حرف‌هایی که قبل از پیروزی انقلاب تا آخرین دوران زمان زندگی خود بر زبان داشت و تأکید می‌کرد، وحدت امت اسلامی، اتحاد مسلمانان و بزرگ نکردن بهانه‌های کوچک بود؛ و ما امروز می‌بینیم و می‌فهمیم که توصیه بسیار حکیمانه و بسیار درستی بوده است.

بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با میهمانان شرکت‌کننده در اجلاس بین‌المللی وحدت ۱۳۸۲/۰۲/۱۸ ش.

مداحان و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام دارای جایگاه بسیار حساسی در جامعه دینی ما هستند؛ تا جایی که شاید بتوان گفت تأثیر ایشان در جلسات مذهبی به‌مراتب از گویندگان و خطبا بیشتر است؛ چرا که بهره‌گیری از عنصر احساس در کار ایشان فزون‌تر بوده و از همین رو در جذب عامه مردم و لقاء معارف در قلوب ایشان

رونمایی از مراسم نامۀ ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام / بهمن ۱۳۹۰ ش.

تجلیل از پیر غلامان حسینی زمینه ورود به ماه محرم است

تجلیل از پیر غلامان

تکریم حماسه حسینی است

گفت و گو با ابراهیم طاهری

پوریا شیرآشینی

مراسم تجلیل از پیر غلامان حسینی که از سال ۱۳۸۲ ش. در معاونت صدا پایه گذاری شد، اکنون بعد از ۱۱ سال، در قالب یک اجلاس بین المللی و با حضور جمع کثیری از مداحان، پژوهشگران، هنرمندان، ناشران، شاعران و فعالان فرهنگی حوزه عاشورایی در جهان اسلام برگزار می شود. تجلیل از پیر غلامان ابا عبدالله الحسین علیه السلام و فعالان حوزه عترت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم پیش از ایام محرم و صفر، حالا بعد از گذران یک دهه از برگزاری آن، به یکی از مهم ترین مراسم حوزه مربوط به مداحان و ذاکران اهل بیت علیهم السلام تبدیل شده است. در گفت و گویی با «ابراهیم طاهری»، دبیر یازدهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی و مدیر کل نغمات آیینی و رادیو نوا، از پیشینه و چشم انداز این اجلاس پرسیدیم. پاسخ های ایشان را در باره کم و کیف برنامه ریزی و برنامه های این اجلاس در ادامه بخوانید:

یادها ماند. آنچه بعد از این قیام حضرت زینب سلام الله علیها و امام سجاد علیه السلام و شاعرانی همچون دعبل خزایی، کمیت اسدی و ... که توانستند با اشعار خود مردم را آگاه کنند، باعث شد این اتفاق ماندنی و به الگو تبدیل شود.

اغلب افرادی که در این زمینه کار کردند، روحانیون بودند؛ که با خطابه و وعظ در این اتفاق بزرگ نقش به سزایی داشتند. نویسندگان، پژوهشگران، شاعران و مخصوصاً مداحان اهل بیت علیهم السلام در این زمینه نقش مؤثری داشتند و توانستند در هیئات، محلات و شهرهای مختلف این موضوع را زنده نگه دارند. همکاران ما در صدا و سیما نیز به نوبه خود به این نتیجه رسیدند که برای معرفی صحیح عزاداری حضرت

دعبل: گویا امسال سومین سال است که مراسم تجلیل از پیر غلامان حسینی در قالب اجلاس برگزار می شود. آیا ضرورت خاصی باعث شد تا این برنامه، بین المللی و در قالب یک اجلاس برگزار شود؟

اتفاقی که چند صد سال پیش در کربلا رخ داده، در جوامع مختلف تأثیر گذار بوده است. در ادوار گذشته، قبل و بعد از این اتفاق، افراد مختلفی به قیام پرداختند که عده ای از آنها کشته شده و عده ای هم پیروز شدند؛ اما هیچ یک مانند قیام عاشورا نشر و گسترش پیدا نکرد؛ حتی از برخی افراد و قیام ها نامی در تاریخ باقی نمانده است؛ اما حرکت امام حسین علیه السلام، اهداف این حرکت، یاران حضرت و رشادت هایشان در نبرد در

مداحان، شاعران و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام نیز دارای وظیفه و رسالتی عظیم بوده و سستی در این امر اثرات زیان باری را به همراه خواهد داشت

امروزه یکی از موضوعاتی که مداحان و گردانندگان جلسات مذهبی باید خود را ملزم به آن بدانند، شناخت مسائل روز و اقتضات زمان است. به یقین می توان گفت عدم اهتمام در این عرصه، وجهه اجتماعی مداحان را مخدوش می نماید؛ هر چند از لحاظ مداحی و فن ستایشگری جایگاه بالایی در میان این جامعه داشته باشند.

در سیره رفتاری آن ذوات مقدسه حتی نسبت به دشمنانشان بدگویی و خلاف ادب راه نداشته است

مداحان عزیز این افتخار را دارند که پیوسته در مسیر خواسته ها و رهنمودهای پیامبر خدا و حضرات معصومین علیهم السلام گام برداشته و با معرفی این الگوهای الهی و معنوی، مخاطبان را به اقتدای به ایشان فرا می خوانند و به خوبی می دانند در سیره رفتاری آن ذوات مقدسه حتی نسبت به دشمنانشان بدگویی و خلاف ادب راه نداشته است؛ به همین دلیل است که باید در عمل، این رفتار نیکو را ترسیم و به شدت از بی احترامی نسبت به معتقدات و شخصیت های مورد احترام سایر نحلها و مذاهب پرهیز کنند.

آنچه رهبر فرزانه انقلاب با ذکر سیره رفتاری امام راحل بدان تأکید می ورزند، آن است که مسلمانان می باید همواره وحدت امت اسلامی را مدنظر داشته و بر سر اختلافات و بهانه های کوچک پافشاری نکنند. درک صحیح نسبت به مشترکات اعتقادی و دینی فراوان و شناخت جامع نسبت به زمان و عداوت بی رحمانه دشمنان اسلام و مسلمانان، از اموری هستند که شاید بتوان گفت مداحان و گویندگان مذهبی را بیشتر از سایر صنوف و اقشار جامعه به خود فرا می خوانند.

امام حسین علیه السلام و برای تفهیم و نشر شیوه صحیح عزاداری، با تشکیل نشست‌های علمی برای مداحان، تکریم پیرغلامان حسینی و تجلیل از ذاکران آیین‌های عاشورایی در داخل و خارج از کشور، این حماسه ماندنی و این الگویی بی‌بدیل را به همه مخاطبان در جهان عرضه کنند.

دعبل: این ابتکار اداره کل نغمات آیینی بود یا درخواستی بوده که از خارج از کشور مطرح شده است؟

فکر اولیه این کار از طرف سازمان صدا و سیما ارائه شد؛ چون همکاران ما در صدا و سیما با علما، شعرا و اندیشمندان حوزه و دانشگاه ارتباط دارند، در این فکر بودند که برای معرفی شیوه صحیح و سنتی فرهنگ عاشورا کاری کنند. برای این منظور تصمیم گرفتند با تجلیل از کسانی که سالیان سال در این زمینه فعالیت داشته و توانسته‌اند فرهنگ عاشورایی را در مراسم‌های مذهبی و سوگواری برای اهل بیت علیهم السلام ترویج کنند، گامی در جهت نیل به اهداف یادشده بردارند و در ضمن برگزاری نشست‌های آموزشی برای مداحان جوان از مداحان باسابقه تجلیل کنند.

در این اجلاس قرار است از افراد اهل تسنن که علاقه خاصی به امام حسین علیه السلام دارند و در این زمینه کار و فعالیت انجام داده کتاب نوشته یا خطابه دارند و مردم را با امام حسین آشنا می‌کنند تجلیل شود

دعبل: این مراسم از سال ۱۳۸۲ ش. تا کنون چه سیری داشته و چه چشم‌اندازی دارد؟

شش دوره از این مراسم یعنی از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۷ ش. در استان تهران و در «حسینیة جماران» برگزار شد؛ بعد از آن همکاران به این نتیجه رسیدند که باید از ظرفیت‌های استانی استفاده شود؛ تا وقتی مداحان سراسر کشور در یک استان گرد هم می‌آیند از آداب و رسوم و شیوه عزاداری و از توانمندی‌های آن استان بهر مند و آگاه شوند؛ به این ترتیب دوره هفتم این مراسم در استان زنجان، دوره هشتم در بوشهر، دوره نهم در همدان و دوره دهم در اردبیل برگزار شد.

در ۲ دوره اخیر (نهم و دهم) این برنامه به صورت اجلاس و بین‌المللی برگزار شد. برای اولین بار از مداحان، شعرا، هنرمندان، پژوهشگران، خطبا و نویسندگان از سراسر دنیای اسلام دعوت صورت گرفت؛ تا در اجلاس حضور پیدا کنند. امسال از مداحان تأثیر گذار جوان نیز تجلیل می‌کنیم. در واقع با تجلیل از کسانی که به نحوی از انحاء در دستگاه امام حسین علیه السلام خدمت می‌کنند، مفهوم پیرغلام را وسیع تر دیده‌ایم؛ هنرمند عاشورایی، پژوهشگر عاشورایی، ناشر عاشورایی، فیلمساز عاشورایی، نقاش، شاعر و... تجلیل می‌شوند و به این ترتیب حماسه حسینی و الگویی که امام معصوم علیه السلام به همه جهانیان عرضه کرده است، تجلیل می‌شود. تجلیل از پیرغلامان ابا عبدالله الحسین علیه السلام، تکریم حماسه حسینی است. هم‌اکنون مقدمات کار برای اجلاس یازدهم در استان گلستان فراهم شده است.

دعبل: چرا استان گلستان برای اجلاس یازدهم انتخاب شد؟

معمولاً مسئولان محلی، هیئات، استانداری یا سایر نهادها در استان‌های مختلف، درخواست خود را به ستاد برگزاری اجلاس ارائه می‌دهند؛ سپس با پیگیری‌های لازم یک استان انتخاب می‌شود.

دعبل: یعنی این درخواست از سمت استان گلستان مطرح شده است؟

بله.

دعبل: گویا قرار است مراسم طوق‌بندان در استان گلستان نیز ثبت ملی شود؛ آیا وجود آیین‌هایی از این قبیل نیز در انتخاب استان‌ها برای برگزاری اجلاس در آنها تأثیر گذار است؟

استان‌های متعددی تقاضای میزبانی خود را ارائه می‌کنند و سازمان یکی از آنها را انتخاب می‌کند. ضمن اینکه مراسم طوق‌بندان، قبلاً ثبت ملی شده است؛ امسال در این اجلاس از آن رونمایی ملی می‌شود. هر سال تلاش می‌کنیم ثبت ملی یا رونمای ملی از آیین‌هایی نظیر این در استان داشته باشیم؛ امسال هم در استان گلستان مراسم طوق‌بندان را داریم.

البته همجواری مردم شیعه و اهل تسنن علاقمند به امام حسین علیه السلام در انتخاب این استان برای برگزاری اجلاس یازدهم تجلیل از پیرغلامان حسینی تأثیر گذار بوده است. در این اجلاس قرار است از افراد اهل تسنن که علاقه خاصی به امام حسین علیه السلام دارند و در این زمینه کار و فعالیت انجام داده، کتاب نوشته یا خطابه دارند و مردم را با امام حسین علیه السلام آشنا می‌کنند، تجلیل شود. این اولین بار است که چنین اتفاقی رخ می‌دهد.

دعبل: آیا در برگزاری این اجلاس، از سایر نهادهای فرهنگی و مذهبی فعال در این حوزه، کمکی به اداره کل نغمات آیینی و رادیو نوا می‌شود؟

بله؛ به دلیل عظمت و بزرگی این اجلاس، به تنهایی نمی‌توان آن را اداره کرد. وزارت امور خارجه، سازمان ارتباطات فرهنگی، جامعه المصطفی و سازمان تبلیغات اسلامی نیز در این زمینه ما را همراهی می‌کنند؛ همچنین در هر استان، استانداری به شکل خاص و ویژه در برگزاری این اجلاس سهیم هستند. به تعبیر دقیق تر برگزاری اجلاس با مشارکت استانداری هر استان برگزار می‌شود. همچنین بنیاد دعبل خزاعی، کانون مداحان و شاعران آیینی، سازمان بسیج مداحان و خانه مداحان نهادهایی هستند که ما را موضوعاتی نظیر سهمیه مداحان هر استان و انتخاب پیرغلامان از هر استان یاری می‌دهند.

دعبل: پیرغلامان برگزیده با چه معیاری انتخاب می‌شوند؟ آیا این معیارها نسبت به دوره‌های قبل تغییری داشته است؟

خیر؛ تغییر چندانی نداشته است. برای انتخاب پیرغلامان برگزیده ۹ معیار اصلی داریم که عبارتند از: - حداقل ۷۰ سال داشته باشند. - ۴۰ سال سابقه خدمت در آستان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام داشته باشند. - حافظ ۲ هزار بیت شعر نغماتی و عاشورایی باشند. - سوابق انقلابی و فعالیت در دفاع مقدس را داشته باشند.

- الگوپذیری برای نسل جوان و تربیت شاگردان از

ویژگی‌های آنها باشد.

- هیئت‌دار و مردمی باشند.

- دارای حسن شهرت باشند.

- در دوره‌های قبلی تقدیر نشده باشند.

- دارای ذوق و قریحه در شعر آیینی باشند.

چهار شاخص دیگر هم در انتخاب پیرغلامان برگزیده امتیاز دارد، که عبارتند از:

- تحصیلات حوزوی و دانشگاهی

- خانواده شهدا و ایثارگران

- داشتن تألیفات

- ممتاز بودن در زمینه هنرهای عاشورایی و دینی

دعبل: واقعاً هر دوره پیرغلامانی که همه این ویژگی‌ها را همزمان داشته باشند - به تعدادی مورد نظر شما - شناسایی می‌کنید؟

این معیارها ایده‌آل‌های ما است؛ اگر متوجه شدیم که این شرایط در روند انتخاب ۱۵ نفر خلل وارد می‌کند، در مواردی از آنها چشم‌پوشی خواهیم کرد.

دعبل: رای تجلیل پانزده نفر انتخاب می‌شوند؟

بله.

دعبل: چند نفر از خارج کشور برگزیده می‌شوند؟

پنج نفر.

محور موضوعات نشست علمی آسیب‌شناسی مداحی و تبیین منویات مقام معظم رهبری در عرصه مداحی است

دعبل: در خصوص هیئت داوران بفرماید، آیا این افراد انتخاب شده‌اند؟

بله؛ از نهادهایی که به نام آنها اشاره کردم، افرادی را انتخاب کرده‌ایم.

دعبل: ممکن است که آنها را معرفی کنید؟

شاید برخی از این افراد تغییر کنند، بهتر است اسامی هیئت داوران تا روز تجلیل رسانه‌ای نشود.

دعبل: پیرغلامانی که قرار است در این دوره از آنها تجلیل شود، انتخاب شده‌اند؟

تعدادی از آنها انتخاب شده‌اند و هنوز در حال بررسی است؛ تا یک هفته دیگر آن را مشخص خواهیم کرد؛ البته این اسامی تا روز تجلیل از آنها محرمانه است.

دعبل: البته این مصاحبه برای اولین بار در ویژه‌نامه مخصوص همین اجلاس به مخاطبان عرضه می‌شود.

بسیار خوب، امیدوارم اسامی تا قبل از چاپ و انتشار این ویژه‌نامه در اختیار شما قرار گیرد.

دعبل: شما جدول توزیع مشخصی برای انتخاب پیرغلامان در سراسر کشور دارید؟

سعی ما این است که بهترین‌ها را از سراسر کشور انتخاب کنیم. برای این منظور با نهادهایی مثل بنیاد

اجلاس تجلیل از پیرغلامان حسینی اتفاق عظیمی است و ۶۰۰ نفر مداح و شاعر از سراسر جهان در آن حضور دارند

که سال گذشته، ۲۹ شبکه برون مرزی به این قضیه پرداخته بودند. امید داریم که امسال نیز اگر گسترش پیدا نکند، حداقل در همان سطح سال گذشته باقی بماند. حتی نشست‌های علمی برگزار شده در این اجلاس هم به روی آنتن می‌رود؛ تا مردم از آن مطلع شوند. شاید بتوان بهتر از این هم عمل کرد؛ اما سال گذشته خیلی خوب به این موضوع رسیدگی شده بود.

دکابل: آیا مشخص شده است که دوره دوازدهم در کدام استان برگزار خواهد شد؟

تا کنون چند استان از جمله خوزستان، آذربایجان شرقی، قم، فارس و استان یزد در خواست کرده‌اند که اجلاس دوازدهم در استان آنها برگزار شود. ولی نهایتاً با بررسی‌های صورت گرفته، ان شاء الله در استان خوزستان و شهر اهواز اجلاس دوازدهم با شکوه بسیار برگزار خواهد شد.

دکابل: برای مدعوین این اجلاس و علاقه‌مندانی که پیگیر این مراسم هستند، چه پیشنهادی دارید؟

تأکید می‌کنم: مطالعه کنند، مطالعه کنند و مطالعه کنند. با مطالعه، مداحی کنند. در شأن مداح حضور پیدا کنند. منویات مقام رهبری را به عنوان بالاترین مقام معنوی و بالاترین مقام در نظام اسلامی مان در نظر داشته باشند؛ ببیند که ایشان از مداح چه می‌خواهد و هر چه ایشان می‌خواهند، به آن عمل کنند؛ در غیر این صورت به نتیجه نخواهند رسید. همچنین همین جاز همه مدیران شبکه‌ها، تهیه‌کنندگان، کارگردانان و همه عزیزانی که برای برگزاری این اجلاس زحمت می‌کشند و خدمتی می‌کنند، تشکر می‌کنم.

پیرغلامان حسینی اطلاع‌رسانی شده است. این فراخوان را به شهرستان‌ها و مراکز صدا و سیما ابلاغ کرده‌ایم. برای شرکت در این مسابقه، مستندسازان به سراغ پیرغلامان می‌روند و از زندگی آنها مستندی تهیه می‌کنند؛ در نهایت، این آثار در مسابقه‌ای شرکت داده می‌شود و ۱۰ اثر از بهترین‌ها در روز افتتاحیه تقدیر می‌شوند؛ هدیه آنها هم لوح تقدیر و کمک هزینه سفر به کربلاست. این مستندات بعد از تولید، ارزیابی می‌شوند، از بهترین‌های آنها رونمایی می‌شود و در اختیار شبکه‌های مختلف گذاشته می‌شوند.

دکابل: آیا برای اینکه خود اجلاس، برنامه‌های جانبی آن و محتوای فرهنگی عرضه شده در آن در طول سال به مخاطبان بیشتری عرضه شود، تدبیری کرده‌اید؟

از اکثر شبکه‌های تلویزیونی و رادیویی - چه داخلی و چه برون مرزی - دعوت شده است؛ تا پخش زنده و مستقیم این برنامه‌ها را در برنامه کاری خود داشته باشند. در کنار پخش مستقیم، این شبکه‌ها به مستندسازی نیز خواهند پرداخت؛ چون اجلاس تجلیل از پیرغلامان حسینی، اتفاق عظیمی است و ۶۰۰ نفر مداح و شاعر از سراسر جهان در آن حضور دارند. این موضوع باعث تولید برنامه و برنامه‌سازی می‌شود. در واقع این برنامه، زمینه ورود به ماه محرم است. ۶۰ روز فرصت است تا از برنامه‌هایی که در این چند روز تهیه می‌شود، در تلویزیون و رادیو استفاده شود.

دکابل: در سال‌های گذشته، این اجلاس و قبل‌تر این همایش سراسری چندان بازتابی در برنامه‌های صدا و سیما نداشته است.

اتفاقاً بازتاب داشت و بسیاری از شبکه‌های خارجی و داخلی از برنامه‌های این اجلاس و از مداحی‌های آن استفاده کرده‌اند؛ البته عنوان نمی‌شد که این برنامه مربوط به اجلاس پیرغلامان است. جالب است بدانید

دعبل خزاعی، سازمان بسیج مداحان، کانون مداحان و شاعران آیینی و خانه مداحان مشورت می‌کنیم.

دکابل: اجلاس یازدهم تجلیل از پیرغلامان حسینی دقیقاً در چه زمانی برگزار می‌شود؟

زمان دقیق برگزاری این اجلاس در روزهای هشتم و نهم آبان ماه است؛ البته اگر در جایی گفته شده که از هفتم تا دهم آبان ماه؛ به این معناست که پذیرش ما روز هفتم آبان ماه و بدرقه‌مان روز دهم آبان ماه صورت می‌گیرد؛ اما اصل اجلاس در روزهای هشتم و نهم است. روز هفتم آبان ماه روز استقبال از میهمانان در امامزاده عبدالله است، روز هشتم افتتاحیه و در بعد از ظهر روز هشتم اولین نشست علمی صورت می‌گیرد؛ که متولی این کار «بنیاد دعبل خزاعی» است. موضوع و شخصیت‌ها با کمک هیئت علمی بنیاد دعبل انتخاب می‌شوند. محور موضوعات نشست علمی، آسیب‌شناسی مداحی و تبیین منویات مقام معظم رهبری در عرصه مداحی است. صبح روز نهم، دومین نشست علمی برگزار می‌شود. این نشست نیز به شکل هیئت‌رئیس‌های برگزار می‌شود و افرادی از سراسر دنیا در این نشست حضور دارند. اختتامیه اجلاس نیز در شب نهم برگزار می‌شود.

دکابل: غیر از برنامه‌های اصلی اجلاس، تجلیل از پیرغلامان و نشست‌های علمی، برنامه‌های دیگری هم برای مدعوین در نظر گرفته‌اید؟

بله؛ برگزاری دو مراسم مداحی و قصیده‌خوانی جزو برنامه‌هایمان است که در آن علاقه‌مندان شرکت می‌کنند و آثار خود را عرضه می‌کنند. نشست‌های راهم کانون مداحان و شاعران آیینی عاشورایی برگزار می‌کنند.

دکابل: مسابقه‌ای که فراخوان آن با نام مستند پیرغلامان اطلاع‌رسانی شده، چیست؟

در کنار این اجلاس، فراخوانی با نام مسابقه مستند پیرغلامان، ویژه یازدهمین اجلاس بین‌المللی

یازدهمین همایش تجلیل از پیر غلامان اباعبدالله الحسین علیه السلام، برای سومین دوره در قالب یک اجلاس بین‌المللی و با هدف نشر و گسترش ادبیات اسلامی و ترویج فرهنگ صحیح عزاداری در ماه محرم، امسال از هفتم تا دهم آبان‌ماه در استان گلستان برگزار می‌شود. در این دوره برگزاری دو کارگروه علمی و تخصصی با موضوعات «رسالت مداحان درباره وحدت در جهان اسلام» و «مطالبات مقام معظم رهبری از ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم» از برنامه‌های اجلاس است؛ که در آنها استادان، کارشناسان و پیر غلامان برگزیده و مدعو در این اجلاس هم‌اندیشی می‌کنند. بی‌تردید تجربیات این عزیزان که سال‌ها در آستان اهل بیت علیهم السلام خدمت کرده‌اند، راه‌گشای همه محبان و دوستداران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در تحصیل اهداف والای ستایشگری اهل بیت علیهم السلام و ارائه خدمات شایسته شأن آن بزرگان است. در ادامه ضمن معرفی برگزیدگان دوره یازدهم مراسم تجلیل از پیر غلامان حسینی، در محضر تعدادی از این عزیزان بزرگوار، جرعه‌ای از زلال معرفت چشیدیم. متأسفانه امکان تماس با همه برگزیدگان میسر نشد. امیدوارم در مجالی دیگر، از شمیم اشتیاق این عزیزان خدمتگزار در آستان خوبان، برای مخاطبان گرمی ره‌آوردی به ارمغان آوریم:

- حاج عبدالرحیم پناهی از گلستان
- حاج سید محمد ماجدی از تهران
- حاج حسینعلی تلخابلو از تهران
- حاج محسن ساری‌اصلانی از تهران
- حاج محمدتقی شهریاری از آذربایجان غربی
- حاج بهالدین اویسی از البرز
- حاج رستم مؤذنی از خوزستان
- حاج ابوالفضل ثقفی از قزوین
- حاج خلیفه عباسی فر از کهگیلویه و بویراحمد
- حاج ابراهیم لباف از همدان
- حاج محمدحسین فدایی از خراسان جنوبی
- حاج محمدعلی نظری از گیلان
- حاج غلامعلی جعفری پور از زنجان
- حاج سید محمود توحیدی از کرمان
- حاج صادق حق‌بین از قم

حاج عبدالرحیم پناهی

رعایت شأن و مرتبت اهل بیت

استاد «عبدالرحیم پناهی» در سال ۱۳۱۰ ش. در گرگان متولد شد و هم‌اکنون نیز در گیلان سکونت دارد. «حاج ماشاءالله دپانی» و «آیت‌الله سجاد علوی» از استادانی هستند که ایشان از محضرشان بهره برده‌اند. استاد پناهی از سال ۱۳۲۵ ش. مشغول جمع‌آوری اشعار مختلف در وزن‌های گوناگون از شعرای مختلف هستند و هم‌اکنون نیز این کار را دنبال می‌کنند. به عقیده ایشان پیر غلام باید دارای وجهه اجتماعی مقبول باشد و در شهر محل سکونت خود برای سایرین الگو باشد. سفارش ایشان

با پیر غلامان برگزیده یازدهمین همایش تجلیل از پیر غلامان حسینی در استان گلستان

این خاندان را رها نکنید

متین رضوانی پور

«پیر غلام باید همه تلاش خود را در راه شناخت ائمه اطهار در جامعه خرج نماید.»
حاج ابراهیم لباف این شعر را به مخاطبان «دعبل» تقدیم کرده است:

هر چند تلاش کردم اندر ثقلین
از بهر علاج درد خلق کونین
دیدم که بود تمام درها مسدود
از هر طرفی به غیر درگاه حسین

سید محمود توحیدی نو کوری بدون چشم داشت

استاد «سید محمود توحیدی» در سال ۱۳۲۰ ش. در کرمان متولد شد. ایشان هم‌اکنون نیز در کرمان زندگی می‌کند. استاد توحیدی درباره پیر غلامان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم می‌گوید: «پیر غلامان اباعبدالله الحسین علیه السلام یک عمر در خانه امام حسین علیه السلام نوکری بدون چشم داشت و مداحی کرده‌اند و برای این امر هیچ وجهی را دریافت ننموده‌اند.» استاد توحیدی شعر زیر را به خادمان و محبان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم تقدیم می‌کند:

حاج صادق حق بین خدمت همراه با معرفت

استاد «صادق حق بین» از پیر غلامان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ساکن در شهر قم است. ایشان در سال ۱۳۱۷ ش. در همدان متولد شده است. «حاج حسین مولوی»، «حاج محمد حسینیان» و «حاج مرتضی موحدی» استناداتی هستند که حاج صادق حق بین از محضر ایشان بهره برده است. ایشان معتقدند که خدمت به اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم باید همراه با معرفت باشد. شعر زیر هدیه ایشان به مخاطبان «دعبل» و همه دوستداران اهل بیت علیهم السلام است:

شکر خدا که عزت و اقبال یار ماست
مدح و ثنای آل علی افتخار ماست
دل مهر شد به مهر و ولای مرتضی
روز جزا همین سند اعتبار ماست

حاج رستم مؤذنی

فقط به امام حسین علیه السلام متوسل شوید

استاد «رستم مؤذنی» از پیر غلامان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در شوشتر است که در سال ۱۳۱۵ ش. در آنجا متولد شده است. استاد ایشان «حاج محمد حسن مرعشی» از روحانیان و خدمتگزاران اهل بیت علیهم السلام بوده است. به عقیده ایشان پیر غلام شخصی است که برای امام حسین علیه السلام روضه، شعر، مدیحه، مرثیه، نوحه و ... بخواند، سنن و سال بالایی داشته باشد و توسلش در امور به امام حسین علیه السلام باشد. از آقای مؤذنی به زودی یک مجموعه شعر منتشر خواهد شد. ایشان به مداحان و ذاکران و به همه دوستداران خاندان اهل بیت عصمت و طهارت سفارش می‌کند: «فقط به امام حسین علیه السلام متوسل شوید؛ که در روز قیامت شفیعان باشد.»

حاج محمدعلی نظری

اجازه ندهید فرهنگ دشمنان در شمار سوخ کند

استاد «محمدعلی نظری» در سال ۱۳۱۱ ش. در فومن متولد شد. این پیر غلام اباعبدالله الحسین علیه السلام هم‌اکنون در شهر رشت سکونت دارد. حاج محمدعلی نظری از محضر استاد «علی اکبر هدی» و استاد «کاظم کناری» بهره برده است. از ایشان کتابی به نام «گل‌های پرپر» به دو زبان فارسی و گیلکی منتشر شده است. ایشان هم پدر شهید و هم عمو و دایی شهید هستند. استاد نظری می‌گوید پیر غلام ابا عبدالله در درگاه امام حسین علیه السلام مجالس باوقاری را هم به لحاظ شعری و هم به لحاظ الحان اجرا می‌کند.

حاج محمدعلی نظری به مداحان و ذاکران جوان سفارش می‌کند: «در مقابل دشمنان با توکل به خدا و توسل به ائمه اطهار مبارزه کنید. اجازه ندهید فرهنگ آنها در شمار سوخ کند.»

حاج ابراهیم لباف

مطالعه و کسب آگاهی

استاد «ابراهیم لباف» از پیر غلامان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در همدان است که در سال ۱۳۱۱ ش. در این شهر متولد شده است. ایشان از محضر استناداتی نظیر: «سید حسین حسینی» و «حاج محمود دیاریان» بهره برده است. استاد لباف به مطالعه و کسب آگاهی برای مداحان تأکید دارد. ایشان می‌گوید:

به مداحان جوان این است که در مسیر خدمت به اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم از اشعار و الحانی استفاده کنند که در خورشان و مرتبت ایشان باشد. استاد پنهانی به مداحان و ذاکران جوان توصیه می‌کند، مراوده خود را با پیشکسوتان در هیچ زمانی - حتی زمانی کوتاه - قطع نکنند.

حاج سید محمد ماجدی

رعایت همه جوانب تقوا و دین داری

استاد «سید محمد ماجدی» در سال ۱۳۲۹ ش. در کاشان به دنیا آمد. ایشان هم‌اکنون ساکن تهران هستند. استاد ماجدی از محضر استناداتی نظیر: «حاج علی آهی»، «حاج محمد علامه» و «حاج عزیز الله مبارکی» بهره برده است. ایشان به رعایت همه جوانب تقوا، دین داری و ... در عرصه ستایشگری تأکید دارند و می‌گویند رعایت این اصول برای همه مداحان و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، مخصوصاً پیر غلامان اباعبدالله الحسین علیه السلام واجب است. ایشان می‌گویند: «از آغاز نوکریم هیچ زمانی بدون وضو منبر نرفتم و به همگان توصیه می‌کنم همواره با وضو و پاک از هر جهت (چشم، صورت، سیرت و ...) باشند.»

حاج حسینعلی تلخابلو

باید خاک پای این خاندان بود

استاد «حسینعلی تلخابلو» در سال ۱۳۱۲ ش. در زنجان متولد شد؛ ایشان هم‌اکنون در تهران ساکن هستند. به نظر استاد، پیر غلام به شخصی گفته می‌شود که عمر و زندگی اش را به پای حضرت سیدالشهدا علیه السلام گذاشته و به عشق ایشان دست از همه تعلقات شسته است. استاد تلخابلو می‌گوید: «ما هر چه داریم، از محمد و آل محمد علیهم السلام داریم؛ باید خاک پای این خاندان بود و ایشان را الگوی خود بدانیم.»

حاج محسن ساری اصلانی

این خاندان را رها نکنید

استاد «محسن ساری اصلانی» در سال ۱۲۹۸ ش. در سنگلج تهران متولد شد. ایشان در حال حاضر در شهریار سکونت دارد. استاد ساری به همه مداحان و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و به همه عاشقان و محبان این خاندان توصیه می‌کند: «این خاندان را رها نکنید و همواره متوسل به ایشان باشید.» از نظر ایشان پیر غلام از کودکی عاشق حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم و آل محمد علیهم السلام بوده و تا آخر عمر نیز نوکر ایشان می‌ماند. حاج محسن ساری اصلانی از محضر «شیخ رجبعلی خیاط» بهره برده است.

حاج محمد تقی شهر یاری

تقوا، معرفت، ادب و دین داری

استاد «محمد تقی شهر یاری» از پیر غلامان اباعبدالله الحسین در شهر ارومیه است که در سال ۱۳۳۱ ش. در سراب اردبیل متولد شد. استاد شهر یاری از محضر پدر بزرگوارش «مرحوم عبدالعلی شهر یاری» و عموی بزرگوار خویش «مرحوم میرزا علی شهر یاری» بهره برده است. ایشان تأکید دارند که «نماز، روزه، امر به معروف و نهی از منکر را فراموش نکنید؛ تا از تهاجم فرهنگی حفظ شوید. همواره در خط امام حسین علیه السلام قدم بردارید.»

استاد شهر یاری، پیر غلام را فردی می‌داند که قیام امام حسین علیه السلام را بشناسد؛ با تقوا باشد؛ در معرفت، ادب و دین داری سرآمد همگان باشد؛ از دین، مملکت و رهبر خود نیز حمایت و دفاع کند.

تأثیر نیت پاک در هنر شریف ستایشگری اهل بیت علیهم السلام

پیر غلامان و آموزش مداحی

محمد مهدی حکیم

روشن است که پس از فن شریف موعظه و تبلیغ دینی که مشتمل است بر ذکر فضایل و مدایح خاندان عترت که در حوزه‌های علمیه توسط استادان میرز به آن پرداخته می‌شود، شاید تنها فنی که تأثیر نیت پاک در آن غیر قابل انکار است، مداحی و ذکر مدایح حضرات معصومین علیهم السلام است. به جرأت می‌توان گفت، اندک التفاتی به اغراض و خواسته‌های غیر الهی تأثیر قابل ملاحظه‌ای در تنزل سطح مجالس توسل و امتیاز مداح خواهد داشت. این امر درونی و باطنی است؛ اما تأثیر آن محسوس و برای مخاطبان قابل درک است.

روشن است که این موضوع یک موضوع علمی یا نظری صرف نیست؛ که بتوان به طور مدون به آن پرداخت و محتوای تعلیم قرار داد؛ به همین دلیل است که می‌توان گفت نوع پردازش پیر غلامان به این موضوع و القاء آن به هنرآموزان در این رشته بسیار تأثیر گذار و هنرمندانه بوده است. این ساحت نیز از ساحت‌هایی است که حضور، تجربه، اعتبار و توانایی پیر غلامان در بیان سینه‌به‌سینه معارف و نکات تخصصی دارای اهمیت و ارزش فراوان است؛ به گونه‌ای که نمی‌توان برای آن جایگزین دیگری را سراغ گرفت.

داشتن محفوظات شعری

انتخاب شعر مناسب و تسلط در خواندن آن در مکتب پیر غلامان دارای اهمیت فراوان است. این نکته توسط اغلب مداحان جدید جدی گرفته نمی‌شود؛ و از رو خواندن ضعف شمرده نمی‌شود. در صورتی که مداحان آموزش دیده در محضر پیر غلامان را با مداحان جدید مقایسه کنیم، امتیاز داشتن محفوظات شعری و آمادگی برای اجرای برنامه در هر مناسبت و در موضوعات مختلف به خوبی ظاهر می‌شود.

عدم توجه به این نکته در سال‌های اخیر سبب شده است، مداحان و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام به جای ذکر مدایح و مرثی در قالب اشعار و کلمات منظوم به سخنرانی و بیان کلمات در قالب نثر پردازند و بر آشنایان امر واضح است که این موضوع نه تنها نقطه مثبتی در مداحی ایشان به شمار نمی‌رود، بلکه از جهات مختلف قابل نقد و اعتراض است.

دقت در آسیب‌هایی که از این جهت متوجه امر مداحی و نوع مداحی‌های نوظهور است، دلیل تعصب و تأکید پیر غلامان و استادان مسلم این عرصه را در ضرورت داشتن محفوظات شعری نمایان می‌کند.

این نمونه‌ها و بسیاری موضوعات دیگر گویای این حقیقت هستند که علاوه بر دستاوردهای جدید در تکنولوژی آموزش، پیر غلامان صاحب اعتبار در این عرصه، نکات ممتاز و ارزشمندی را حاصل نموده و در تعلیم آنها اهتمام دارند؛ که می‌باید با دقت تمام مورد توجه مداحان و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام و همه کسانی که در این عرصه به نوعی مشغول فعالیت هستند، قرار گیرد.

نقطه مقابل این شیوه که بسیار زیانبار بوده و عدم توجه به آن آثار سوئی را به دنبال خواهد داشت، این است که استاد در همان مواجهه اول نقاط منفی و نواقص را بی‌پرده و بدون توجه به ذوقیات نوآموز مطرح کند. این موضوع در روایات حضرات معصومین علیهم السلام و در ذکر ویژگی‌های مؤمنین نیز مشاهده می‌شود؛ که فرموده‌اند: مؤمن مانند زنبور است که بر روی گل‌ها می‌نشیند؛ کنایه از آن که به دنبال زیبایی است و از اشاعه و گسترش زیبایی‌ها در محیط اطراف خود لذت می‌برد. اگر پیر غلامان و استادان امر ستایشگری خود را ملزم به رعایت این نکته بسیار حساس نمی‌دانستند، بی‌تردید مداحان نوآموز، یا از مداحی دست می‌کشیدند و یا از اینکه خود را ملزم به آموزش بدانند منصرف می‌شدند. این مطلب را معنای آن نیست که نقاط ضعف و مواردی را که نیاز به آموزش و رعایت دارند، توسط استادان فن دیده و بازگو نشوند؛ بلکه بدان معناست که آموزش به گونه‌ای هدفمند و در یک دوره زمانی مشخص به انجام می‌رسد و لازم نیست با ذکر نواقص و نقاط ضعف آغاز شود.

توجه پیوسته به داشتن نیت پاک

از جمله اموری که پیر غلامان اهل بیت علیهم السلام ملتزم به رعایت آن بوده‌اند، توجه دادن مداحان تحت آموزش به تأثیر نیت پاک در این هنر شریف بوده است؛ عدم توجه به منافع مادی و انگیزه‌های غیر الهی که به شدت در این عرصه زیانبار هستند و وجهه صنفی این مجموعه را تحت الشعاع قرار می‌دهد.

استادان این رشته این موضوع را پیوسته و در قالب نکات پندآموز متعدد به خورد جان مداحان و ستایشگران می‌دهند؛ به عنوان نمونه حضرات معصومین علیهم السلام خود شاهد مجالس توسل بوده و به فرموده ایشان محافل توسل به اهل بیت محل اجتماع ملائکه الهی است. جمله این امور مداح و ستایشگر را بر آن می‌دارد از لوده نمودن نیت خود به اغراض نازل دنیوی اجتناب کند.

آموزش در هر رشته و فنی اعم از علمی، ورزشی و هنری بسیار حایز اهمیت است. در سال‌های اخیر کتاب‌ها و مقالات فراوانی در خصوص متد آموزش و شیوه‌های نو در امر تعلیم و تربیت به رشته تحریر درآمده است؛ که بی‌تردید حاصل سعی و تلاش افراد صاحب نظر در این عرصه بوده و عدم اهتمام به این دستاوردها سبب محروم ماندن از آثار ارزشمند آنها خواهد بود.

نوشتار حاضر در صدد ذکر نکات آموزشی جدید نیست؛ بلکه در پی آن است که شیوه پیر غلامان اهل بیت علیهم السلام و بعضی از اموری را که استادان این عرصه و هنر شریف، خود را در امر آموزش ملزم به رعایت آن می‌دانستند، بیان کند.

توجه به نکات مثبت

مداحی و ستایشگری اهل بیت علیهم السلام امری معنوی است و توفیق پرداختن به آن نصیب هر کس نمی‌شود. به همین دلیل است که پیر غلامان حسینی در صورتی که فردی را شایسته و مستعد ورود به این عرصه می‌یافتند، با تأکید بر نقاط مثبت موجود در وی، سعی می‌کردند او را ملزم به رعایت نکات فنی این رشته کنند. این موضوع بسیار حایز اهمیت است، به خصوص در آموزش رشته‌های هنری؛ بدان معنا که اگر استاد در ابتدای امر نواقص موجود در فرد را دیده و بدون هیچ گونه ملاحظه‌ای بازگو کند، شاید در همان ابتدای امر، هنر جو عطای آن هنر را به لقایش ببخشد؛ و از تلاش در راه رسیدن به آن هنر بازماند.

دقت و تأمل در شیوه آموزش استادان مداحی به خوبی بیانگر همین شیوه صحیح است. ایشان اگر صدای خوش و صفای باطن به علاوه کمی اراده و عزم را در فردی مشاهده نمایند، با تشویق و ترغیب و ذکر نکات ریز دارای اهمیت، او را وارد عرصه مدح و ستایشگری کرده و سایر نکات را در مسیر آموزش به واسطه تکرار، ملکه و جود او می‌سازند.

تجلیل واقعی از پیر غلامان این است که از نظریات و تجربیات آنها مطلع شده و از آنها استفاده کنیم

تجلیل و تکریم از پیر غلامان حسینی

گزیده‌ای از نشست هم‌اندیشی درباره‌ی یازدهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی در بنیاد دعبل خزاعی

موضوع پنجاه و یکمین نشست هم‌اندیشی در بنیاد دعبل خزاعی، نقد و بررسی دهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی در استان اردبیل و برنامه‌ریزی برای نشست‌های علمی یازدهمین اجلاس در استان گلستان بود. در این نشست «ابراهیم طاهری»، مدیر اداره کل نغمات آیینی و رادیو نوا که دبیر این اجلاس است، به همراه «علیرضا حبیبی»، دبیر اجرایی اجلاس، مروری بر اقدامات انجام شده برای برگزاری یازدهمین اجلاس تجلیل از پیر غلامان حسینی داشتند؛ سپس اعضای هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی و ایشان، درباره‌ی نحوه‌ی برگزاری اجلاس یازدهم، مخصوصاً نشست‌های علمی و موضوعات آن به بحث و نظر پرداختند. گزیده‌ای از مباحث این نشست را در ادامه بخوانید:

محمد رضا سنگری:

معمولاً نشست‌ها و برنامه‌هایی نظیر تجلیل از پیر غلامان حسینی بعد از مدتی تعریف تازه‌ای به خود می‌گیرند و گاه محور اصلی در این میانه کم‌رنگ یا گم می‌شود. در این برنامه، مرکز پیر غلامان هستند؛ یعنی باید به این محور توجه کنیم؛ در حقیقت دو اتفاق بزرگ در این برنامه باید رخ بدهد:

۱. تجلیل و تکریم از پیر غلامان حسینی
۲. کمک به ارتقاء سطح مداحی و ذاکری در جامعه خصوصاً که این اتفاق در آستانه‌ی ماه محرم رخ می‌دهد و با توجه به اینکه این همایش چند سالی است که در قالب اجلاس بین‌المللی و در گستره‌ی جهان برگزار می‌شود و حدوداً از ۲۰ کشور جهان در آن حضور دارند، لازم است از خود پیرسیم که برای هر چه بهتر برگزار شدن این اجلاس و رعایت ملاحظاتی که بر برگزاری این برنامه در سطح جهان دارد، چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم؟

علیرضا حبیبی:

سال گذشته برای اولین بار وجه علمی اجلاس جدی گرفته شد. اولین دوره‌ای بود که بازتاب خوبی در رسانه داشتیم و در نظر سنجی‌ای که از میهمانان داشتیم، بالاترین میزان رضایت مندی مربوط به بخش نشست علمی بود. نزدیک به ۹۰ درصد افراد از محتوای علمی نشست‌ها راضی بودند؛ البته انتقادهایی هم مطرح شد؛ مثلاً گفته بودند که فضا کم بود؛ در حالی که برای این اجلاس ۶۰۰ صندلی تعبیه شده بود.

سال گذشته دو عنوان «منشور ولایت» و «آسیب‌شناسی مداحی» عناوین نشست‌ها بود. امسال نیز تقاضا داریم، هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی، موضوع نشست‌ها و عناوین آنها را مشخص کند. بعد از به سراغ افراد و چهره‌های بین‌المللی برویم.

بحث دیگر مربوط به مرام‌نامه‌ی ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم‌السلام است. در استان‌های اردبیل و همدان گفته شد، متن این مرام‌نامه طولانی است، بهتر است به صورت خلاصه ارائه شود. به نظر شما شیوه‌ی ارائه این مرام‌نامه چگونه باشد؟

یک موضوع هم بحث رونمایی از کتاب «منشور ستایشگری» است. قرار بود این کتاب سال گذشته در استان اردبیل رونمایی شود؛ اما این اتفاق رخ نداد. گویا بین این دو اجلاس چاپ و توزیع شده است. گویا هم‌اکنون ویرایش دوم آن نیز در مرحله‌ی چاپ جدید است. پیشنهاد ما این است که در یکی از نشست‌های علمی اجلاس یازدهم از ویرایش دوم کتاب رونمایی شود و کتاب را به میهمانان حاضر هدیه کنیم.

ابراهیم طاهری:

تا کنون ستاد برگزاری تجلیل از پیر غلامان حسینی، بسیاری از موضوعات و مسائل مربوط به این اجلاس را بررسی و تدبیرهای لازم را درباره‌ی هر یک داشته است. الان محل استقبال از پیر غلامان و مدعوین، نحوه‌ی استقبال، برنامه‌های افتتاحیه و محل برگزاری دو نشست علمی، مکان نمایشگاه و کم و کیف برپایی آن، موضوعات مربوط به سهمیه‌های هر استان و میهمانان خارج از کشور و خیلی موضوعات دیگر مشخص شده‌اند و در ادامه نیز دائماً این موضوعات بازنگری می‌شوند؛ تا تغییرات لازم لحاظ شوند. حسن کار در سال گذشته این بود که ما تعداد قابل توجهی از گروه‌های تولیدی رادیو و تلویزیون را با خود همراه کردیم که باعث شد، شبکه‌های مختلف این اجلاس را تحت پوشش قرار دهند؛ طوری که در ۱۰ سال گذشته این اتفاق رخ نداده بود و تلاشمان این است که این اتفاق در اجلاس یازدهم هم رخ دهد.

امیدواریم با همکاری بنیاد دعبل خزاعی و با تدبیر این هیئت علمی محترم، وجه علمی این اجلاس و مخصوصاً نشست‌های علمی آن با کیفیت خیلی خوب و مطلوب برگزار شود.

غلامحسن رفیعا:

به نظرم برنامه‌ای که سال گذشته در اردبیل برگزار شد، شکوهش در اختتامیه بود. ستاد اجرایی تا قبل از آن میزگردها، افتتاحیه، استقبال از مداحان - که بسیار برنامه‌آلود و گزارد خوبی بود - و... را داشتید؛ ولی شکوه برنامه در اختتامیه بود که بسیار از آن استقبال شد، مکان مملو از جمعیت بود، حالا آنجا چه اتفاقی باید بیفتد؟ وقتی شما چنین ظرفیتی را در اختیار دارید، حرف شاخص باید

انجام داده شود. آن مکان و آن زمان بهترین موقعیت است که منویات مقام معظم رهبری ارائه شود. مقام معظم رهبری در طول سالیان گذشته رهنمودهای ارزنده‌ای به جامعه‌ی ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم‌السلام داشته‌اند؛ که در همایش تجلیل از پیر غلامان موقعیت مناسبی برای مرور این رهنمودها و بهره‌بری از آنها وجود دارد.

یک نکته‌ی مهم دیگر درباره‌ی این همایش این است که در مورد تجلیلی که قرار است از پیر غلامان صورت گیرد، برنامه‌ریزی شاخص وجود داشته باشد؛ تا پس از برنامه پیر غلامان گله‌مند نشوند. تجلیل فقط این نیست که به آنها هدیه بدهیم؛ بلکه تجلیل واقعی این است که از نظریات و تجربیات آنها مطلع شده و از آنها استفاده کنیم.

به نظرم در اجلاس امسال به جاست، شعاری را که در رهنمودهای رهبری در روز ولادت حضرت زهرا سلام الله علیها بود، پررنگ کنیم؛ ایشان فرموده‌اند که تندروی‌هایی را که در برخی مجالس عزاداری‌ها هست، باید کنترل کنیم.

مهدی آصفی:

نحوه‌ی تجلیل از پیر غلامان موضوع مهمی است. این اجلاس به منظور تجلیل از کسانی است که سال‌ها در آستان اهل بیت علیهم‌السلام خدمت کرده‌اند و نحوه‌ی عملکرد عزیزانی که در این راه زحمت می‌کشند، نباید به گونه‌ای باشد که نقض غرض شود. موضوع مداحی با سایر موضوعاتی که برای آنها همایش و اجلاس برگزار می‌شود، فرق می‌کند و این باید ملاحظه شود.

اینکه پیر غلامان برگزیده باید بالای ۷۰ سال سن داشته باشند، حضور جوانان را در این همایش غیر ممکن می‌کند. در صورتی که این مراسمی است که در سال یک بار برگزار می‌شود و باید به گونه‌ای باشد که در آن به جوانان هم بها داد. به نظرم خوب است که درباره‌ی این موضوع هم تدبیری شود.

انا لله وانا اليه راجعون

باغبانان مودت ذی القربی

یادی از درگذشتگان جامعه ستایشگری اهل بیت علیهم السلام

هر وقت خبر درگذشت خادمی از محبان و خدمتگزاران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را می شنویم، شور و حالی از غیظه و غم در وجودمان شعله می کشد که خوشا به حال او که عمری در آستان خوبان سر نهاد و خوشا گلبنگ سربلندی آنان که داو طلب را بر نقد جان زدند. گاهی هم به یاد باغبانان درخت مودت ذی القربی زیر لب زمزمه می کنیم: به حاجب در خلوت سرای خاص بگو/ فلان ز گوشه نشینان خاک درگه ماست.

از همایش قبلی تجلیل از پیرغلامان اهل بیت علیهم السلام تا این دوره، مداحان و ذاکرانی دیگر در میان ما نیستند؛ از برخی از این عزیزان در دوره های پیش تجلیل شده و در برخی موارد، این افتخار که به ساحت ستایشگر نور عرض ارادت شود، از دست رفته است؛ هر چند که این عزیزان با تجمیع معانی، گوی بیان حریت و پاسداری از حریم حرم جانان رازده اند. روحشان شاد و یادشان گرمی باد!

انصاریان در انتخاب شعر بسیار توجه کرده و وسواس به خرج می داد. بعد از جست و جو در کتاب های شعر، شعری را انتخاب می کردند که با طبع و فکرشان هماهنگ باشد. معمولاً شعرها را خدمت استادان برده و از نظر ادبی و روایی درباره شعر سؤال می کردند. مرحوم حاج رضا انصاریان در این زمینه می گوید: «هن احساس شرم می کنم وقتی یک مداح، شعر معمولی ساده را اشتباه می خواند؛ یا شعرها و بعضی تعبیرهایی را به کار می برد که هرگز نمی توان در مورد حجت خدا به کار برد. من نمی دانم آنهایی که روضه دروغ می سازند یا شعرهای سخیف در مداحی می خوانند، آیا نمی دانند که این، گناه بزرگی است؟»

حاج رضا انصاریان در سحر میلاد امام و مرادش، امام حسین علیه السلام، در بیست و دوم خرداد ۱۳۹۲ ش. مصادف با سوم شعبان ۱۴۳۴ ق. در ۵۹ سالگی پس از ۴۰ سال خدمت در آستان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم درگذشت و دار فانی را وداع گفت. به دستور «آیت الله واعظ طبسی»، تولیت آستان قدس رضوی، پیکر ایشان در پایین پای حضرت رضا علیه السلام دفن شد؛ تا پس از سال ها عرض ارادت خالصانه به پیشگاه آن امام زئوف، برای همیشه میهمان مولای خود بماند. یادش گرمی باد!

حاج رضا انصاریان

«حاج رضا انصاریان» از ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و صاحب اثر «صلوات خاصه و به یادماندنی امام رضا علیه السلام» است. انصاریان در سال ۱۳۳۳ ش. در شهرستان خوانسار متولد شد، در پنج سالگی همراه با خانواده به شهر قم عزیمت کرده و تا سال ۱۳۵۴ ش. در محضر مبارک حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها روزگار گذرانده است. در جوانی به علت مشکلات سیاسی ای که با حکومت پهلوی پیدا کرد، تصمیم به مهاجرت گرفت و رهسپار مشهد شد. انصاریان سال ها در جوار حرم مطهر امام رضا علیه السلام به خدمت زائران و عاشقان امام هشتم اهتمام ورزید. ایشان با نواهای معنوی و قرائت روضه ها، زیارت نامه ها، ادعیه و همچنین مرتبه سرایی در رسای اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، سهم فراوانی در اظهار ارادت و شیفتگی محبان و ارادتمندان به خاندان عصمت و طهارت دارد.

ارادت ویژه ایشان و توسلاتشان به خانم زینب کبری سلام الله علیها بود. ایشان درباره این ارادت و آثار آن گفته است: «... نسبت به بی بی زینب کبری سلام الله علیها حساسیت و ارادات خاصی دارم و معمولاً برای رفع گرفتاری هایم نیز دست توسل به دامن این حضرت می زنم؛ که اسوه صبر و مقاومت در کربلا هستند؛ و معتقدم هیچ ذکری نمی تواند عظمت مصیبت وارده بر این بانوی بزرگوار را بیان کند. آن همه شهید عزیزتر از جانش را به محضر پروردگار تقدیم می کند و وقتی جلوی اعداء می ایستد به جای ناله، محکم می گوید که چیزی جز زیبایی ندیده است.»

صلوات خاصه از اجراهای بسیار دلنشین انصاریان است که اغلب ارادتمندان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم لحظات معنوی و خاطر هاتگیزی با آن داشته اند. عشق، ادب و اخلاص، سه ویژگی مهم ایشان بود. مداحی را از سنین کودکی، وقتی کلاس پنجم ابتدایی بود آغاز کرد. بعد از چندین، به جلسات استاد المادحین مرحوم «حاج ملا حسین مولوی» که انسان وارسته و دریایی از شعر و ادبیات فارسی و عربی، آشنا با آیات و روایات و آگاه به مبانی تفسیر قرآن بود راه پیدا کرد. در کنار تلمذ در محضر استاد مولوی، چند سالی را هم از محضر استاد «ستایشگر» استفاده کرده؛ ایشان در حقیقت، مکمل تمام برنامه های حاج رضا انصاریان در مداحی بودند.

حاج علیرضا بهاری

«حاج علیرضا بهاری» از ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، در سال ۱۳۳۹ ش. در تهران متولد شد. بهاری از جمله مداحان قدیمی و از «چارپایه خوانان» بازار تهران بود که از کودکی، مداحی را در محضر پدر بزرگوارش فرا گرفت و در محافل مذهبی و مراسم های محرم در بازار تهران به سبک مرحوم پدرش به نوحه خوانی می پرداخت. پدر ایشان، مرحوم حاج «شاه حسین بهاری» یکی از مداحان نامی روزگار ما و در نوحه خوانی صاحب سبک و تأثیر گذار بود.

علیرضا بهاری از محضر مرحوم «حاج احمد صالح» نیز بهره برده بود. درباره ایشان بسیاری می گویند: مداحی بود که با مصائب اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، بسیار می سوخت و می سوزاند. وی معتقد بود: «مداح باید با دست پر به مجلس عزاداری برود. کسانی که می خواهند پا در راه مداحی بگذارند، باید ظرفیت خود را شناخته و خواسته خود را از مداحی بدانند و زیر نظر استاد مداحی را یاد بگیرند.»

سرانجام زنده یاد علیرضا بهاری در روز ولادت حضرت زینب سلام الله علیها، ۲۷ اسفند ۱۳۹۱ ش. درگذشت و در روز بیست و هشتم اسفند، مراسم تشییع مرحوم بهاری در خانه مداحان اهل بیت علیهم السلام برگزار و پیکر ایشان در «ابن بابویه» شهر ری کنار قبر پدرش به خاک سپرده شد. یادش گرمی باد!

حاج حبیب‌الله معلمی

«حاج حبیب‌الله معلمی» از مداحان و ستایشگران اهل بیت علیهم السلام در استان خوزستان، در سال ۱۳۰۵ ش. در رامهرمز متولد شد. این شاعر اهل بیت را با لقب «فردوسی جنگ» می‌شناسند. «خونین نامه» عاشقان حسین، «وادای عشق» و «شفق خونین» از جمله آثار ایشان است. حبیب‌الله معلمی از محضر استادانی نظیر: «آیت‌الله سید علی بهبهانی» و «حاجی بابا اشتری لرکی» بهره برده است. معلمی در سال ۱۳۴۰ ش. از رامهرمز به اهواز مهاجرت کرد و در آنجا به کشاورزی مشغول شد.

معلمی بعد از انقلاب در عرصه دفاع مقدس حضوری فعال داشت؛ به‌طوری که بسیاری از نوحه‌های تأثیرگذار که «حاج صادق آهنگران» در ایام دفاع مقدس خوانده‌اند، از سروده‌های حبیب‌الله معلمی است؛ از جمله سرودها و نوحه‌های معروف «ای لشکر صاحب زمان...»، «یانوای کاروان...»، «شور حسین است چه‌ها می‌کند»، «سوی دیار عاشقان رو به خدا می‌رویم»، «بهر آزادی قدس از کربلا باید گذشت» و... از آثاری است که در یاد و خاطره همه رزمندگان و همه ایرانیان خواهد ماند. حبیب‌الله معلمی در چهارم تیرماه ۱۳۹۲ ش. در بیمارستان شرکت نفت اهواز درگذشت و دو روز بعد در محوطه آرامگاه امام‌زاده علی‌بن‌مهرزیار در اهواز به خاک سپرده شد. ایشان از برگزیدگان هفتمین دوره همایش تجلیل از پیرغلامان حسینی در استان زنجان بود. یادش گرامی باد!

حاج ابوالقاسم شیخی

«حاج ابوالقاسم شیخی» از ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در شمیرانات و از برگزیدگان ششمین دوره همایش تجلیل از پیرغلامان حسینی است. ایشان علاوه بر امر مداحی در سراییدن اشعار در مدح و منقبت اهل بیت و همچنین تربیت مداحان و ذاکران جوان اهتمام داشت؛ به همین دلیل اداره تبلیغات اسلامی شمیرانات از استاد شیخی در سال ۱۳۹۱ ش. تجلیل شایسته‌ای به عمل آورد. استاد شیخی در شهریور ۱۳۹۲ ش. درگذشت و در مراسمی که به مناسبت درگذشت ایشان در روز جمعه ۱۵ شهریورماه ۱۳۹۲ ش. در مسجد جامع قلهک برگزار شد، محبان و دوستان اهل بیت تأکید داشتند که باید راه روشن این مرحوم در امر مداحی سرلوحه کار مداحان و ذاکران اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم قرار گیرد. روحش شاد!

نوکر پیرغلامای تو هستم

کاشکی باشه تو دستای تو دستم
نوکر پیرغلامای تو هستم
حس می‌کنم که توی بین الحرمین ام
یاد دم نوحه شاه حسین ام

حسین سر باز ره دین بود
حسین قربانی آیین بود
عاقبت حق طلبی این بود

از نوک نی داد
خوش این نوآسر
الله اکبر... الله اکبر
حسین... حسین... حسین... حسین

کاشکی یادم بدی نوکری آقا
مثل علامه و کوثری آقا
واسه شب اول قبرم میشه لازم
سینه زنی با نوحه اکبر ناظم
بهجت قلب نبی یا ثار الله

وابن تاره... بنما نظاره
رئوسنا مکشوفه... یا حسین مظلوم

آخرش دستم می‌گیری آقا
مثل صالح، مٹ شمشیری آقا
توی محرم دهن من میشه خوش بو
تا میخونم نوحه‌ای از احمد دلجو
همه جا کربلا... همه جا نیوا
تو حسین منی... نور عین منی

این همه تو فدایی داری ارباب
نادعلی کربلایی داری آقا
به نوکرات نظر داره حضرت زهرا
اینم برای شفای حجت کسری

و نادای عباس... یا ایها الناس
اتا بن مرتضی علی حیدر کرار

بی‌نوشت:

اجرای این نوحه از عبدالرضا هلالی است. این نوحه در ضمیمه این شماره به نام عبرات ۱۶ وجود دارد

پیر غلامان حسینی الگوی مناسب برای ذاکران جوان

بدون شک و تردید امروزه کمتر کسی را می‌توان یافت که به رسالت و جایگاه رفیع و والای مداحی و ستایشگری اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام واقف نباشد. رسالت و وظایف مداحان به قدری سنگین و مهم است که در همه ادوار گذشته مورد توجه ائمه معصوم علیهم‌السلام و سایر شخصیت‌های علمی و دینی بوده است. بیان فضایل و مناقب اهل بیت علیهم‌السلام و پرداختن به وقایع تاریخی و اجتماعی توسط شعرا و بیان شعر توسط ذاکران با آهنگ‌ها و سبک‌های دلنشین موجب می‌شود یک بیت شعر و مصرع، تحولی در شخص شنونده ایجاد نموده و در ذهن‌ها باقی بماند.

در این راستا خوشبختانه ذاکران و پیر غلامان اهل بیت علیهم‌السلام توانسته‌اند با کمترین امکانات رسالت مهم مداحی را به نحو شایسته انجام دهند؛ و امروزه در جامعه دارای اعتبار و شخصیت والایی هستند.

به طور قطع و یقین اعتبار و مقام به دست آمده برای پیر غلامان اهل بیت از یک سو در سایه تلاش‌های مضاعف در بحث مداحی و از سوی دیگر عنایت خاص اهل بیت علیهم‌السلام و خداوند متعال بوده است و قطعاً انتقال تجربیات به عنوان الگوی مناسب به ذاکران جوان جهت مدح بهترین انسان‌ها و شخصیت‌های عالم هستی یعنی ائمه معصوم علیهم‌السلام ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

در شأن و مقام مداحان همین قدر بس که مقام معظم رهبری در یکی از بیاناتش به مداحان فرموده است، مداح اهل بیت علیهم‌السلام مقام بالا و تأثیر زیادی در جامعه و ذهن مردم دارد؛ و باید دید که چه کسی مداح است و مقدمات کار مداحی او چیست؟ چقدر شعر می‌داند؟ و چقدر حفظ است؟ و چقدر می‌تواند بخواند؟

کسانی که این منصب را به عهده می‌گیرند و لباس مقدس ستایشگری اهل بیت علیهم‌السلام را بر تن می‌کنند و مردم آنها را به این عنوان می‌شناسند، بایستی خصوصیات ویژه‌ای داشته باشند؛ و مرکزی باشد که آنها را تشخیص و به خصوصیات مورد اشاره صحنه بگذارد.

بحمدالله، اداره تشکل‌های دینی و مراکز فرهنگی (شورای هیئات مذهبی و کانون مداحان و شاعران آیینی) سازمان تبلیغات اسلامی کشور در راستای اجرای منویات مقام معظم رهبری و همچنین انجام رسالت سنگین خود توانسته‌اند با ساماندهی بیش از ۵۲ هزار نفر مداح و شاعر در سطح کشور، فعالیت‌های مؤثری را انجام دهند.

مطمئناً شناسایی و معرفی پیر غلامان حسینی به ذاکران جوان به عنوان الگوی مناسب برای مدح ائمه معصوم علیهم‌السلام از اقدامات مفیدی است که باید در جامعه نهادینه شود.

مصطفی خورسندی
رئیس کانون مداحان و شاعران آیینی

امرو راه اهل بیت علیهم‌السلام

تا شام ابد کاش به نامت باشم
پیوسته و وابسته به دامت باشم
آن روز که خوانند همه یاران را
سودا زده و پیر غلامت باشم
وقتی حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام بر بالین یاران با وفایشان می‌آمدند، اولین سخنی که می‌شنیدند این بود: «أَوْقِیْتُ» آیا من به شما وفادار بوده‌ام؟ البته حضرت پاسخ این سؤال را در شب عاشورا فرموده بودند که: «من در تمام عالم یارانی باوفاتر از یاران خود نمی‌دانم.»

هنوز ندای هل من ناصر ینصرنی آن حضرت، از آفاق و انفس به گوش جان می‌رسد و ستایشگری و ذکر مصائب آل الله علیهم‌السلام است که رحمت و صلوات الهی بر آن نازل می‌شود.

پس ما هم با این نعمات الهی همنوا می‌شویم و درود می‌فرستیم بر آنانی که در مکتب سرخ حسینی مصداق من ابکی و منشأ بکاء شده‌اند.

خداوند را شاکریم از اینکه بانیان این آیین را مورد رحمت خاصه خود قرار داده است؛ چنانکه امام صادق علیه‌السلام به فضیل فرمودند: «تجلسون و تحدثون؟ فقال: نعم، قال: ان تلك المجالس احبها فاحیوا امرنا، فرحم الله من احیى امرنا.» «آیا (دور هم) می‌نشینید و حدیث و سخن ما را می‌گویید؟ گفت: آری فرمود: این گونه مجالس را دوست دارم؛ پس امر (امامت) ما را زنده بدارید. خدای رحمت کند کسی را که امر و راه ما را احیا کند.» (وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۳۹۲)

عمرتان پر برکت، نفحاتتان مؤید به روح القدس و چشمتان به نور ساحت مقدس بقیه‌الله الاعظم روشن باد.

محمد فراهانی

مدیر آموزش سازمان بسیج مداحان
و مدیران هیئات مذهبی

نگاه عمیق و وسیع مداحان به موضوع بصیرت دینی

خانه مداحان اخیراً یک مقتل تحقیقی منتشر کرده است که می‌توان آن را یک گام مهم در این عرصه به شمار آورد؛ زیرا این مقتل از سوی خانه مداحان، با نگاهی جامع منتشر شده است. همچنین آثار شعرای آیینی در بخش رسانه‌ای خانه مداحان گردآوری شده و از این اشعار در نشریه‌های فصلی استفاده می‌شود و در اختیار مداحان نیز قرار می‌گیرد.

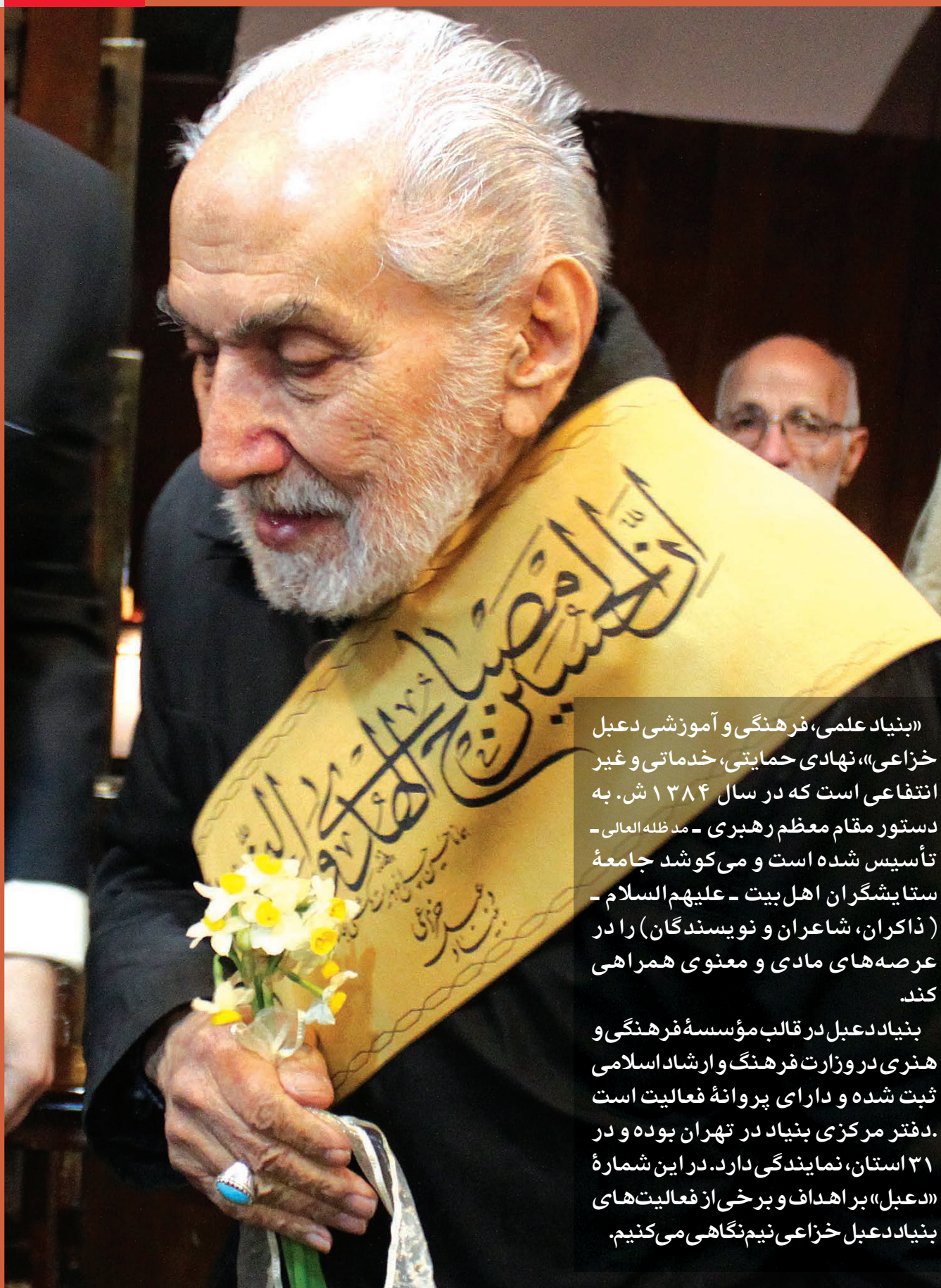
در این مقطع مداحی‌هایی اثرگذار است که موضوعات مورد تأکید علما را مدنظر داشته باشد، یک بخش مهم آن مسئله بصیرت دینی است که مورد اشاره مقام معظم رهبری قرار گرفته است؛ و امروز مداحان مطرح به این مسئله کاملاً اعتقاد داشته و نگاه عمیق و وسیعی به آن داشته‌اند؛ به همین علت تا کنون در قشر جوان اثرگذار بوده‌اند. توصیه ما به مداحان این است که طبق رهنمودهای مقام معظم رهبری و مراجع تقلید - با نگاه‌هایی که این بزرگان دارند - به صحیح خواندن مقاتل و ادبیات قرص و محکم و ریشه‌های واقعی روضه‌ها توجه داشته باشند؛ تا همچنان بتوانند تأثیر خود را حفظ کنند. خانه مداحان اعتقاد دارد اگر به ابعاد مثبت مداحی اشاره کنیم، آسیب‌هایی که امروز درباره مداحی مطرح می‌شوند، خودبه‌خود از بین می‌رود. به فرموده مؤمنین: «اگر همواره خوبی‌ها و محسنات را در نظر بگیریم، بدی‌ها خودبه‌خود از بین می‌رود.»

در خانه مداحان اهل بیت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، در هفته، سه کلاس در سه روز برای مداحان برگزار می‌شود. در یکی از کلاس‌ها ریدیف‌های موسیقی به مداحان آموزش داده می‌شود؛ کلاس دیگر به تدریس قرآن و حدیث می‌پردازد؛ چرا که مداحان باید با ادبیات عرب آشنایی داشته باشند و اگر مداح به این مسائل مسلط باشد، می‌تواند جامع الاطراف شود. در این مرکز همچنین کلاس تمرین مداحی برگزار می‌شود. همچنین یک جلسه رسمی با حضور مداحان سطح تهران با مدیریت رئیس هیئت مدیره خانه مداحان برگزار می‌شود که به ادبیات، انواع شعر و سبک می‌پردازد.

خانه مداحان هم در بعد حمایتی و هم در بعد نظارتی فعال است؛ بسیاری از مداحان در گذشته فعال بوده‌اند و اکنون دوران کهنسالی خود را سپری می‌کنند، برخی با مشکلات زندگی روبه‌رو هستند و ما بر مبنای این تکلیف، وظیفه حمایتی داریم و اگر بتوانیم هر فعالیتی را برای حمایت از این افراد انجام می‌دهیم.

منبع: گفت‌وگویی در سایت عقیق

محسن طاهری
مدیر عامل خانه مداحان اهل بیت رسول الله

«بنیاد علمی، فرهنگی و آموزشی دعبل خزاعی»، نهادی حمایتی، خدماتی و غیر انتفاعی است که در سال ۱۳۸۴ ش. به دستور مقام معظم رهبری - مدظله العالی - تأسیس شده است و می‌کوشد جامعه ستایشگران اهل بیت - علیهم السلام - (ذاکران، شاعران و نویسندگان) را در عرصه‌های مادی و معنوی همراهی کند.

بنیاد دعبل در قالب مؤسسه فرهنگی و هنری در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ثبت شده و دارای پروانه فعالیت است. دفتر مرکزی بنیاد در تهران بوده و در ۳۱ استان، نمایندگی دارد. در این شماره «دعبل» بر اهداف و برخی از فعالیت‌های بنیاد دعبل خزاعی نیم‌نگاهی می‌کنیم.

هماندیشی هیئت مدیره با نمایندگان استانی بنیاد دعبیل خزاعی

معرفی بنیاد دعبیل خزاعی

اهداف مندرج در اساسنامه

۱. شناسایی ستایشگران، شعرا و ذاکران اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام
۲. انجام خدمات تأمین اجتماعی (از قبیل بیمه درمانی، عمر و پس انداز، تکمیلی و پزشکی و بازنشستگی) و ارائه تسهیلات ضروری به آنها و افراد تحت تکفل ایشان
۳. پشتیبانی علمی و معنوی از ستایشگران، شعرا و ذاکران اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام برای اعتلا و تعمیق فرهنگ مکتب عصمت و طهارت علیهم السلام
۴. سامان دهی و تقویت محافل اثرگذار فرهنگی برای ارتقاء بنیة فرهنگی ستایشگران، ذاکران و شاعران اهل بیت علیهم السلام
۵. انجام پژوهش های بنیادین و ویژه برای تهیه متون فاخر ادبی، برای استفاده ستایشگران و ذاکران و استفاده بهینه از ظرفیت های ارزشمند حوزه های علمی و دانشگاه ها
۶. سامان دهی و انتشار (مکتوب و چند رسانه ای) در حوزه اهداف عالیة بنیاد

خدمات و اعضاء

خدمات بنیاد دعبیل شامل خدمات فرهنگی، آموزشی، بیمه و تأمین اجتماعی و خدمات رسانه ای می شود. تا کنون ۱۲ هزار نفر از ستایشگران اهل بیت علیهم السلام در سراسر کشور به جمع اعضای بنیاد دعبیل، پیوسته اند. تا کنون حدود پنج هزار خانواده از سراسر کشور تحت پوشش خدمات بیمه (بیمه تأمین اجتماعی، بیمه تکمیلی، بیمه خدمات درمانی، بیمه عمر و ...) و مستمری قرار گرفته اند. بسیاری از چهره های مطرح در عرصه ستایشگری

شناسایی ظرفیت ها و امکانات استان برای ارائه خدمات و پیگیری موارد ارجاع شده از سوی مرکز همچون تأسیس خانه ستایشگران انجام پروژه های افکار سنجی و نظر سنجی در سطح استان

هیئت علمی

بنیاد دعبیل برای پیگیری اهداف علمی پژوهشی خود، یک هیئت علمی به ریاست دکتر «محمد رضا سنگری» تشکیل داده است. استاد «غلامحسن رفیعا»، استاد «مهدی آصفی»، استاد «مهدی امین فروغی»، آقای «محسن حسام مظاهری» و آقای «عبدالامیر فائق» دیگر اعضای هیئت علمی بنیاد دعبیل خزاعی هستند.

نشست هم اندیشی هیئت مدیره و هیئت علمی بنیاد دعبیل خزاعی

مأموریت های راهبردی هیئت علمی

برنامه ریزی برای تحقق بندهای ۵ و ۶ سیاست های راهبردی بنیاد دعبیل
پایش و تحلیل پیوسته جامعه ستایشگری اهل بیت علیهم السلام به ویژه در ایام مناسبتی و ارائه تحلیل های راهبردی و عملیاتی
شناسایی جریان های فرهنگی، تحلیل گفتمان، شناخت و تعریف عناصر گفتمانی
تجزیه و تحلیل اسناد بالادستی نظام، قوانین و مقررات موجود

اهل بیت علیهم السلام تحت پوشش خدمات بیمه تأمین اجتماعی بنیاد دعبیل قرار دارند و بعضی از این بزرگواران از طریق همین خدمات بازنشسته شده اند.

نشست هم اندیشی هیئت مدیره بنیاد دعبیل خزاعی

هیئت مدیره

آقای علی عظیمی، آقای محمد رضا قدس، حجت الاسلام محمد مهدی عرب انصاری، استاد علی آهی و استاد ماشاء الله عابدی فر، اعضای هیئت مدیره بنیاد دعبیل هستند.

شوراهای و نمایندگان استانی

با توجه به گستره مخاطبان بنیاد دعبیل در سطح ملی، برای پیگیری اهداف و اجرای سیاست ها در هر استان شورای استانی بنیاد دعبیل تشکیل شده است. شوراهای استانی در هر استان بین ۳ تا ۵ نفر عضو دارند و یکی از اعضای شورا نیز به عنوان نماینده بنیاد دعبیل در استان انتخاب شده است. برخی از وظایف نمایندگان استانی بنیاد دعبیل به شرح زیر است:
مدیریت برگزاری و تحقق مصوبات جلسات شورای استانی بنیاد دعبیل
تکمیل بانک اطلاعاتی شعرا، ذاکران و مداحان هر استان
بررسی اولیة صلاحیت و استحقاق عمومی متقاضیان و اخذ نظر شورای استانی
انجام امور مربوط به بیمه شدگان در استان

همکاری مشترک در تعریف دقیق مخاطبان با استفاده از شیوه‌های علمی افکار سنجی و بر اساس متدهای جامعه‌شناختی

همکاری مشترک در اخذ نظرهای صاحب‌نظران، کارشناسان، پیش‌کسوتان

هماهنگی بین عملکرد اعضا برای جلوگیری از موازی کاری و هم‌افزایی بین اعضا از طریق تعمیق روابط اجرای طرح‌های مشترک برای سنجش میزان اثربخشی برنامه‌ها و خدمات فرهنگی اعضا

اجرای برنامه‌های مشترک برای تعالی سازمانی (بهبود وضعیت منابع انسانی، برنامه‌ریزی راهبردی و عملیاتی، ایجاد کتابخانه تخصصی، به‌اشتراک‌گذاری منابع اطلاعاتی، سخت‌افزار و نرم‌افزار، توانمندی‌ها، معرفی کارشناسان و صاحب‌نظران کمتر شناخته‌شده به دیگر اعضا)

که با پذیرش این سه نهاد (بنیاد دعبل، بسیج مداحان و کانون شاعران و مداحان) این شورا در بهمن ماه سال ۱۳۹۱ ش. تأسیس شد.

رسانه‌ها

بنیاد دعبل در حوزه رسانه با راه‌اندازی وب‌سایت www.deabel.com و همچنین انتشار ماهنامه دعبل (که تا کنون ۱۳ شماره از آن منتشر شده است) اهداف خود را پی می‌گیرد.

آرشیو ماهنامه دعبل از طریق آدرس www.deabel.com در دسترس است.

انتشارات

انتشارات دعبل خزاعی جمع‌آوری و مستندسازی موارث فرهنگی عرصه ستایشگری در استان‌ها (نوحه‌ها، مرثی، اشعار، مناسک و ...) را در دستور کار دارد. تا کنون نوحه‌های اصیل و کهن استان‌های اصفهان، همدان، بوشهر، فارس، یزد، گزگان (هر کدام ۷۲ نوحه برگزیده به همراه متن، آوانگاری و فایل صوتی) را آماده انتشار کرده است.

انتشار متون آموزشی و پژوهشی، انتشار آثار مناسبی و بازنشر متون قدیمی نیز در دستور کار انتشارات دعبل خزاعی قرار دارد.

منشور ستایشگری اهل بیت علیهم السلام

بنیاد دعبل در سال ۱۳۹۱ ش. و در دومین همایش علمی مداحان سراسر کشور، ضمن بررسی مسائل، موضوعات و چالش‌های مهم این عرصه اقدام به انتشار کتاب منشور ستایشگری - مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری به ستایشگران اهل بیت علیهم السلام - کرد.

کتاب «منشور ستایشگری» گزیده‌ای از رهنمودهای مقام معظم رهبری به ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول‌الله صلی الله علیه و آله و سلم را در پنج فصل به نام‌های «مرتب ستایشگری»، «رویش درون»، «مداحی به مثابه یک هنر»، «ابطه شعر و مداحی»، «باید‌ها و نباید‌ها در چگونگی اداره مجالس و منابر» ارائه کرده است. در این کتاب موضوعاتی نظیر جایگاه مداحی، وظایف اخلاقی، فنی و هنری مداحان و همچنین آسیب‌شناسی عرصه‌های مختلف این رشته و بایسته‌ها و نبایسته‌های این رسانه تأثیرگذار توضیح و تبیین می‌شوند.

اولین نشست علمی مداحان سراسر کشور

در اولین همایش علمی مداحان - که اکثریت قریب به اتفاق چهره‌ها و نخبگان این عرصه از سراسر کشور حضور داشتند - رونمایی کرد.

«مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام» همان‌طور که در طلیعه آن آمده است: «عهدنامه ذاکران و مداحان اهل بیت علیهم السلام است تا هدف و مقصد مدیحه، هماره فرار و باشد و غفلت و انحراف از این صراط مستقیم دامن گیر نشود. مرام‌نامه ستایشگری و ذاکری معیار و شاخص رفتار مداحان و ذاکران و تعهد و التزام به ساحت ستودگان - اهل بیت علیهم السلام - است.»

این مرام‌نامه ۱۴ اصل دارد و حاصل بیش از ۲۰۰ ساعت کار گروهی با استادان، صاحب‌نظران است. خاستگاه مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت سه اصل قرآن، عبرت (کلام نورانی اهل بیت علیهم السلام) و رهنمودهای مقام معظم رهبری است.

این مرام‌نامه در نشست‌های هم‌اندیشی هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی به همراه جمع بزرگی از فرهیختگان، صاحب‌نظران، اندیشه‌وران در حوزه ذاکری اهل بیت علیهم السلام تهیه و تدوین و در اولین نشست علمی مداحان سراسر کشور، به همت بنیاد دعبل خزاعی، رونمایی شد.

نشست هم‌اندیشی شورای تشکل‌های ستایشگران اهل بیت علیهم السلام

شورای هماهنگی تشکل‌های ستایشگران اهل بیت علیهم السلام

بنیاد دعبل برای جلوگیری از موازی کاری، ایجاد هماهنگی بین نهادهای مشابه، پس از تدوین طرح اولیه و مذاکره با مدیران «کانون شعر و مداحان» و «بسیج مداحان»، ایده تأسیس شورای هماهنگی تشکل‌های ستایشگران را مطرح کرد. در طرح اولیه، اهداف ذیل برای تشکیل شورای هماهنگی تشکل‌ها پیشنهاد شده بود:

دیدبانی فرهنگی در سطح ملی، جمع‌آوری و تحلیل آمار و اطلاعات، تدوین پیشنهادهای فرهنگی برای نهادهای سیاست‌گذار فرهنگی در موضوع ستایشگری (شورای انقلاب فرهنگ، شورای فرهنگ عمومی، کارگروه مدیریت کلان دستگاه‌های فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی، کمیسیون فرهنگی مجلس، وزارت ارشاد، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان حج و زیارت)

همکاری مشترک در طراحی و تدوین سند چشم‌انداز، مأموریت، اهداف و راهبرد، ساختارها و آیین‌نامه‌های داخلی برای تشکل‌های فعال بر اساس رهنمودهای مقام معظم رهبری

چشم‌انداز ۲۰ ساله

برنامه‌های توسعه

اصول و اهداف سیاست‌های فرهنگی کشور
مصوبه ساماندهی شئون فرهنگی در شورای انقلاب فرهنگی

شناسایی و تحلیل عملکرد شخصیت‌های حقیقی و حقوقی فعال، سرمایه اجتماعی و شبکه ارتباطی آنها و شکل ایفای نقش در عرصه ستایشگری

شناخت و بررسی چالش‌ها و مسائل کلان ستایشگری تدوین بسته‌های پرسش‌های مورد نیاز برای طرح‌های کلان و خرد افکار سنجی

تدوین بسته‌های پرسش‌های برای استفتاء از مراجع و دانشمندان علوم دینی

شناخت فضا و منابع رسانه‌ای و تحلیل محتوای دوره‌های آنها

مأموریت‌های پژوهشی هیئت علمی

تدوین سرفصل‌ها، موضوعات و اولویت‌های پژوهشی سفارش (حمایت از) طرح‌های پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و مطالعات میدانی بر اساس اولویت‌های پژوهشی طراحی نظام آموزشی، روش و مکانیزم سنجش، تدوین متون آموزشی بر اساس نیاز و سطوح مختلف مخاطب

طراحی نظام تربیت مربی، روش و مکانیزم سنجش، تدوین متون آموزشی بر اساس نیاز و سطوح مختلف مخاطب

طراحی نظام ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی محصولات علمی، پژوهشی، فرهنگی و رسانه‌ای

طراحی و اجرای نشست، همایش و کارگاه‌های تخصصی و اختصاصی

طراحی، تولید و مدیریت انتشار منشورات و نشریات تخصصی و اختصاصی

اقدامات، تألیفات، اسناد و مصوبات راهبردی هیئت علمی

۱- برگزاری نشست‌های علمی اول و دوم مداحان سراسر کشور در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ ش.

۲- تدوین «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام» و برگزاری برنامه رونمایی از آن در سال ۱۳۹۰ ش.

۳- تدوین کتاب «منشور ستایشگری؛ جستاری پیرامون رهنمودهای مقام معظم رهبری به جامعه مداحان و ذاکران خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام»

۴- تدوین و اجرای طرح گردآوری و مستندسازی اطلاعات مجالس عزاداری

۵- تدوین و اجرای طرح تحلیل محتوای مجالس بزرگ و مهم عزاداری در شهر تهران

۶- تدوین طرح مردم‌نگاری مجالس عزاداری

۷- گزارش روند رشد و گسترش مراسم عزاداری ایام فاطمیه سلام الله علیها

۸- تدوین آیین‌نامه پژوهشی بنیاد دعبل خزاعی

۹- طرح کلی حمایت معنوی و مادی از آثار فرهنگی و هنری در حوزه ستایشگری

۱۰- نظام‌نامه نحوه حمایت از رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها با موضوع ستایشگری اهل بیت علیهم السلام

۱۱- برگزاری ۱۰ نشست علمی «شعر هیئت» در سال ۱۳۹۲ ش.

۱۲- برگزاری نشست علمی «دانشگاه مداحی؛ آری یا خیر؟» در سال ۱۳۹۲ ش.

مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام

بنیاد دعبل برای اولین بار «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام» را در سال ۱۳۹۰ ش. و

سلسله نشست‌های علمی با موضوع شعر هیئت، که در آن نیم‌نگاهی به نشست‌های برگزار شده تا کنون شش نشست از سلسله نشست‌های شعر هیئت برگزار شده و چهار نشست دیگر باقی مانده است؛ همان‌طور که قبلاً به استحضار رسیده است، مهلت ارسال آثار برای هر نشست، یک ماه قبل از برگزاری آن است. مقاله برگزیده برای ارائه در نشست علمی با حضور استادان و کارشناسان ادبیات و شعر دینی انتخاب و در نهایت مجموع مقالات ارائه شده در قالب یک کتاب به علاقه‌مندان تقدیم می‌شود. در این شماره، کتاب «کتیبه» که همراه یک لوح فشرده حاوی «دوازده بند محتشم کاشانی» است، معرفی شده است. «عبرات ۱۶» مجموعه‌ای از اشعار مناسبتی ماه محرم است که طبق روال شماره‌های پیشین پیگیری شده است.

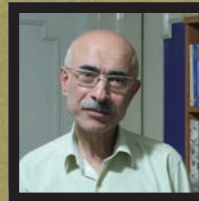
در این شماره گفت‌وگویی نیز با «ابوالقاسم حسین جانی» داریم که در آن بر لزوم وجه حماسی و جنبه شناختی در اشعار عاشورایی تأکید شده است.

محمد رضا سنگری:
بایسته‌ها و نابایسته‌های
قلمرو ستایشگری

غلامرضا سازگار:
ویژگی شعر آیینی
ماندگاری است

ابوالقاسم حسین جانی:
عاشورا یعنی توانمندی
تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها

کار مداح و ذاکر رشد معنوی و ایجاد دو زمینه معرفت و محبت اهل بیت علیهم السلام است

بایسته‌ها و نابایسته‌های قلمرو ستایشگری اهل بیت علیهم السلام

محمد رضا سنگری*

۲۰ تیرماه برگزار شد. نشست چهارم «مخاطب‌شناسی شعر هیئت» ۳۱ مرداد برگزار شد. نشست پنجم «شعر هیئت و شاخه‌های آن» ۲۸ شهریور برگزار شد. نشست ششم نیز ۲۳ مهرماه با موضوع «سیر تحول و تطور شعر آیینی و هیئت» برگزار شد.

چهار نشست دیگر از سلسله نشست‌های شعر هیئت باقی مانده است. نشست هفتم «زیباشناسی شعر هیئت»، نشست هشتم «شعر هیئت در رسانه‌ها»، نشست نهم «شعر هیئت و شاعر هیئت و رابطه بین شعر و شاعر هیئت» و آخرین نشست «شعر هیئت در کلام و اندیشه مقام معظم رهبری» خواهد بود.

از همه پژوهشگران و صاحب‌نظران و اهل قلم و اهل اندیشه در استان‌های مختلف تقاضا داریم که اولاً در استان‌ها چنین نشست‌هایی برگزار کنند و حاصل آن را به بنیاد دعبل خزاعی برسانند؛ که بعدها در نشریه بنیاد دعبل خزاعی به چاپ برسد. نکته دوم و درخواست دوم این است که مقالات خود را در اختیار بنیاد قرار دهند تا بتوان در نشست‌های بعدی از آنها استفاده کرد.

ورود به این حوزه، ورود تازه‌ای است و ما تازه این قلمرو را می‌کاویم؛ و دقیق و علمی وارد این قلمرو شده‌ایم. امیدواریم دستاورد آن به اعتلای شعر هیئت و شعر آیینی کمک کند. در سال‌های آینده یعنی ۹۳، ۹۴، ۹۵ و ۱۳۹۶ ش. با عنایت و هدایت الهی سلسله نشست‌هایی در چهار حوزه دیگر برگزار خواهد شد که به اطلاع خواهد رسید.

از ساحت آن بزرگواران و محبوبان عالم وجود، تقاضا داریم که ما را در عبور از عقبه‌ها و دشواری‌های این راه یاری‌گر باشند. ما نیز امیدواریم که محصول و تولیدات کمک کند تا مداحان و ذاکران که تأثیر بسیاری دارند و به تعبیر مقام معظم رهبری یک فرصت و مجلس آنها به اندازه صدها کتاب و ده‌ها منبر می‌تواند تأثیر گذار باشد، راه را روشن‌تر ببینند و روشن‌تر طی کنند و به اهدافی که اهل بیت علیهم السلام در پی آن هستند و در حوزه معارف و فرهنگ مکتب ماست، جامع عمل بپوشانند.

پیشاپیش از همه صاحب‌نظران و اندیشه‌وران و فرزندان که در این راه مددکار ما هستند، قدردانی می‌کنیم.

* رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی

بایسته‌ها و نابایسته‌های چنین قلمرویی مورد بررسی قرار گرفت. حاصل پنج کارگروه ما را به جایی رساند که به شکل تخصصی‌تر در یک حوزه وارد شویم و آن را مورد بحث و بررسی قرار دهیم؛ بنابراین در پنج سال آینده، پنج موضوع محور خواهد شد. سال اول موضوع «شعر هیئت» را داریم که در آن نحوه برگزاری نیز کاملاً متفاوت است. در این نشست‌ها مقاله‌ای ارائه می‌شود. یکی از پژوهشگران و صاحب‌نظران مقاله خود را آماده و آن را عرضه می‌کند؛ سپس نقد و پژوهش درباره آن شروع خواهد شد. صاحب‌نظران در آن نشست به ابعاد، اضلاع و محتوای آن مقاله می‌پردازند و نظرگاه‌های خود را برای ارتقاء و اعتلای موضوع مطرح می‌کنند. سپس مجموع این مقالات به چاپ خواهد رسید.

تاکنون در سلسله نشست‌های علمی با موضوع شعر هیئت، شش نشست برگزار شده است: نشست اول «شعر هیئت، تعریف، ویژگی‌ها، ابعاد و قالب‌ها» بود که در ۲۶ اردیبهشت سال ۱۳۹۲ برگزار شد. نشست دوم «شعر هیئت، محتوا و درون‌مایه» بود که در ۳۰ خردادماه برگزار و بحث‌های بسیار زیبایی مطرح شد، کارشناسان و صاحب‌نظران به بحث و بررسی و نقد مقاله پرداختند. نشست سوم «روش‌های انتخاب و عرضه شعر هیئت»

منصب شریف و والا و تأثیر ژرفی که مداحان و ذاکران در رشد معنوی و گره زدن قلب‌ها، جان‌ها و اندیشه‌ها به ساحت اهل بیت علیهم السلام دارند قابل انکار نیست. کار مداح و ذاکر رشد معنوی و ایجاد دو زمینه معرفت و محبت اهل بیت علیهم السلام است و چون این کار بسیار مهم، تأثیر گذار، ژرف و جایگاه بسیار بالایی در فرهنگ اعتقادی و دینی ما دارد، لازم است تا موضوع ذاکری و مداحی و به زبان دیگر بایسته‌ها و نابایسته‌های این قلمرو تحلیل و بررسی شود. «بنیاد دعبل خزاعی» با تشکیل هیئت علمی امکان برگزاری نشست‌هایی را در این زمینه فراهم کرده است.

در ۱۱ بهمن‌ماه سال ۱۳۹۰ ش. در تهران اولین نشست با نام نشست علمی مداحان سراسر کشور برگزار شد. در این نشست بحث مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام مطرح شد. تدوین مرام‌نامه خطوط اصلی و بایسته‌ها و نابایسته‌های مداحی را مشخص و روشن کرد. از درون مرام‌نامه به پنج محور و موضوع رسیدیم که نشست دوم را سامان داد. این نشست، نشست کشوری بود و نمایندگان بنیاد دعبل خزاعی از سراسر کشور و صاحب‌نظران، اندیشه‌وران، پژوهشگران و نویسندگان این حوزه حضور داشتند.

در این نشست پنج موضوع در پنج کارگروه مطرح شد؛ که دستاورد بسیار خوبی برای ما به همراه داشت. این پنج کارگروه شامل «اخلاق مداحی» یعنی فضیلت‌هایی که یک مداح باید داشته باشد و آنچه نباید در این قلمرو وجود داشته باشد و به زبان دیگر منکرها و معروف‌های حوزه مداحی مطرح شد. دومین کارگروه «جایگاه و منزلت مداحی» یعنی مداح کیست؟ و چه جایگاهی دارد؟ و چگونه می‌توان این جایگاه و منزلت را به دست آورد و حفظ کرد؟ سومین کارگروه «درون‌مایه مداحی» بود که خود شامل دو کارگروه: «درون‌مایه مداحی در حوزه ادبیات و شعر» - که می‌دانیم اصل و محتوای جدی مداحی را شعر تشکیل می‌دهد، حال چه در هیئت سوگ و چه در هیئت مولودی و سوره؛ هر دو این قالب‌ها بحث و بررسی شد - «درون‌مایه مداحی در حوزه مرثیه، مقتل و دعا و زیارات» بود که دستاوردهای بسیار خوبی داشت.

پنجمین کارگروه «هنر و فنون مداحی» یعنی در حوزه الحان و موسیقی بود؛ که در این کارگروه

گزیده‌ای از مقالات ارائه شده در سلسله نشست‌های شعر هیئت

شعر هیئت

لحظه خوانش است؛ تا شعر «لورفته» و «کهنه» نباشد و همین باعث می‌شود که گاه شعر بدون عبور از نقد و نظر صاحب‌نظران عرضه شود. بر این می‌توان «شستاب» و «بلافاصلگی» تولید تا مصرف را افزود. گاه شاعر در تنگنای زمان شعر را می‌سراید و به مداح می‌سپارد و در نتیجه فرصتی برای بررسی و نقد نمی‌یابد؛ طرفه‌تر آنکه شاعر و مداح یکی باشند و این شعر با همان نکته پیش گفته - مخفی کردن برای حفظ تازگی - بی‌هیچ واسطه‌ای از تولید به مصرف برسد؛ در آن صورت «نقد» صورت نگرفته و شعر چه از نظر گاه صورت و چه محتوا ممکن است از لغزش‌ها و کاستی‌ها سرشار باشد. مطالعه سروده‌ها و اشعار مداحان - حتی مداحان بزرگ - گویای چنین کاستی‌هایی است؛ شگفت آنکه گاه لغزش‌های بارز وزنی و قافیه‌ای نیز در آنها یافت می‌شود و در مجالس رسمی و بزرگ، در حضور بزرگان و شعرا شایان عرضه و اجرا می‌شود.

محمد رضا سنگری / خرداد ۱۳۹۲

نشست سوم:

روش‌های انتخاب و عرضه شعر هیئت

شعر هیئت در تمام گونه‌هایش، به شدت وابسته به محتوا و درونمایه است؛ بنابراین، ملاحظات محتوایی در انتخاب شعر هیئت، بر سایر ویژگی‌ها، تقدم دارد. محتوای شعر انتخاب‌شده، برآمده از نگاهی است که کاربران شعر هیئت (ذاکران و مداحان) به اهداف و کارکردهای محافل دینی دارند. درباره این اهداف، مباحث نظری فراوانی مطرح است، اما سه نوع نگاه در این زمینه به عنوان نگاه‌های رایج و کاربردی وجود دارد: الف) گزاره‌های کلی عقیدتی و عاطفی درباره اهداف تشکیل هیئت، نظیر: ایفای وظیفه دینی، نوکری اهل بیت، ادای نذر و از این قبیل. این گونه بیان اهداف، با تمام ارجمندی آن، چون وابسته به نیت درونی انسان است، قابل ارزیابی علمی و سنجش کمی و کیفی نیست.

ب) گزاره‌های کاربردی و غیر رسمی درباره اهداف تشکیل هیئت، نظیر:

۱. جذب مخاطبان پر شمار
۲. معرفی متولیان و برگزارکنندگان مجلس و از جمله

نشست دوم:

شعر هیئت، محتوا و درون‌مایه

شعر هیئت در دو قلمرو مریثه و مدیحه باید در ترازوی نقد مستمر قرار گیرد؛ تا پیرایه‌ها، کژفهمی‌ها و تحریف‌ها از ساحت آن زدوده شود. برای رسیدن به این هدف:

۱. شعر - مریثه یا مدیحه - نباید از هدف روشنگری و شناساندن چهره و شخصیت و حقیقت دین و اهل بیت علیهم‌السلام تهی باشد. شعری که فاقد این ویژگی‌ها باشد نامناسب و حداقل «ناقص» است.

۲. شعر باید از اولیا و اهل بیت علیهم‌السلام «اسوه» بسازد نه «اسطوره» نه با توصیف‌های صوری و ظاهری و تمرکز بر زیبایی سطحی چهره و قامت - که در غیر اولیا نیز هست - آنها را فرو کشد و نه چنان آنان را غیر عادی و دست‌نیافتنی و اسطوره‌های معرفی کند که جای «اسوه» شدن و امکان «اقتدا» به آنان سلب شود. به دیگر زبان نه غلو صورت گیرد و نه دهن.

۳. هدف اولیای دین در توصیف‌ها و خیال‌بندی‌های شاعرانه گم نشود. وقتی از کربلا و عاشورا می‌گوییم، با انگیزه فقط تحریک عواطف - به هر قیمت - کاری نکنیم که هدف گم شود؛ در آن صورت نوع دیگری از مظلومیت برای حسین علیه‌السلام را رقم زده‌ایم؛ تا این سخن استاد شهید مرتضی مطهری مصادق نباشد که: امام حسین علیه‌السلام سه مرحله شهادت دارد: شهادت تن به دست یزیدیان، شهادت شهرت و سمعه و نام نیک به دست بعدی‌ها بالاخص متوکل عباسی و شهادت هدف به دست اهل منبر او ایضا مداح و ذاکر!

۴. شعر، پس از مطالعه دقیق تاریخ اسلام یا شخصیتی که درباره او شعر سروده شده است، عرضه شود. درست است که شعر گزارش یا منظوم کردن واقعه تاریخی نیست؛ اما نباید با مسلمات تاریخی ناهم‌خوانی داشته باشد. کم نیستند سروده‌هایی که در آنها جغرافیای وقایع اشتباه است، حوادث پیش آمده برای یک شخصیت دیگر نسبت داده شده و شعر از نظر گاه موضوع، محتوا و مصادیق مخلوط و مخدوش است.

۵. مخاطب‌های خاص یا اندیشیدن به مخاطب عام - سطوح متفاوت مخاطب - ممکن است شاعر را به فروکشیدن و تنزل افق شعر بکشاند. گاه دیده می‌شود شاعری نامور و توانا، شعری ضعیف عرضه می‌کند و وقتی علت پرسش می‌شود، می‌گوید به تناسب مخاطب و مجلس سروده‌ام.

هر چند توجه به مخاطب بسیار مهم است؛ اما باید توجه کرد که سرودن برای معصومین علیهم‌السلام هیچ‌گاه به اعتبار ملاحظات مجلس، سست و ضعیف و سطحی نشود.

۶. نقدپذیری لازمه رشد شعر است و نقدگریزی و نگذارندن شعری از صافی نگاه صاحب‌نظران شعرشناس و موضوع‌شناس، ممکن است به شعر هیئت و ساخت مقدس اهل بیت علیهم‌السلام، آسیب وارد کند.

یکی از اشکالات شعر هیئت، مخفی کردن شعر تا

نشست اول:

شعر هیئت، تعریف، ویژگی‌ها، ابعاد و قالب‌ها

هیئت بر اساس آنچه تعریف شد، عمری طولانی ندارد. در نتیجه شعر هیئت نیز از تاریخی طولانی برخوردار نیست.

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد در گذشته‌های دور حتی در عصر ائمه «مجلس و محفل» که در آن شاعران، که در آن هنگام مداح یا مداح گفته می‌شدند شعر می‌خواندند، وجود داشته است که به این محافل و مجالس، «هیئت» اطلاق نمی‌توان کرد. در حقیقت در گذشته - به ویژه عصر ائمه علیهم‌السلام - شاعران، مداح نامیده می‌شدند که امروز، نه هر شاعری مداح نامیده می‌شود و نه هر مداحی شاعر؛ هر چند شاعران مداح و مداحان شاعر در روزگار ما کم نیستند.

پس، شعر شاعران گذشته را نمی‌توان شعر هیئت نامید، هر چند ممکن است برخی از آن سروده‌ها در هیئت مورد استفاده قرار گیرد؛ مثلاً شعر «محتشم کاشانی» شعر هیئت نیست؛ اما امروزه در هیئت از آن بهره می‌گیرند.

با این مقدمات باید گفت: شعر هیئت شعری است دینی و آیینی که در هیئت‌های مذهبی، در مناسبت‌های سوگ و سوز توسط ذاکر و مداح و گاه شاعر عرضه و اجرا می‌شود، با این تعریف شعر هیئت را به دو شاخه می‌توان تقسیم کرد؛ شاخه نخست شعری است که با بهره‌گیری از لحن و صوت توسط مداح و ذاکر اجرا می‌شود که ممکن است این شعر را خود مداح و ذاکر سروده باشد؛ یعنی شاعر و مداح یکی باشند و شاخه دوم که تقریباً از دهه ۸۰ در محافل مذهبی و هیئت مرسوم و رایج شده است، شعری است که شاعر - بدون صوت و لحن - به شیوه قرائت شعر و شعر خوانی آن را عرضه می‌کند.

محمد رضا سنگری / اردیبهشت ۱۳۹۲

۴. فراوانی اشعار ساده (عاطفی) نسبت به شعرهای عمیق (عارفانه، عاشقانه و عالمانه)
 ۵. فراوانی مرثیه نسبت به حماسه در اشعار
 ۶. عدم پویایی ادبی و مقاومت در برابر نوآوری
 ۷. رسیدن از تعریف سادگی و روانی برای شعر هیئت به آثار غیر ادبی یا کمتر ادبی

۴. عدم تشخیص کامل شعرهای موهن و ضعیف
 ۵. ر کود ذوقی (عدم پرورش و ارتقاء ذائقه در طول زمان)
 ۶. توجه بیشتر به صدا و شخص خواننده به جای توجه به محتوای شعر
 ۷. فقدان استقلال ذوقی و تحت تأثیر جو بودن

ذاکران و خوانندگان به جامعه و رسانه‌ها
 ۳. رقابت با هیئت‌های دیگر و پیشی گرفتن از آنها
 ۴. زمینه‌سازی برای طرح اندیشه‌ها و تحلیل‌های مورد نظر برگزارکنندگان هیئت در موضوعات روز
 ۵. انگیزه‌های صنفی، قومی، منطقه‌ای، اداری و جناحی

پژوهش‌های تکمیلی پیشنهادی
 ۱. دریافت اطلاعات میدانی از طریق پرسش‌نامه
 ۲. برچسب‌گذاری و دسته‌بندی اشعار هیئت در بازه‌های زمانی مختلف
 ۳. تحلیل داده‌های آماری به دست آمده
 ۴. جمع‌آوری نمونه‌های اولیه موفق و ناموفق شعری در هر حوزه
 ۵. تعیین شاخص‌های نقد و ملاک‌های ارزش‌گذاری برای انواع شاخه‌های شعر هیئت
قاسم صرافان / شهر بور ۱۳۹۲

نشست ششم:

سیر تحول و تطور شعر آیینی و هیئت

توجه شاهان به مراسم سوگواری و حضور در مجالس و محافل که از عصر صفویه آغاز می‌شود و در دوره زندگی و قاجار به اوج می‌رسد، باعث می‌شود که شاهانی که اندک ذوقی دارند، اشعاری بسازند و اشعار آنان در هیئت‌ها و مجالس و محافل خوانده شود. بعضی سلاطین از جمله فتحعلی شاه قاجار در شب‌های جمعه ماه مبارک رمضان و محرم و صفر روضه‌خوانی داشت و خود در مجلس به شدت می‌گریست.

یکی از اشعاری که فتحعلی شاه سروده و سخت تحت تأثیر محتشم کاشانی بوده، این سروده است که در محافل آن روزگار خوانده می‌شد.
 بفشرد پای در ره صبر و رضا حسین
 با حق نموده وعده خود را وفا حسین ...
 و ناصرالدین شاه قاجار، پس از سفر به کربلا و زیارت مزار حسین این شعر را سرود:
 خرم دلی که منبع انهار کوثر است
 کوثر کجا ز دیده پر اشک بهتر است
 نام حسین و کربلا هر دو دلرباست
 نام علی اکبر از آن دلربا تر است ...

محمد رضا سنگری / مهر ۱۳۹۲

راهکارهای پیشنهادی:
 ۱- استفاده بیشتر از شعر خوانی شعر در جلسات هیئت
 ۲- حضور مداحان در جلسات نقد شعر
 ۳- حرکت شعر به سمت سرایش شعرهای سهل‌متنع
 ۴- تأکید بیشتر مداحان بر ابیات معرفتی اشعار به جای ابیات صرفاً عاطفی
 ۵- استفاده بیشتر مداحان از شعرهای ترکیبی و انجمنی
 ۶- ایجاد وب‌سایتی جهت ارزش‌گذاری و رتبه‌بندی آثار در رسانه
 ۷- استخراج شاخص‌های ارزش‌گذاری و نقد ویژه هر یک از انواع شعر
 ۸- پخش هدف‌مند شعرها و مداحی‌ها توسط رسانه با مشورت شورای شعر هیئت
 ۹- برگزاری برنامه‌های هدفمند برای مخاطبان هیئت‌ها (مثل مسابقه تشخیص نقاط ضعف و قوت اشعار)
قاسم صرافان / مرداد ۱۳۹۲

نشست پنجم:

شعر هیئت و شاخه‌های آن

بر اساس معیارهای مختلف می‌توان شاخه‌بندی‌های مختلفی را در شعر هیئت ارائه نمود. در این مقاله تلاش شده است، بر اساس تعریف مشخص شده از شعر هیئت، شاخه‌های مختلف آن مشخص و برای هر یک نمونه‌هایی ذکر شود ...

ویژگی‌های شناخته شده در شعر هیئت موارد زیر مبتنی بر تجربیات و مشاهدات نویسنده است و با استفاده از پرسش‌نامه و مطالعات میدانی می‌توان میزان وقوع هر آسیب را به صورت دقیق‌تر تخمین زد.

۱. گرایش به روضه‌های شدید و فاش
۲. گرایش به روضه‌های ابداعی
۳. گرایش به مبالغه در مدح و حماسه

ج. گزاره‌های سنتی درباره اهداف تشکیل هیئت، نظیر:
 ۱. ادامه رسم موروثی در یک خانواده یا یک واحد اجتماعی بزرگتر
 ۲. برگزاری هیئت به عنوان یک آیین مذهبی در زمره آیین‌های مرسوم دیگر
 با تأملی در این گزاره‌ها، می‌توان دریافت که فرآیند سفارش شعر یا انتخاب آن، چگونه با اهداف کاربردی تشکیل هیئت پیوستگی دارد.
 چنان‌که مثلاً در هیئت‌هایی با اهداف سنتی، شعرهای انتخاب‌شده از میان آثار مأنوس برای مخاطبان است که تداعی‌کننده خاطرات و پیشینه هیئت و بنیان آن می‌تواند باشد؛ و یا در هیئت‌هایی با اهداف جناحی، شعرهای انتخاب‌شده، از میان آثاری است که ادبیات رسانه‌ای و اصطلاحات متداول در تحلیل‌های سیاسی در آنها دیده می‌شود.

اسماعیل امینی / تیر ۱۳۹۲

نشست چهارم:

مخاطب‌شناسی شعر هیئت

با آمار گرفتن از یک مجموعه تصادفی از شعرهای معاصر و برچسب‌گذاری این آثار از نظر نوع، زبان و ... و با توجه به رابطه معنادار میان عرضه و تقاضا، می‌توان ارزیابی خوبی از میانگین ذائقه مخاطبان شعر هیئت بدست آورد. در صد اشعار سروده شده با همه معیارهای مشخص شده زمانی، زبانی، محتوایی و ... می‌تواند به صورت ضمنی بیانگر تأثیر میزان استقبال مخاطبان بر نوع سرایش شعر باشد.

آسیب‌های شناخته شده مخاطب:

- ۱- گرایش به روضه‌های شدید و فاش
- ۲- گرایش به روضه‌های ابداعی
- ۳- گرایش به مبالغه در مدح و حماسه

شعر آیینی نباید سست و سبک باشد

ویژگی شعر آیینی ماندگاری است

غلامرضا سازگار

دو نوع شعر آیینی داریم: اخلاقیات و روش بزرگان و اهل بیت علیهم السلام و نوع دیگر شعر ولایی است؛ که مدح و منقبت اهل بیت عصمت و طهارت است. این نوع شعر، شاعر را در فضای معنویت و نورانیت‌هایی قرار می‌دهد که شعرهای دیگر نمی‌تواند شاعر را به آن نورانیت بکشد. این نوع شعر خواننده و شاعر را به اهل بیت علیهم السلام وصل می‌کند. شعرهای دیگر ممکن است فضایل اهل بیت علیهم السلام را در معرض نمایش بگذارد؛ اما نمی‌توانند به نورانیت بکشانند. شعر آیینی نباید سست و سبک باشد. وقتی ممدوحان ما بالاترین و والاترین هستند شعر ما هم باید بالاترین باشد. یکی از خصوصیات شعر آیینی ماندگاری است. شعر «شهریار» در دهان و اذهان مردم جاری است. در مساجد و محافل ورد زبان خاص و عام است؛ یا شعر «بر مشامم می‌رسد هر لحظه بوی کربلا...». اخلاص شاعر، سوز شاعر و... هر یک اثر خاصی دارد و شرایط خاصی ایجاد می‌کند و تأثیر خاصی روی خواننده و شنونده دارد.

«علی ای همای رحمت...»، وقتی شهریار از مسجد به خانه می‌آید با حضرت راز و نیاز می‌کند و از ایشان می‌خواهد که باری‌اش کند و شعر علی ای همای رحمت به او الهام می‌شود؛ اینها اثرات دل‌سوخته، اخلاص، توانایی و عنایت امیر المؤمنین است. ویژگی شعر آیینی این است که نفس اهل بیت علیهم السلام همراهی‌اش می‌کند؛ مثلاً شعر سعدی: «بنی آدم اعضای یکدیگرند...».

خیلی از غزل‌ها نتوانسته برای خودش جا باز کند؛ اما «خدایا... خدایا...» آیینی، ولایی و وصل به اهل بیت علیهم السلام است.

باید اشعار حماسی را گردآوری و رواج دهیم و بیشتر بر جنبه شناختی عاشورا متمرکز باشیم

عاشورا یعنی توانمندی تبدیل تهدیده‌ها به فرصت‌ها

گفت‌وگو با ابوالقاسم حسین جانی

سمیرا شاه‌قلی

همه ما شعر معروفش را شنیده‌ایم شعری که با صدای «صادق آهنگران» برای ما بارها و بارها تکرار شده است؛ شاعر «جاده و اسب مهیاست بیا تا برویم» همانی که هدف از فلسفه خلقتش را انتشار عاشورا می‌داند. «ابوالقاسم حسین جانی میانه‌هی» در سال ۱۳۲۸ ش. در بندر انزلی متولد شد. عشق به شعر و ادبیات از دوران نوجوانی در وجود او جوانه زد. حسین جانی علاوه بر سرودن شعر، به خاطر آشنایی با زبان‌های انگلیسی و عربی، در حوزه ترجمه نیز فعالیت دارد و در رشته تخصصی خویش آثاری را به زبان فارسی ترجمه کرده است. در کنار شعر و ترجمه، وی در حیطه نویسندگی نیز به خلق آثار جمندی نایل آمده است که تأملات او درباره شهید و شهادت و آثاری که او در همین زمینه خلق کرده، همه سرشار از طراوت و تازگی است. از جمله آثار وی می‌توان به مجموعه‌های زیر اشاره کرد: بی‌مرگ، مثل صنوبر؛ مقدمه‌ای بر شیطان؛ اگر شهادت نبود؛ حسین، احیاگر آدم؛ در اقلیم خویشتن؛ چفیه‌های چاک‌چاک؛ سمت صمیمانه حیات؛ فراسوی خیال خاکیان؛ عشق کبریت نیست که بی‌خطرش را بسازند و ... وقتی درباره شعر عاشورایی پای صحبت با ایشان نشستیم، از گله‌ها و دغدغه‌هایش برای این عرصه گفت و معتقد بود که متأسفانه شاعران امروز آن شور و انگیزه لازم برای سرودن شعر را از دست داده‌اند و وحدت و همدلی‌ای که در گذشته شاعران را به شب‌های شعر، مشاعرها و جلسات نقد و بررسی می‌کشاند، دیگر وجود ندارد.

نتیجه کارنامه کاریشان درخشان تر بوده است. ناشران در گذشته هم‌دلی بیشتری باهم داشتند، در نتیجه شب شعرها، مشاعرها، جمع شدن‌ها به دور هم بیشتر برگزار می‌شد؛ اما امروز شاعران دیگر آن وحدت رویه سابق را ندارند. اکنون اگر کنگره‌ای هم برگزار شود، جمع‌بندی درستی ندارد و تحلیل درستی از آن ارائه نمی‌شود.

اگر نگاهی به گذشته خود بیاندازیم خواهیم دید که هر چه به مرکز انقلاب نزدیک‌تر می‌شویم انگیزه شاعران قوی‌تر و در نتیجه کارنامه کاریشان درخشان‌تر بوده است

دعبل: به نظر شما چه باید کرد تا بتوانیم به هم‌ریختگی در شعر آیینی را سر و سامانی دهیم؟ آیا رجوع به سنت‌های گذشته در کنار ابداع خلاقیت‌هایی مانند برگزاری مشاعرهای موضوعی آیینی می‌تواند راهگشا باشد؟

من معتقدم که بیش از هر چیز باید معاصر باشیم، و با زبان امروز به شناخت زمان، جهان و انسان بپردازیم، متناسب با همین نیازها و مقدرات نیز کار صحیح را انجام دهیم. نمی‌شود رسانه‌های امروز را نشناخت، اما تلاش کنیم که امروزی تبلیغ کرده و حرف بزنیم. مخاطب ما امروز جهانی است، عاشورا نیز یعنی توانمندی تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها. در زمینه برگزاری مشاعرهای موضوعی، ذات کار بسیار پسندیده و رونق‌رسان است و می‌تواند برخی گره‌های کور را باز کند و به شناخت

اشعار، هنوز کیفیتی را که لازم است، در آن مشاهده نمی‌کنیم؟

درست است، نکته مهمی که امروزه وجود دارد و من نیز بر آن تأکید می‌کنم، مشکلات اقتصادی است که موجب شده شاعران با دغدغه تأمین معاش روبرو باشند؛ در نتیجه نتوانند آن چنان که باید و شاید به فعالیت قابل توجه در حوزه شعر به‌ویژه شعر آیینی بپردازند. اگر نگاهی به گذشته خود بیاندازیم، خواهیم دید که هر چه به مرکز انقلاب نزدیک‌تر می‌شویم، انگیزه شاعران قوی‌تر و در

دعبل: آقای حسین جانی وضعیت امروز ادبیات عاشورا را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ به نظر می‌رسد، در سال‌های اخیر جریان شعر عاشورا در نوعی رکود به سر می‌برد و با وجود کمیت مناسب

استعدادها منجر شود؛ اما نتیجه‌گیری اصلی را باید به مخاطب واگذار کرد. آن هم با نظر سنجی و نیاز سنجی مخاطب. اگر استعدادهای لازم وجود داشت، می‌توانیم یک سیاست‌گذاری کلی در این زمینه داشته باشیم. البته من تأکید این است که مناسبتی با عاشورا بر خورد نکنیم، متأسفانه عاشورا را برای گریه کردن یاد گرفته‌ایم، به جای فکر کردن. عاشورا تبدیل به یک مناسبت برای ما شده؛ در صورتی که عاشورا مناسبت نیست، تناسب است. تأثیری که عاشورا بر زبان و ادبیات و ذهن جهان گذاشته نیازی به اثبات ندارد؛ اما متأسفانه ما به جای اینکه آن را به عنوان حماسه مطرح کنیم به عنوان حزن مطرح کرده‌ایم؛ یعنی به جای حماسه‌سرایی، خیلی‌ها تشویق شده‌اند و بستر سازی شده برای سوگ. ما در جریان زمینه‌سازی برای برگزاری مشاعرها باید به این نکته توجه داشته باشیم. باید اشعار حماسی را گردآوری و رواج دهیم و بیشتر بر جنبه شناختی عاشورا متمرکز باشیم.

دعبل: جریان‌های شعری مانند شب شعرها، مشاعرها و کنگره‌ها با توجه به نیاز مخاطب در سال‌های اخیر مورد استقبال بوده‌اند، به نظر شما برای فرآیند شدن این جریان‌ها چه اقداماتی می‌توان انجام داد؟

زبان و ادبیات مورد استفاده باید تازه باشد، هم چنین ما باید نگاه خود را فراخ‌تر کنیم و به عبارتی جهانی نگاه کنیم. کسانی که قومی و قبیله‌ای نگاه می‌کنند، به خودی خود در بن بست قرار می‌گیرند. اگر جهانی فکر نکنیم، نمی‌توانیم حتی ملی و خانگی هم موفق شویم. مسئله دیگر این است که باید این برنامه‌ها را از حالت تشریفاتی خارج سازیم؛ برای نمونه مشاعر از همان ابتدای پیدایش در میان بدنه مردم و به صورت خودجوش ظاهر شد و ادامه یافت. اکنون نیز اگر به همین منوال پیش رود، موفق است؛ مانند شب‌های شعر عاشورا در شیراز که کاملاً مردمی است و با شکوه هر چه تمام‌تر هر سال برپا می‌شود. فکر می‌کنم مردم باهوش هستند. اگر جایی حس کنند اصیل است، حتماً خواهند آمد و حضور خواهند داشت، اما اگر جاهایی مصنوعی و تشکیلاتی باشد مردم نمی‌آیند.

دعبل: به نظر شما جریان‌های شب شعر و مشاعرهای عاشورایی و آیینی می‌توانند به هیئت‌های مذهبی وارد شوند و بتوانند نوعی شناخت حماسی و فلسفی از عاشورا را به مردم ارائه کنند؟

بله؛ به نظر من هیئت‌های ما باید از این حالت سوگواری صرف بدون حاصل شدن شناخت دوری کنند، و این موضوع می‌تواند در این راه کمک‌کننده باشد.

عنایت شاعران به مبانی دینی و تأکید بر دیانت، انسانیت، عدالت، پرهیزکاری و ضرورت ستم‌ستیزی

پیام برانگیزاننده و جهان شمول شعر آیینی

شیرینعلی گلمرادی

با یک نگاه عمیق - هر چند گذرا - به تاریخ هزار ساله شعر فارسی، درمی‌یابیم که با تنوع موضوعی همراه است. آنچه بیش از همه جلب توجه می‌کند، عنایت شاعران به مبانی دینی و تأکید بر دیانت، انسانیت، عدالت، پرهیزکاری و ضرورت ستم‌ستیزی است؛ که تلویحاً و تصریحاً برآمده از اعتقاد شاعران به شاخه‌هایی از فرهنگ دینی است؛ که فرصت پرداختن تفکیکی و تفصیلی به همه آنها و ذکر مصادیق در حوصله این نوشتار کوتاه نیست؛ لیکن موضوع واقعه عاشورا به دلیل اهمیتی که در ابعاد گوناگون دارد و تأثیرات عمیقی که در جهت مبارزه با عناصر تباهی و فساد از خود بر جای گذاشته، بسامد بالایی از نظر کمیت و کیفیت دارد و بخش عظیمی از شعر و ادبیات آیینی را به خود اختصاص داده است.

تداوم شعر آیینی علاوه بر تقدس، دارای پیامی است برانگیزاننده و جهان شمول؛ که می‌تواند در هر زمان و مکان در تطهیر و تحول اجتماعی، نقشی سازنده و تأثیر گذار داشته باشد. بدیهی است ساده‌انگاری موضوع و پرداخت صرف به موضوع تشنگی حضرت امام حسین علیه‌السلام که از زبان بعضی مداحان و مرثیه‌خوانان بیان می‌شود، همه آن چیزی نیست که در فلسفه پیام حسینی نهفته است؛ چرا که تشنگی حسین در دست‌یابی به آب حیات جاودانه انسان و رسیدن به سرچشمه کمال و فضیلت است؛ و نه جرعه‌ای از آب فرات که در حصر دشمن بود.

واقعۀ عاشورا به دلیل اهمیتی که در ابعاد گوناگون دارد و تأثیرات عمیقی که در جهت مبارزه با عناصر تباهی و فساد از خود بر جای گذاشته بسامد بالایی از نظر کمیت و کیفیت دارد و بخش عظیمی از شعر و ادبیات آیینی را به خود اختصاص داده است

شاعرانی که واقعه عاشورا را از منظر خلوص و هنر مورد دقت قرار دادند، با وقوف به اهمیت موضوع، تفسیرهای روشنی ارائه کرده‌اند؛ که جلوه‌ها و عبرت‌های عاشورایی با تمام زوایای پیدای و پنهان آن انعکاس بارز و تکان‌دهنده دارد. باید به خاطر داشته باشیم که گریه‌ها و اشکباری‌های مان مفهوم نهایی خود را در این حوزه دریابد، شعر آیینی باید از نظر استحکام و قوت و بیان واقعیت‌های آموزنده در جایی قرار بگیرد که در شأن و مرتبت شخصیت‌های بزرگی چون حسین بن علی علیهما السلام باشد؛ و گرنه راه خطا پیمون در این سیر و سلوک گناهی است که بر خود روا می‌داریم.

در میان آثار زیادی که درباره این موضوع پدید آمده، می‌توان به «گنجینه اسرار» عمان سامانی و ترکیب‌بند «محتشم کاشانی» و تضمین همین ترکیب‌بند به وسیله استاد «مشفق کاشانی» و شعر «خط خون» سیدعلی موسوی گرمارودی اشاره داشت؛ که به دلیل برخورداری از جوهره شعری و هنری و تأثیر گذاری، دارای برجستگی‌های غیر قابل انکار می‌باشند؛ و نیز شاعران جوان در چند سال اخیر اشعار قابل تأملی ارائه داده‌اند.

منتظر می‌شنویم. این شعر از سروده‌های «عباس احمدی» که حمید منتظر در خواندن آن گوشه‌های آذربایجانی و خواران از گوشه‌های دستگاه ماهور را در آواز بیات ترک خوانده است.

در نمونه بعدی شعری درباره حضرت علی اصغر علیه‌السلام از سروده‌های «حسن لطفی» رامی‌شویم. سید علی سادات رضوی این شعر را در گوشه‌های در آمد، نیشابورک و شکسته از دستگاه ماهور خوانده است. این نمونه که هفتمین نمونه این مجموعه است، متعلق به هفتمین شب محرم است.

هشتمین قطعه این اثر درباره حضرت علی اکبر علیه‌السلام و مختص شب هشتم محرم است. حمید منتظر این قطعه را در گوشه‌های در آمد، مویه، و زابل در دستگاه چهار گاه خوانده است. شعر این قطعه از سروده‌های «حسین رستمی» است.

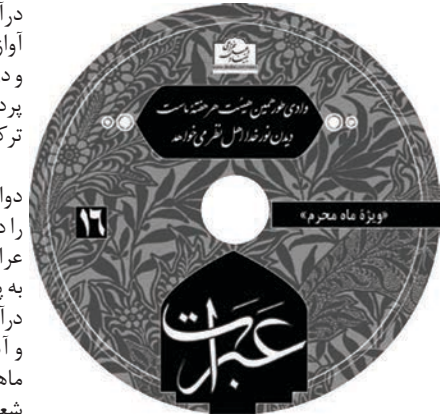
قطعه نهم را سید علی سادات رضوی در گوشه‌های یتیمک، در آمد و حجاز آواز ابوعطا اجرا کرده است. شعر این قطعه از «مصطفی متولی» درباره حضرت عباس علیه‌السلام و مختص نهمین شب محرم است. دهمین نمونه این مجموعه در باره حضرت

سیدالشهدا علیه‌السلام از سروده‌های «داوود رحیمی» است که حمید منتظر در گوشه‌های در آمد، فیلی و آذربایجانی دستگاه ماهور خوانده است.

قطعه یازدهم با اجرای سید علی سادات رضوی بر روی شعری از «محمد رسولی» درباره وقایع مربوط به تنور خولی است. این نمونه در گوشه‌های

در آمد، جامه‌دران و عراق آواز افشاری خوانده شده و در بین آن اشاراتی به پرده‌های لحن افشاری ترکی یاقره‌باغی دارد.

حمید منتظر قطعه دوازدهم این مجموعه را در گوشه‌های در آمد و عراق دستگاه نوا با ورود به پرده‌های گوشه‌های در آمد آواز افشاری، در آمد و آذربایجانی دستگاه ماهور خوانده است. شعر آن از سروده‌های «علی اکبر لطیفیان» و

در این شماره از عبرات (عبرات ۱۶) که مختص ماه محرم است، اشعار مناسبی و نغماتی به مناسبت ۱۰ روز اول محرم و وقایع بعد از عاشورا از جمله مصائب کوفه و وقایع کوفه و شام را با صدای «حمید منتظر» و «سید علی سادات رضوی» در دستگاه‌ها و آوازهای اصیل ایرانی می‌شنویم.

اولین قطعه این مجموعه که اختصاص به شرح حال مسلم بن عقیل علیه‌السلام و شب اول محرم دارد، از سروده‌های «محسن عرب خالقی» است که توسط سید علی سادات رضوی در گوشه‌های در آمد، بیات راجع و عشاق آواز دشتی خوانده شده است.

در نمونه دوم که متعلق به شب دوم محرم و از سروده‌های «غلامرضا سازگار» درباره ورود به کربلا است، اجرای «حمید منتظر» را در آواز دشتی می‌شنویم. این نمونه در ابتدا به جای گوشه در آمد با گوشه بیات راجع شروع و در حین خواندن اشاراتی به گوشه‌های حسینی از دستگاه شور و در آمد آواز ابوعطا دارد. منتظر در این اجرا به گوشه‌های جامه‌دران و در آمد دستگاه شور نیز اشاره داشته است.

نمونه سوم این مجموعه را که مربوط به سومین شب محرم و شعری از «مهدی نظری» است، سید علی سادات رضوی در دستگاه سه‌گاه (گوشه‌های مخالف، مویه و در آمد) خوانده است. در این نمونه سادات رضوی آغاز کار را با خوانش گوشه مخالف انجام داده و در انتها به گوشه در آمد فرود می‌آید.

در قطعه چهارم حمید منتظر شعری درباره فرزندان حضرت زینب کبری سلام الله علیها، از سروده‌های «علی اکبر لطیفیان» را در گوشه‌های در آمد، جامه‌دران و عراق آواز افشاری اجرا کرده است. این قطعه مختص به شب چهارم ماه محرم است.

در پنجمین نمونه این اثر اجرای گوشه‌های شوشتری،

بیداد، بیات راجع و عشاق دستگاه همایون را با صدای سید علی سادات رضوی روی شعری از «علیرضالک» می‌شنویم. سادات رضوی در اجرای این نمونه که درباره حضرت عبدالله بن حسن علیه‌السلام است، ابتدای اجرا را با خوانش گوشه شوشتری به جای گوشه در آمد آغاز کرده است.

ششمین نمونه این اثر متعلق به شب ششم و درباره حضرت قاسم علیه‌السلام است. در این قطعه گوشه‌های در آمد، جامه‌دران، فیلی، آذربایجانی و خواران در آواز بیات ترک را با صدای حمید

«عبرات» نام مجموعه‌ای از نغمات اصیل مذهبی است که شامل انواع «نوحه»، «مناجات»، «مولودی»، «روضه» و دیگر الحان است که بر اساس موسیقی سنتی مناطق ایران و ردیف دستگامی خوانده می‌شوند. این مجموعه با هدف ترویج، آموزش و افزایش دانش نغماتی مداحان گرمای، حفظ و اشاعه مراسم مذهبی اصیل و به‌منظور دستیابی به معقول‌ترین و مطلوب‌ترین الگوی عزاداری - به‌ویژه در مورد نوحه خوانی - تهیه و تنظیم شده و گاهی در قالب لوح فشرده صوتی، ضمیمه نشریه داخلی بنیاد دعبل خزاعی، «دعبل» می‌شود. این مجموعه، پیش از این با نام «جامه‌دران» تقدیم مخاطبان می‌شد. «عبرات» پیش‌ساز این مجموعه از مخاطبان است که نام جامه‌دران را بیشتر ناظر بر وجه موسیقایی نوحه‌ها و نغمات می‌دانند؛ در حالی که به لحاظ ساختار و محتوا علاوه بر حیثیت موسیقایی و وجه معنایی، ادبی و ... نیز دارند که ممکن است جامه‌دران گویای این وجه نباشد. پیش از این چهار شماره از مجموعه‌های جامه‌دران در مرکز مطالعات راهبردی خیمه و سه شماره در بنیاد دعبل خزاعی تولید و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است. در شماره‌های قبلی - «جامه‌دران (۱ تا ۷)» و «عبرات ۸ تا ۱۵» - نمونه‌هایی از انواع موسیقی مذهبی ایران با صدای پیرغلامان حسینی «مهرداد عباس زادگان»، «حجت الاسلام سیدعباس میرحسینی»، «حسین قدوسی»، تعدادی از نوحه‌خوانی‌ها در کشور عراق و همچنین نمونه‌های اصیلی از دهه کرامت و نغماتی درباره مقام والای نبی اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - و مدایح و مراثی عاشورایی در ماه‌های محرم و صفر، مولودی و مدایح ماه‌های رجب، شعبان و رمضان و ... تهیه و به استحضار علاقه‌مندان رسیده است.

«بنیاد دعبل خزاعی» در ادامه این مسیر و به همت کارشناس نغمات آیینی بنیاد، آقای «متین رضوانی پور» که تولید شماره‌های قبلی جامه‌دران، عبرات و تألیف چند کتاب در حوزه نوحه‌ها و نغمه‌های آیینی را در کارنامه علمی و فرهنگی خود دارد - در نظر دارد در این مجموعه‌ها با معرفی راویان، ذکر نام گوشه‌ها و دستگاه‌های الحان انتخاب شده و ارائه متن کامل اشعار، زمینه استفاده‌های کاربردی از این نغمات را برای مخاطبان خود فراهم کند. امیدواریم با استفاده مستمر از شماره‌های آتی، گوش علاقه‌مندان به فضاهای دستگاه‌های موسیقی آشنا و مسلط شود. موضوع دیگری که در این مجموعه در نظر داریم بدان بپردازیم، معرفی معیارهای مشترک شعری و موسیقایی بین اقوام و شهرهای گوناگون ایران است که در طول تاریخ و با مرادده‌های فرهنگی صورت می‌پذیرفت؛ به طوری که اشتراکات بسیاری را در سرتاسر ایران و حتی دیگر کشورهای شیعه‌نشین پدید آورده است.

۱

آواز دشتی

در این دیار هوای نفس کشیدن نیست (گوشه درآمد)
 برای هیچ پری فرصت پریدن نیست (گوشه درآمد)
 خدا به داد دل لاله‌های تو برسد (گوشه درآمد)
 به ذهن این همه گل چین به غیر چیدن نیست (گوشه درآمد)
 هزار سرو روان در پی ات روانه شدند (گوشه بیات راجع)
 بلند قامتشان حیف قد خمیدن نیست! (گوشه بیات راجع)
 در این کویر خود ساقی آب می‌گردد (گوشه درآمد)
 برای نوگل تو وقت قد کشیدن نیست (گوشه درآمد)
 لطیف‌تر ز گل یاس کودکان تواند (گوشه عشاق)
 که حشمان به دل خارها دویدن نیست (گوشه عشاق)
 به التماس بگویم بیا که بر گردیم (گوشه درآمد)
 دل لطیف مرا تاب زخم دیدن نیست (گوشه درآمد)

محسن عرب خالقی

۲

آواز دشتی

اینجا بهشت قرب سخ بدن‌های بی‌سر است (گوشه بیات راجع)
 اینجا نگار خانه گل‌های پرپر است (فروده به گوشه درآمد)
 اینجا منا و مشعر و بیت‌الحرام ماست (گوشه درآمد)
 اینجا حریم قرب شهیدان داور است (اشاره به گوشه حسینی)
 اینجا ست قتلگاه شهیدان راه حق (ورود به پرده‌های آواز ابوعطا)
 اینجا مزار قاسم و عباس و اکبر است (فروده به پرده‌های دستگاه شور)
 اینجا به جای جامه احرام ما به تن (گوشه عشاق)
 زخم هزار نیزه و شمشیر و خنجر است (گوشه عشاق)
 اینجا دو طفل زینبم افتد به روی خاک (گوشه درآمد)
 اینجا به روی سینۀ من قبر اصغر است (گوشه درآمد)
 اینجا برای پیکر صد چاک عاشقان (اشاره به پرده‌های گوشه جامه‌درآن)
 گرد و غبار کرب و بلا مشک و عنبر است (فروده به گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 اینجا چو آفتاب سرم بر فراز نی (اشاره به پرده‌های دستگاه شور در اوج)
 بر کودکان در به درم سایه گستر است (گوشه درآمد دستگاه شور)
 اینجا تنم به زیر سم اسب، تو تیا (ورود به پرده‌های آواز ابوعطا در اوج)
 اینجا سرم به دامن شمر ستمگر است (اشاره به پرده‌های دستگاه شور و آواز ابوعطا)
 اینجا به جای جای گلوی برده‌ام (ورود به پرده‌های آواز ابوعطا)
 گلبوسه‌های زینب و زهرای اطهر است (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 اینجا به یاد العطش کودکان من (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 هر صبح و شام دیدۀ میثم، ز خون تر است (فروده به گوشه درآمد دستگاه شور)

غلامرضا سازگار

۳

دستگاه سه‌گانه

دردم این است عمو نیز در این قافله نیست (گوشه مخالف)
 مثل من پای کسی پر شده از ابله نیست (گوشه مخالف)
 گفتم از منبر نی آیه توحید نخوان (گوشه مخالف)
 سنگ‌ها منتظر و خواندن تو بی‌صله نیست (گوشه مخالف)
 عممام شاهد من خورده مگیری بابا (گوشه مخالف با اشاره به گوشه مغلوب)
 بس که بر خار دویدم نفس هروله نیست (گوشه مخالف)
 بی‌قباله به من از حرص فدک سیلی زد (گوشه مخالف)
 بدتر از مادر تو گشته‌ام اما گله نیست (گوشه مخالف)
 گله این است که آن روز ندیدم رفتی (گوشه مخالف با اشاره به گوشه مغلوب)
 گوشوار همه ما پس از آن زلزله نیست (گوشه مخالف)
 دوست داری که بپرسی گل سرهام کجاست؟ (گوشه مخالف)
 پاسخ من فقط این است پدر جان بله... نیست (گوشه مخالف)
 از سر نیزه پدر خوب ببین دور و برت (گوشه مویه)
 چادر من روی سر دخترک حرم‌له نیست؟ (گوشه مخالف)
 نیمه‌شب با سر تو گرم سخن می‌شوم و... (گوشه مویه)
 مطمئنم سختم با تو کم از نافله نیست (فروده به گوشه درآمد)
 نور چشمان مرا گر چه به سیلی کم کرد (گوشه مویه)
 یا علی گفتن من پشت عدو را خم کرد (فروده به گوشه درآمد)

مهدی نظری

۴

آواز افشاری

هجران گرفته دور و برم را برای چه؟ (گوشه درآمد)
 خون می‌کنی دو چشمم ترم را برای چه؟ (گوشه درآمد)
 وقتی قرار نیست کیوتر کنی مرا (گوشه درآمد)
 بخشیداند بال و پرم را برای چه؟ (گوشه درآمد)
 گر نیستی غریب، مگو پس انا لغریب (گوشه جامه‌درآن)
 صد پاره می‌کنی جگرم را برای چه؟ (گوشه درآمد)
 دارد سرت برای چه آماده می‌شود؟ (گوشه عراق)
 پس آفریده‌اند سرم را برای چه؟ (گوشه عراق)
 ز حمت کشیده‌ام که چنین قد کشیده‌اند (گوشه عراق)
 بر باد می‌دهی ثمرم را برای چه؟ (فروده به گوشه درآمد)
 من التماس می‌کنم و تفره می‌روی (گوشه جامه‌درآن)
 شاید عوض کنی نظرم را برای چه؟ (فروده به گوشه درآمد)
 از مثل تو کریم توقع نداشتم (گوشه جامه‌درآن)
 اصلاً گذاشتند کرم را برای چه؟ (فروده به گوشه درآمد)
 باشد نمی‌روند، ولی جان من! یگو (فروده به گوشه درآمد)
 آورده‌ام دوتا پسر را برای چه؟ (فروده به گوشه درآمد)

علی اکبر لطیفیان

۶

آواز دشتی

خانه‌ای کاش که اینگونه پریشان نشود (گوشه درآمد)
 شبی آشفته‌تر از شام غریبان نشود (گوشه درآمد)
 غسل شب ناله شب دهن شب افسوس سحر (گوشه درآمد)
 کاش آماج دل هیچ مسلمان نشود (گوشه درآمد)
 یاد آن غسل که از پهلوی زهرا خون ریخت (اشاره به گوشه بیات راجع)
 خون فرق علی انگار که درمان نشود (گوشه درآمد)
 نیمه شب گوشه تابوت به دوش حسنین (گوشه بیات راجع)
 بی علی مشکل تشییع که آسان نشود (گوشه بیات راجع)
 کوفه از اشک یتیمانه به خود می لرزد (گوشه عشاق)
 بعد از این کاش گرفتار یتیمان نشود (گوشه عشاق)
 مردم کوفه سر عهد بمانند اگر (گوشه عشاق)
 طعمه سنگدلان معجر نسوان نشود (فروده به گوشه درآمد)
 نزد این سنگ دلان سنگ زدن آسان است (گوشه عشاق با اشاراتی به پرده‌های
 دستگاه شور)
 کاش در شهر شما آینه مهمان نشود (گوشه عشاق با اشاراتی به پرده‌های دستگاه
 شور)
 نخل‌ها از غم هجران علی خم شده‌اند (گوشه عشاق)
 چاه‌ها شاهد آن ناله سوزان نشود (گوشه عشاق)
 اولین روز حسن بهر امامت چه گذشت! (گوشه عشاق)
 این بلا بر پسر فاطمه جبران نشود (گوشه عشاق)
 داغ مولا شود از یوسف زهرا تسکین (گوشه عشاق با اشاراتی به پرده‌های دستگاه
 شور)
 وز نه جانسوزی این غصه به پایان نشود (فروده به گوشه درآمد)

محمود زولیده

۵

دستگاه همایون

یک نفس آمده‌ام تا که عمورا نرنی (گوشه شوشتری)
 که به این سینۀ مجروح تو با پا نرنی (گوشه شوشتری)
 ذکر لا حول ولا از دو لبش می بارد (گوشه شوشتری)
 با چنین نیزه سر سخت به لب‌ها نرنی (گوشه شوشتری)
 عمه نزدیک شده بر سر گودال ای تیغ (گوشه بیداد)
 می شود پر به سوی حنجره حالا نرنی (گوشه بیداد)
 نیزهات را که زدی باز کشیدی بیرون (گوشه بیداد)
 می زنی باز دوباره شود آیا نرنی (گوشه بیداد)
 نیزهات را که زدی باز نمی شد حالا (گوشه بیات راجع)
 ساقۀ نیزه خونین شده را تا نرنی (گوشه بیات راجع)
 من از این وادی خون زنده نباید بروم (گوشه عشاق)
 شک نکن این که پرم را بزنی یا نرنی (گوشه بیات راجع)
 دست و دل باز شوای دست بیا کاری کن (گوشه بیداد)
 فرصت خوب پریدن شده درجا نرنی (فروده به گوشه شوشتری)

علیرضالک

۸

دستگاه چهارگاه

جاری عبور کردی و نم‌نم شدی علی (گوشه درآمد)
 از خاک می خروشی و زمزم شدی علی (گوشه درآمد)
 چه مادرانه دور تو می گشت خواهرم (گوشه درآمد)
 بادست‌های عمه معمم شدی علی (گوشه درآمد)
 بعدش دوباره مثل همان سال‌های قبل (گوشه مویه)
 آیینۀ رسول مکرّم شدی علی (فروده به گوشه درآمد)
 پیغمبرانه رفتی و زیر نزول تیغ (گوشه زابل)
 مثل شروع سورۀ مریم شدی علی (گوشه زابل)
 تا از میان معر که پیدا کنم تو را (گوشه درآمد)
 گیسو به باد دادی و پرچم شدی علی (گوشه درآمد)
 معراج ذوالفقاری و پهلوی شکافدار (گوشه مویه)
 زهرا، نبی، علی؛ همه با هم شدی علی (فروده به گوشه درآمد)
 زخمی، شکسته، خورد شده، ذره‌ذره، ریز (گوشه درآمد)
 یک جا تمام آن چه که گفتم شدی علی (گوشه درآمد)
 من از تنت هر آنچه که شد جمع کرده‌ام (گوشه مویه)
 ای وای بر دل‌ها! چقدر کم شدی علی (فروده به گوشه درآمد)

حسین رستمی

۷

دستگاه ماهور

بس کن رباب نیمه‌ای از شب گذشته است (گوشه درآمد)
 دیگر بخواب نیمه‌ای از شب گذشته است (گوشه درآمد)
 کم خیره شو به نیزه، علی را نشان نده (گوشه درآمد)
 گهواره نیست دست خودت را تکان نده (گوشه درآمد)
 بادست‌های بسته مزن چنگ بر رخت (گوشه نیشابورک)
 با ناخن شکسته مزن چنگ بر رخت (گوشه نیشابورک)
 بس کن رباب حرم‌له بیدار می شود (گوشه شکسته)
 سهمت دوباره خندۀ انظار می شود (گوشه شکسته)
 ترسم که نیزه‌دار کمی جایه‌جا شود (گوشه شکسته)
 از روی نیزه رأس عزیزت رها شود (گوشه شکسته)
 یک شب ندیده‌ایم که بی غم نیامده (گوشه درآمد)
 دیدی هنوز زخم گلو هم نیامده (گوشه شکسته)
 گر چه امید چشم تری نامید شد (گوشه نیشابورک)
 بس کن رباب یک‌شبه مویت سپید شد (گوشه نیشابورک)

حسن لطفی

۹

آواز ابوعطا

دیدم از هیبت تو واهمه در علقمه را (گوشه یتیمک)
از طنین رجزت همه در علقمه را (گوشه یتیمک)
باد همراه شمیم گل یاس آورده است (گوشه یتیمک)
خبر آمدن فاطمه در علقمه را (گوشه یتیمک)
روضه خوان مادر ما، گر چه کنان اهل سما (گوشه درآمد)
گوش کن می شنوی زمزمه در علقمه را (گوشه درآمد)
مشکل این جاست که باید بگذارم بروم (گوشه حجاز)
نامیدانه امید همه در علقمه را (گوشه یتیمک)
وای بر حال دلم پیش که باید ببرم؟ (گوشه درآمد)
داغ تنهایی و پشت خم در علقمه را (گوشه درآمد)
راستی غیر تو باید به که نسبت بدهند (گوشه درآمد)
بردن ابروی علقمه در علقمه را (گوشه درآمد)

مصطفی متولی

۱۰

دستگاه ماهور

ته گودال فقط پیکر تو مانده و من (گوشه درآمد)
همه رفتند فقط مادر تو مانده و من (گوشه درآمد)
سر و انگشتر و انگشت به غارت بردند (گوشه درآمد)
پاره های بدن بی سر تو مانده و من (گوشه درآمد)
بوسه باید به روی گونه نشیند اما (گوشه فیلی)
چاره ای نیست، رگ حنجر تو مانده و من (فروید به گوشه درآمد)
تو و عباس که رفتید... از آن روز به بعد (گوشه آذربایجانی)
زخم های بدن دختر تو مانده و من (فروید به گوشه درآمد)
باورم نیست که تنها به سفر خواهیم رفت (گوشه داد)
همه دلخوشی ام! باور تو مانده و من... (فروید به گوشه درآمد)

داود رحیمی

۱۱

آواز افشاری

چه شبی می گذر در دل پنهان تنور (گوشه درآمد)
سر خورشید شده گرمی دکان تنور (گوشه درآمد)
این چه نوری ست تنور از نفسش روشن شد؟! (اشاره به گوشه جامه در آن)
این چه داغی ست که آتش زده بر جان تنور؟! (گوشه درآمد)
دیشبی را شب دین در حرمش مهمان بود (گوشه جامه در آن)
امشب ای وای سر او شده مهمان تنور (گوشه جامه در آن)
با سرش صاحب این خانه به نانی برسد (گوشه درآمد)
کیسه ها دوخته و سکه شده نان تنور (گوشه درآمد با اشاره به پرده لحن قره باغی یا افشاری ترکی در انتهای مصرع)
سر شب روشن اگر بوده تنورش، حتماً (گوشه عراق)
نیمه شب رفته سرش در دل سوزان تنور (گوشه عراق)
چه بلایی سر نیزه به سرش آوردند؟! (گوشه عراق)
که پناه از همه آورده به دامان تنور (گوشه عراق)
شان «بردا و سلاما» ست نزول سر او (گوشه عراق)
که فرود آمده از نی به گلستان تنور (گوشه عراق)
نیست مفهوم، شده حبس، به خود می پیچد (گوشه عراق)
نالۀ بی رمق قاری قرآن تنور (فروید به گوشه درآمد با اشاره به پرده لحن قره باغی یا افشاری ترکی در انتهای مصرع)
تاقیامت وسط شعله بسوزد، کم اوست (گوشه جامه در آن)
بیش از این هاست در این فاجعه تاوان تنور (فروید به گوشه درآمد)

محمد رسولی

۱۲

دستگاه نوا

آورده‌ام در شهرتان خاکسترم را (گوشه درآمد)
 آیات باقی مانده بال و پرم را (گوشه درآمد)
 آورده‌ام ای کوجهای نامسلمان! (گوشه درآمد)
 مؤمن ترین فریادهای حنجرم را (گوشه درآمد)
 دیشب مراعات حسینم را نکردید (گوشه عراق)
 در کوفه وا کردید پای مادرم را (فروده به گوشه درآمد)
 من آیه‌های در حجاب نور هستم (گوشه عراق)
 خالی کنید ای چشم‌ها! دور و برم را (فروده به گوشه درآمد)
 نذر سر این کعبه بالای نیزه (گوشه درآمد آواز افشاری)
 در شهرتان خیرات کردم زیورم را (گوشه درآمد آواز افشاری)
 من یک نفر در دو تنم اما دور روز است (وورد به پرده‌های دستگاه ماهور)
 از دست دادم نیمه‌ای از پیکرم را (گوشه درآمد دستگاه ماهور)
 یک نیمه‌ام را روی دست نیزه بردید (گوشه رهاب)
 در محمل بی پرده نیم دیگرم را (فروده به گوشه درآمد دستگاه ماهور)
 اما به توحید نگاهم روی نیزه (گوشه آذربایجانی)
 زیباتر از هر روز دیدم دلبرم را (فروده به گوشه درآمد دستگاه ماهور)

علی اکبر لطیفیان

۱۳

آواز بیات اصفهان

کر بلارا می سرود این بار روی نیزه‌ها (گوشه بوسلیک)
 بادو صد ایهام معنی دار، روی نیزه‌ها (گوشه بوسلیک)
 نینوایی شعر او از نای هفتاد و دو نی (گوشه بوسلیک)
 مثل یک ترجیع شد تکرار روی نیزه‌ها (گوشه بوسلیک)
 چوب خشک نی به هفتاد و دو گل آذین شده‌ست (وورد به گوشه رهاب)
 اله‌ها را سر به سر بشمار روی نیزه‌ها (گوشه رهاب)
 زخمی داغ‌اند این گل‌های پر پر، ای نسیم! (گوشه عراق)
 پای خود آرام‌تر بگذار روی نیزه‌ها (گوشه عراق)
 یا بر این نی زار خون امشب متاب ای ماهتاب (گوشه عراق)
 یا قدم آهسته‌تر بردار روی نیزه‌ها (فروده به گوشه درآمد آواز افشاری)
 قافله در رجعت سرخ است و جاده فتنه جوش (وورد به پرده‌های گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 چشم میر کاروان، بیدار روی نیزه‌ها (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 زنگیان آیینه می‌بندند بر نی، یا خدا (گوشه بوسلیک)
 پرده بر می‌دارد از رخسار روی نیزه‌ها؟ (گوشه بوسلیک)
 صوت قرآن است این؟ یا یا خدا در گفت و گوست (گوشه جامه‌دارن)
 روبه‌روی بی پرده، در انتظار روی نیزه‌ها (فروده به گوشه درآمد)
 یاد داری آسمان؟! با اختران، خورشید گفت: (گوشه جامه‌دارن)
 وعده دیدار مان این بار روی نیزه‌ها؟! (فروده به گوشه درآمد)
 با برادر گفت زینب: راه دین هموار شد (گوشه بیات راجع)
 گر چه راه توست ناهموار روی نیزه‌ها (فروده به گوشه درآمد)
 آن همه خورشید اختر بار روی نیزه‌ها

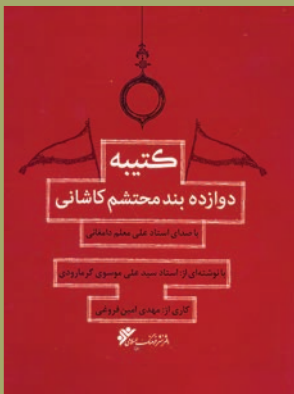
محمد علی مجاهدی

دوازده بند محتشم کاشانی

کتابه

کاری از: مهدی امین فروغی
 با صدای: علی معلم دامغانی
 ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی
 تاریخ نشر: ۱۳۹۱ ش.

«کتابه» کاری است از «مهدی امین فروغی» حاوی «دوازده بند محتشم کاشانی» که در قالب یک کتاب و یک لوح فشرده به مخاطبان عرضه شده است. «حمید گروگان» و «مهدی باقری» در تولید این اثر به مهدی امین فروغی یاری رسانده‌اند. همراه این اثر یک لوح فشرده است که در آن صدای استاد «علی معلم دامغانی» را می‌شنویم. استاد معلم در کتابه، به شیوه معمول خود و مثل همیشه تأثیر گذار و گیر اشعار محتشم را می‌خوانند. قطعات موسیقی‌ای را که در این اثر می‌شنویم، «علی صالحی» انتخاب کرده است؛ قطعات موسیقی از آثار «حسین حمیدی»، «احمد پژمان»، «پیمان یزدانی»، «کیهان کلهر» و «ژبوان کاسپاریان» انتخاب و در استودیوی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی ضبط شده‌اند.

در این کتاب علاوه بر دوازده بند محتشم کاشانی مقاله‌ای از استاد «سید علی موسوی گرم‌رودی» با نام «نگاهی کوتاه به شعر محتشم» می‌خوانیم. استاد گرم‌رودی در این مقاله با نیم‌نگاهی به پیشینه سوک سروده‌ها در شعر فارسی به فریاد تولای حسین و حماسه او در شعر شاعران شیعی اشاره می‌کند.

در قسمتی از مقاله استاد می‌خوانیم: «... شعرای شیعی فارسی، حتی در روزگارانی که حکومت در دست کسانی به جز شیعیان بود، از ذکر مصیبت‌های اهل بیت در اشعار خویش دریغ نکرده‌اند؛ از کسانی مروزی و قوامی رازی تا دیگران... یادآور می‌شوم که اگر بخواهیم کاربردهای تلمیحی به نام ائمه و مراسم آیینی، و حتی به نام مبارک حضرت حسین علیه‌السلام و کریلارا در قلمرو این نوشته بیاوریم، مثنوی هفتاد من کاغذ خواهد شد... اما اگر بخواهیم از میان تمام این سخنوران، که به اختصار و گزینش ذکر کردم (زیرا به هیچ وجه در مقام استقصاء نبودم)، تنها یک نفر را انتخاب کنیم، چنان که پیش‌تر نیز اشاره کردم، آن یک نفر محتشم کاشانی (وفات: ۹۹۶ ق.) است.

... باری، بزرگ‌ترین لطمه‌ای که بر شعر مرثی‌ای و سوگ سروده‌های آل‌الله در طی قرون وارد آمده است، از سوی عده‌ای بوده که بی‌آنکه خود از روحیه حماسی برخوردار باشند، درباره آل‌الله شعر سروده‌اند. محتشم، اگر روحیه حماسی ندارد - که ندارد - در سرودن سوگ‌نامه آل‌الله، با زبان و بیانی چنان فخیم به سوگ نشست است که قصور او را از تصویر و جوه حماسی قیام کر بلا، جبران می‌کند...»

فرم نظرسنجی دعبل شماره ۱۳

خواننده گرامی!

برای رسیدن به بهترین نمونه یک نشریه فرهنگی - اجتماعی در حوزه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام، به راهنمایی های شما و آراء و نظرها پتان نیازمندیم. ان شاءالله به کمک شما، محتوا و فرم این ماهنامه مرضی خاطر مولایمان ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد. برای ارسال این فرم، آن را از نشریه جدا کنید و بدون پاکت پستی و الصاق تمبر، در صندوق پست بیندازید. بهره مندی از آراء ارزشمند شما مایه امتنان این مرکز خواهد بود.

نام:

نام خانوادگی:

۱- جنسیت: زن مرد

۲- سن:

۳- تحصیلات:

۴- ارزیابی شما از کیفیت مطالب چیست؟

خوب متوسط ضعیف

۵- انتخاب سوژه ها در گفت و گوها، مقالات، گزارش ها و ... تا چه اندازه با مخاطبان نشریه هم خوانی دارد؟

زیاد متوسط کم خیلی کم

۶- حجم مطالب را چگونه ارزیابی می کنید؟

بیش از نیاز کافی کم

۷- سبک نوشتاری و ویرایش مطالب چگونه است؟

بسیار خوب خوب متوسط ضعیف

۸- تیترها و سوتیترهای انتخابی تا چه حد شمارا برای خواندن مطالب ترغیب می کنند؟

بسیار زیاد زیاد کم بسیار کم

۹- صفحه آرای مطالب چه طور است؟

بسیار خوب خوب متوسط ضعیف

۱۰- کدام مورد را برای طرح جلد این نشریه مناسب می دانید؟

طراحی مفهومی عکس پیرغلامان

توضیح بیشتر:

.....

۱۱- به نظر شما انتشار نشریه ای با ویژگی های «دعبل» ضرورت دارد؟

بسیار ضروری است ضروری است موازی کاری است

شاید با تغییر در فرم و محتوا، ضرورت آن احساس شود

۱۲- بهترین طرح جلد از نظر شما: شماره

..... شماره

..... شماره

۱۳- به نظر شما «دعبل» به چه مطالب دیگری باید پردازد؟

.....

.....

۱۴- سایر پیشنهادها و انتقادات خود درباره «دعبل» را بفرمایید؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

نیازی به الصاق تمبر نیست

هزینه پستی بر اساس قرارداد شماره ۱۴۱۵۴/۴۸۷ پرداخت شده است.

نام شرکت: بنیاد دعبل خزاعی

شماره صندوق پستی: ۱۴۱۵۵/۸۸۴۸

تلفن و فکس: ۲- ۰۲۱-۸۸۵۳۸۷۵۰

نام شهر: تهران

مشخصات فرستنده:

نام و نام خانوادگی:

استان: شهرستان:

آدرس دقیق پستی:

تلفن:

کد پستی: